

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av lagstiftningen om språkexamina

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om allmänna språkexamina och lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda ändras. Syftet med propositionen är att systemet med språkexamina bättre ska svara mot behoven hos det ökande antalet deltagare när det gäller att avlägga språkexamen för att visa språkkunskaper för olika ändamål.

I syfte att göra systemet med språkexamina flexiblere föreslås det att det ska bli möjligt att avlägga allmänna språkexamina som delprov. Vidare föreslås det i propositionen att det nuvarande språkexamenssystemet för statsförvaltningen läggs ned och integreras i de allmänna språkexamina. I propositionen föreslås också andra ändringar som gör examensprocessen flexiblere och smidigare, såsom utnyttjandet av Min Studieinfo vid delgivningen av examensresultat. Dessutom föreslås det att bestämmelserna om språkexamensregistren uppdateras.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	5
2.1 Språkexamenssystemen	5
2.1.1 Allmänna språkexamina	5
2.1.1.1 Förvaltningen av allmänna språkexamina	5
2.1.1.2 Avläggande av allmänna språkexamina	7
2.1.2 Språkexamina för statsförvaltningen	9
2.1.2.1 Avläggande och förvaltning av språkexamina för statsförvaltningen	9
2.1.2.2 Alternativa sätt att visa språkkunskaper enligt språkkunskapslagen	11
2.2 Digitaliseringen av språkexamina samt registren	12
2.2.1 Behandlingen av personuppgifter i språkexamina.....	12
2.2.2 Digitalisering av examensresultat och examensintyg	16
2.3 Användningsändamål för examina och antalet examina som avläggs	21
3 Målsättning	23
4 Förslagen och deras konsekvenser	24
4.1 De viktigaste förslagen	24
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	24
4.2.1 Konsekvenser för människor	24
4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna och informationshanteringen.....	26
4.2.3 Ekonomiska konsekvenser.....	28
5 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	28
6 Remissvar	29
7 Specialmotivering.....	32
7.1 Lag om allmänna språkexamina	32
7.2 Lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda	39
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	41
9 Ikraftträdande	42
10 Verkställighet och uppföljning	42
11 Förhållande till andra propositioner	43
11.1 Samband med andra propositioner	43
11.2 Förhållande till budgetpropositionen.....	44
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	44
12.1.1 Registren som gäller språkexamina och utlämnande av uppgifter	44
12.1.2 Avläggande av examina utan dröjsmål.....	47
LAGFÖRSLAG.....	49
1. Lag om ändring av lagen om allmänna språkexamina	49
2. Lag om ändring av lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda	52
BILAGOR	54
PARALLELLTEXTER.....	54
1. Lag om ändring av lagen om allmänna språkexamina	54
2. Lag om ändring av lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda	60

FÖRORDNINGSUTKAST	64
Statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om allmänna språkexamina	64
Statsrådets förordning om visande av kunskaper i finska och svenska	66

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Enligt skrivningarna i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpo (s. 80 och 82) ska utbudet av och kvaliteten på språkexamina i de båda inhemska språken förbättras för att säkerställa arbetskraftens språkkunskaper. I villkoren för uppehållstillstånd som tagits in i regeringsprogrammet (s. 214) ingår särskilt goda kunskaper i finska eller svenska som visas genom ett språkprov. I regeringsprogrammet (bilaga B) ingår därtill erhållande av arbetsmarknadsstödet språktillägg genom påvisande av språkkunskaper. Dessa nya ändamål som nämns i regeringsprogrammet förväntas öka antalet personer som avlägger språkexamina mångfaldigt, och därför måste man kunna ordna språkexamina i mycket större omfattning än för närvarande. Antalet personer som avlägger examen har därtill ökat en aning till följd av den ändring (OKM031:00/2023) som genomfördes i början av hösten 2024 i enlighet med regeringsprogrammet. I och med ändringen kan språkexamen för statsförvaltningen, som visar utmärkta kunskaper i finska eller svenska, under vissa förutsättningar avläggas avgiftsfritt.

Enligt skrivningen i regeringsprogrammet (s. 85) för statsminister Petteri Orpo beaktas vid utvecklandet av utbildningssystemet bättre än för närvarande de möjligheter som artificiell intelligens och digitalisering erbjuder. Digitaliseringens möjligheter utnyttjas också för att minska det administrativa arbetet.

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpo genomför regeringen därtill en totalreform av den nationella dataskyddslagstiftningen. I samband med totalreformen upphävs de författningar som försvårar informationsflödet, en ändamålsenlig användning av molntjänster eller en ändamålsenlig organisering av de offentliga tjänsterna i övrigt. Vid behov utnyttjas det nationella handlingsutrymme som GDPR ger i större utsträckning än för närvarande. I mellanrapporten från samordningsgruppen för totalreformen av dataskyddslagstiftningen (OM126:00/2023) (Koivu, Virpi m.fl. 2024:Totalreformen av dataskyddslagstiftningen.Samordningsgruppens halvtidsrapport. Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2024:25, s. 39 och 65¹) nämns regleringen av språkexamensregistren som ett tema som bör bedömas närmare i förhållande till nuläget för bestämmelserna om dataskydd.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid undervisnings- och kulturministeriet i samarbete med Utbildningsstyrelsen. Utgångspunkten för beredningen har varit Utbildningsstyrelsens förstudie från hösten 2024 om utvecklingen av de språkexamina som administreras av Utbildningsstyrelsen. Vid kartläggningen av nuläget för språkexamina i förstudien ordnade Utbildningsstyrelsen hösten 2024 tre diskussionsmöten för sakkunniga som arbetar med språkexamina vid Utbildningsstyrelsen. Därtill ordnade Utbildningsstyrelsen ett diskussionsmöte för sakkunniga vid Centret för tillämpad språkforskning (Solki) vid Jyväskylä universitet, som ansvarar för samordningen av de allmänna språkexamina. Vid beredningen av

---

¹ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165708>

regeringspropositionen har undervisnings- och kulturministeriet också hört sakkunniga från justitieministeriet.

Utkastet till regeringens proposition var på remiss mellan den 6 juni och den 1 augusti 2025. Utlåtanden om propositionen begärdes av följande: justitieministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet, finansministeriet, justitiekanslern i statsrådet, Ålands landskapsregering, Riksarkivet, Institutet för de inhemska språken, Migrationsverket, Utbildningsstyrelsen, dataombudsmannens byrå, Aalto-universitetet, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf, Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry, Finlandssvenska teckenspråkiga rf, Helsingfors universitet, Östra Finlands universitet, Jyväskylä universitet, Centret för tillämpad språkforskning vid Jyväskylä universitet (Solki), Teckenspråkscentret vid Jyväskylä universitet, Finlands Dövas Förbund, Lapplands universitet, Villmanstrand-Lahtis tekniska universitet LUT, Uleåborgs universitet, Finlands Dövblinda rf, Nätverket för Finlands universitets språkcenter FINELC, Rektorsrådet för Finlands universitet UNIFI rf, Finlands rektorer rf, Svenska Finlands Folkting, Svenska handelshögskolan, Konstuniversitetet, Tammerfors universitet, Åbo universitet, Vasa universitet, Handikappforum rf, Delegationen för personer med funktionsnedsättning VANE samt Åbo Akademi. Därtill har Utbildningsstyrelsen ombetts förmedla information om remissbehandlingen till examensnämnderna för statsförvaltningens språkexamina, examenskommissionen för allmänna språkexamina samt anordnarna av språkexamina, och även andra har haft möjlighet att lämna utlåtande via utlåtandetjänsten eller undervisnings- och kulturministeriets registratorskontor.

Det kom in 38 remissyttranden om propositionsutkastet. Utlåtanden lämnades av justitieministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet, finansministeriet, justitiekanslersämbetet, Ålands landskapsstyrelse, Riksarkivet, Institutet för de inhemska språken, Migrationsverket, Utbildningsstyrelsen, Gränsbevakningsväsendet, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira, dataombudsmannens byrå, examensnämnderna för statsförvaltningens språkexamina, Aalto-universitetet, AEL Amiedu Taitotalo, Yrkeshögskolornas rektorer Arene rf, BBi Nordics, C.O.Malm -keskus ry, Finlandssvenska teckenspråkiga rf, Helsingfors universitet, Östra Finlands universitet, Jyväskylä universitet, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, Finlands Dövas Förbund rf, Lapplands universitet, Uleåborgs universitet, Bildningsbranschen rf, Suomi-Seura ry, Svenska Finlands folkting, Konstuniversitet, Tampereen Aikuiskoulutuskeskus (TAKK), Tammerfors universitet, Vasa universitet samt Handikappforum rf. Därtill lämnades utlåtanden av två privatpersoner, varav den ena angav att han eller hon deltar i anordnandet av språkexamina.

Beredningsunderlaget till regeringens proposition finns i den offentliga tjänsten på adressen <https://okm.fi/sv/projekt?tunnus=OKM001:00/2025>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Språkexamenssystemen

2.1.1 Allmänna språkexamina

2.1.1.1 Förvaltningen av allmänna språkexamina

Allmänna språkexamina (YKI) är det andra av de system för officiella nationella språkexamina som förvaltas av Utbildningsstyrelsen. Enligt 2 § i lagen om allmänna språkexamina (964/2004) svarar Utbildningsstyrelsen för systemet med allmänna språkexamina, systemets utveckling och tillsynen över det. Utbildningsstyrelsen kan med högskolorna ingå avtal som hänför sig till

utarbetande och bedömning av examina. Utbildningsstyrelsen har ett avtal om samordning av de allmänna språkexamina med Centret för tillämpad språkforskning (Solki) vid Jyväskylä universitet. Solki svarar för den innehållsmässiga utvecklingen av examina, utarbetandet av prov, bedömningen av provresultaten samt utbildningen av personer som deltar i examensverksamheten (bedömare, utarbetare och intervjuare).

I anslutning till Utbildningsstyrelsen finns kommissionen för allmänna språkexamina. Bestämmelser om kommissionens sammansättning och uppgifter finns i 3 och 3 a § i lagen om allmänna språkexamina. Enligt lagen har kommissionen till uppgift att behandla principiella frågor som hänför sig till utvecklingen av allmänna språkexamina och frågor som är viktiga för samhället eller för examinandan samt att ta initiativ till utvecklingen av språkexamina. Enligt 13 § får därtill omprövning begäras hos kommissionen i fråga om ett beslut som gäller bedömningen av en examensprestation. Närmare bestämmelser om kommissionens arbete finns i 1–4 § i statsrådets förordning om allmänna språkexamina (1163/2004).

Examenstillfällena för allmänna språkexamina sköts av examensanordnarna, om vilka det föreskrivs i 4 och 5 § i lagen. Enligt 4 § kan Utbildningsstyrelsen ingå avtal om anordnande av allmänna språkexamina för en viss tid av högst fem år i sänder med 1) högskolor samt statliga ämbetsverk och inrättningar, 2) sådana utbildningsanordnare eller huvudmän för läroanstalter som har tillstånd att ordna utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning (628/1998), tillstånd att ordna utbildning enligt gymnasielagen (714/2018), tillstånd att ordna examina och utbildning enligt lagen om yrkesutbildning (531/2017) eller tillstånd att driva läroanstalt enligt lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), 3) en kommun eller samkommun i egenskap av anordnare av grundläggande utbildning, 4) andra än i 1–3 punkten avsedda registrerade samfund eller stiftelser som har tillräcklig sakkunskap. När avtalen ingås ska det enligt 2 mom. beaktas att examenstillfällena erbjuds i en omfattning som är tillräcklig med beaktande av de regionala behoven. En förutsättning för ingående av avtal är att anordnaren förfogar över sådan personal, sådana lokaler och sådan utrustning som behövs för att examina ska kunna ordnas. Ett avtal kan hävas om anordnaren försummar sina avtalsenliga uppgifter. I 5 § i lagen föreskrivs om examensanordnarnas uppgifter. Därtill innehåller paragrafen en bestämmelse enligt vilken lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), nedan *offentlighetslagen*, tillämpas på examensanordnaren när den behandlar testmaterialet för allmänna språkexamina. Hänvisningsbestämmelsen har ansetts behövlig för att betona att examensanordnaren ska sörja för testmaterialet på det sätt som förutsätts i offentlighetslagen (se RP 230/2022 rd, s. 17). I 6 § i statsrådets förordning om allmänna språkexamina finns närmare bestämmelser om innehållet i avtalet om anordnande av examina.

Enligt Utbildningsstyrelsens förstudie fanns det i november 2024 i nätverket av anordnare av allmänna språkexamina 53 anordnarorganisationer, som ordnade språkexamina på sammanlagt 37 orter. I Fastlandsfinland är den sydligaste orten Ekenäs och den nordligaste Enare. Därtill ordnas allmänna språkexamina i Mariehamn på Åland och i Tallinn i Estland. Flest anordnare av språkexamina finns det i Helsingfors, där sju organisationer ordnar dem. Allmänna språkexamina ordnas på samma examensdag på olika orter i examensanordnarnas lokaler. År 2024 ordnades sex examensdagar för finska på mellannivå och fem examensdagar för svenska på mellannivå. Slutförandet av bedömningen av en allmän språkexamen tar ca två månader.

Systemet med allmänna språkexamina omfattar också bedömare av examensprestationerna. Enligt 7 § i lagen får allmänna språkexamina bedömas av personer som har sådan behörighet som föreskrivs genom förordning av statsrådet och som på ansökan har antecknats i registret över bedömare, vilket förs av Utbildningsstyrelsen. Bestämmelser om bedömarens behörighet finns i 7 § i statsrådets förordning om allmänna språkexamina. I 13 § i lagen föreskrivs att

omprövning får begäras hos Utbildningsstyrelsen i fråga om ett beslut som gäller antecknande av en bedömare av examina i registret över bedömare.

2.1.1.2 Avläggande av allmänna språkexamina

Med allmänna språkexamina utvärderas vuxnas funktionella språkkunskaper i praktiska situationer, och deltagande i examen förutsätter inte språkkunskaper inom något visst område. Vem som helst kan delta i examina, oberoende av hur och var man har inhämtat sina språkkunskaper. Allmän språkexamen kan avläggas i nio olika språk, av vilka språkexamina i finska och svenska är de populäraste. Enligt 6 § i lagen om allmänna språkexamina beslutar Utbildningsstyrelsen om examensspråken.

Bakgrunden till bestämmelserna om allmänna språkexamina har varit behovet att skapa ett examenssystem i Finland som tar fram jämförbara intyg för flera språk. Ett ytterligare mål har varit att med hjälp av examenssystemet förenhetliga språkundervisningen och inlärningsmålen för vuxna. Senare har systemet med allmänna språkexamina också ansetts följa Europeiska unionens rådsresolution 2002/C 50/01 av den 14 februari 2002 om främjande av språklig mångfald och språkinläring inom ramen för genomförandet av målsättningarna för Europeiska språkåret 2001. I resolutionen uppmanas medlemsstaterna att skapa sådana system för bedömning av språkkunskaper enligt den av Europarådet framtagna gemensamma europeiska referensramen för språk där även kunskaper och färdigheter som inhämtats utanför skolan beaktas på ett tillräckligt sätt. (RP 86/2004 rd s. 2–4.) Enligt Utbildningsstyrelsens förstudie bedöms språkkunskaperna i de allmänna språkexamina med hjälp av en skala med sex kunskapsnivåer, som empiriskt är kopplad till skalan i den europeiska referensramen (GERS/CEFR).

Enligt 6 § i lagen kan allmänna språkexamina avläggas på tre nivåer, dvs. grundnivå, mellannivå och högsta nivå. Deltagaren väljer själv vilken nivå han eller hon deltar i, och bedömningen av examina sker enligt en sexgradig nivåskala. Examen på grundnivå placeras på nivåerna 1–2 på nivåskalan, examen på mellannivå på nivåerna 3–4 och examen på högsta nivå på nivåerna 5–6. Bestämmelser om delprov i examina finns i 5 § i statsrådets förordning om allmänna språkexamina, enligt vilken examen på varje examensnivå ska omfatta delprov i talförståelse, muntlig framställning, textförståelse och skriftlig framställning. Examinanderna avlägger alla delprov vid samma examenstillfälle. Provet i muntlig framställning på grundnivå i finska och svenska avläggs i form av en intervju, delprovet i muntlig framställning på mellannivå avläggs i en språkstudio och på högsta nivå innefattar delprovet förutom studioavsnittet också en intervju.

I 9 § i lagen föreskrivs det om examensintyget som ges för allmänna språkexamina. Enligt paragrafen ges examinanden ett intyg över bedömningen av genomgången examen och examensnivå. I 2 § i statsrådets förordning om allmänna språkexamina preciseras att examensintygen undertecknas av examenskommissionens ordförande. Enligt Utbildningsstyrelsens förstudie ges deltagarna ett intyg där språkkunskapsprofilen uttrycks numeriskt, dvs. med en separat bedömning av kunskapsnivån för alla fyra delprov. För en examen på grundnivå kan man få nivåbedömningen under 1, 1 eller 2, för en examen på mellannivå nivåbedömningen under 3, 3 eller 4 och för en examen på högsta nivå nivåbedömningen under 5, 5 eller 6. Om ett delprov i en färdighet inte alls har avlagts eller om det har avlagts ofullständigt, antecknas på intyget ”kan inte bedömas” vid färdigheten i fråga. De nuvarande examensintygen utfärdas i pappersform. Intyget skickas med kommissionens ordförandes underskrift till examinanden per post från Centret för tillämpad språkforskning.

Enligt 11 § i lagen tar Utbildningsstyrelsen ut en examensavgift av dem som anmält sig till examen. Examensavgifternas belopp baserar sig på bestämmelserna om avgifter för offentligrättsliga prestationer i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) och närmare bestämmelser om beloppet utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. Enligt 11 § 2 mom. återbetalas examensavgiften till den som anmält sig till examen, om personen är förhindrad att delta i examen på grund av sjukdom eller något annat därmed jämförbart särskilt vägande skäl, och personen inte heller kan delta i följande examenstillfälle. Avgiften återbetalas inte om examensanordnaren inte informerats om examinandens förhinder före examenstillfället. Ansökan om återbetalning ska göras hos Utbildningsstyrelsen inom två veckor från dagen för examenstillfället. Bestämmelsen om återbetalning av avgiften trädde i kraft vid ingången av 2023. Enligt motiveringen till lagen (RP 230/2022 rd, s. 7, 12 och 20) var syftet med tillägget att förtydliga det dåvarande oklara läget och förenhetliga praxis för återbetalning av avgifter. Genom att föreskriva om grunderna och förutsättningarna för återbetalning av avgiften strävade man efter att minska ogrundade annulleringar av deltagande och därigenom extra kostnader för examensanordnarna. I motiveringen konstateras också att en person som inte deltar i ett examenstillfälle också ofta tar en examensplats av någon annan eventuell examinand. Enligt motiveringen ska en tillräcklig utredning, såsom ett läkarintyg, läggas fram om sjukdom eller annat förhinder, såsom en exceptionell situation i likhet med coronaviruspandemin. Efter lagändringen har bestämmelsen dock visat sig vara problematisk, eftersom villkoren är beskrivna på en mycket allmän nivå och det enligt Utbildningsstyrelsen är svårt att tillämpa dem på praktiska situationer. Bestämmelsens krav som gäller deltagande i följande examenstillfälle orsakar utmaningar i fråga om huruvida en person som annullerat sitt deltagande går förbi de andra i kön som har anmält sig till följande examenstillfälle. År 2023 fick Utbildningsstyrelsen enligt förstudien 273 ansökningar om återbetalning av examensavgiften, av vilka endast cirka hälften uppfyllde lagens villkor och den som återkallat sin anmälan fick tillbaka examensavgiften. Behandlingen av ansökningar om återbetalning av examensavgift sysselsätter särskilt mycket tjänstemännen vid Utbildningsstyrelsen på grund av de många villkor som lagen ställer. Enligt remissvaren leder dessutom deltagarens möjlighet att skjuta upp sitt deltagande till att examina anhopas men att testplatserna ständigt är bristfälligt fyllda, eftersom annulleringarna kommer i sista minuten och de platser som blir lediga inte kan fyllas från kön.

Enligt 13 § i lagen får omprövning begäras i Utbildningsstyrelsens beslut om återbetalning av examensavgift. Därtill får omprövning i fråga om ett beslut som gäller bedömningen av en examensprestation begäras hos kommissionen för allmänna språkexamina. I paragrafen föreskrivs det att begäran om omprövning av ett beslut som gäller bedömningen av en examensprestation ska lämnas inom 14 dagar från det att examinanden haft möjlighet att få kännedom om bedömningsresultaten och tillämpningen av bedömningsgrunderna i sitt eget fall. Enligt Utbildningsstyrelsens förstudie framställs begäran om omprövning i Utbildningsstyrelsens webbtjänst och Utbildningsstyrelsen skickar uppgiften till Solki, som svarar för omprövningen av prestationerna. Ur Solkis synpunkt kommer begäran om omprövning vid oförutsedda tidpunkter, vilket antagligen beror på tidtabellen för postningen av pappersintygen och de manuella skedena i processen.

I Utbildningsstyrelsens förstudie konstateras att det finns ett behov av att utfärda examensintygen betydligt snabbare än för närvarande. Enligt förstudien tar det för närvarande omkring två månader att färdigställa bedömningen av allmänna språkexamina; Solki sammanställer examensintygen och postar dem till examinanderna cirka två månader efter examen. Processen för allmänna språkexamina tar cirka fyra månader från det att man anmäler sig till examen till att man får examensintyget. Att testet är pappersbaserat och logistiken i anslutning till detta är en orsak till att det tar lång tid, men det grundliga kvalitetsarbetet i samband med examina har också en inverkan. På grund av den långa väntetiden händer det att

en del kunder anmäler sig till examen på nytt för säkerhets skull, eftersom de inte vet om de avlagt examen med godkänt resultat. Efter att ha fått resultaten kan de sedan återkalla anmälan till det nya examenstillfället, om de har avlagt examen med godkänt resultat. Eftersom det inte finns något kösystem vid anmälan, kan examensplatser som blir lediga i ett sent skede inte användas. Utbildningsstyrelsen och Solki belastas också av processrelaterade förfrågningar, till exempel frågor om möjligheten att få resultaten på förhand och frågor om när examensintygen kommer. Enligt förstudien ser Utbildningsstyrelsen dessutom en risk för att ansökningar som gäller examensprocessen inte kan behandlas och beslut inte kan fattas inom en skälig tid, om också antalet ansökningar ökar i takt med att antalet examinander ökar. Detta kan ytterligare fördröja processen för språkexamina. Utöver ovan nämnda ansökningar och beslut hänvisar förstudien till processen för behandling av svikligt förfarande, där den som gjort sig skyldig till svikligt förfarande kan meddelas ett tidsbegränsat förbud att delta i examen i enlighet med 6 a §.

I remissvaren om propositionen upplevdes logistiken i anslutning till de pappersbaserade språkexamina som den viktigaste orsaken till att examensprocessen är långsam. Dels handlar detta om att examina avläggs med penna på papper, så att examensmaterialet måste transporteras per post: efter provdagen skickar anordnarna materialet till Solki per post och därtill skickas en del av prestationerna till bedömarna per post. Vidare skickas examensintygen till examinanderna per post. Däremot upplevdes skedet där uppgifterna utarbetas som smidigt. Bland annat på grund av språkexamins betydelse upplevdes kvalitetssäkringen som en central del av bedömningen av examina, för färdigställandet av vilken det har reserverats två månader från examensdagen.

2.1.2 Språkexamina för statsförvaltningen

2.1.2.1 Avläggande och förvaltning av språkexamina för statsförvaltningen

Det andra officiella nationella språkexamenssystemet som handhas av Utbildningsstyrelsen är språkexamina för statsförvaltningen (VKT), som det föreskrivs om i 3 kap. i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003), nedan *språkkunskapslagen*.

I 10 § i språkkunskapslagen är utgångspunkten att kunskaper i finska och svenska kan visas genom språkexamina för statsförvaltningen, som ordnas särskilt för vardera språket. I Utbildningsstyrelsens förstudie konstateras att språkexamina för statsförvaltningen i första hand är avsedda för att personalen inom den offentliga förvaltningen ska kunna visa att de behärskar det andra inhemska språket. Språkkunskaperna bedöms enligt olika arbetsuppgifter som är typiska för statsförvaltningen och den övriga offentliga förvaltningen. Enligt motiveringen till språkkunskapslagen (RP 92/2002 rd, s. 114) är avsikten att språkexamina för statsförvaltningen ska visa sådan allmän språkkunskap som behövs i uppgifter inom statsförvaltningen och inte mäta språkkunskap som hänför sig till en enskild yrkessektor, såsom juridik.

Enligt 10 § i språkkunskapslagen kan examinanden genom språkexamina för statsförvaltningen visa utmärkta, goda eller nöjaktiga kunskaper i finska eller svenska. Enligt Utbildningsstyrelsens förstudie beskrivs inte examina i förhållande till den europeiska referensramen i grunderna för språkexamina för statsförvaltningen, men bestämmelser om motsvarigheten mellan kunskapsnivåerna för språkexamina för statsförvaltningen och kunskapsnivåerna för allmänna språkexamina finns i statsrådets förordning om bedömning av kunskaper i finska och svenska inom statsförvaltningen (481/2003), nedan *språkkunskapsförordningen*. Enligt 13 § i förordningen jämföras de allmänna språkexamina med språkexamina för statsförvaltningen enligt följande: Nivå 6 i muntlig framställning och hörförståelse i delprov i en allmän språkexamen motsvarar utmärkt förmåga att använda språket i tal i en språkexamen för statsförvaltningen, nivåerna 4 och 5 i samma delprov motsvarar god

förmåga, och nivå 3 i provet motsvarar nöjaktig förmåga (punkt 1). Nivå 6 i skriftlig framställning och textförståelse i delprov i en allmän språkexamen motsvarar utmärkt förmåga att använda språket i skrift i en språkexamen för statsförvaltningen, nivåerna 4 och 5 i samma delprov motsvarar god förmåga, och nivå 3 i provet motsvarar nöjaktig förmåga (punkt 2). Nivå 6 i hörförståelse och textförståelse i delprov i en allmän språkexamen motsvarar utmärkt förmåga att förstå språket i en språkexamen för statsförvaltningen, nivåerna 4 och 5 i samma delprov motsvarar god förmåga, och nivå 3 i provet motsvarar nöjaktig förmåga (punkt 3). Enligt Utbildningsstyrelsens förstudie kan också kunskapsnivåerna för språkexamina för statsförvaltningen på det sättet beskrivas i förhållande till den europeiska referensramen. På grund av motsvarigheten enligt språkkunskapsförordningen är språkexamina för statsförvaltningen och allmänna språkexamina i praktiken alternativa sätt att påvisa språkkunskaper på samma nivå. Motsvarigheten har beaktats också annanstans i lagstiftningen: till exempel enligt 17 § i medborgarskapslagen (359/2003) kan den språkkunskap som krävs för medborgarskap visas genom avläggande av en allmän språkexamen på färdighetsnivå tre eller språkexamen för statsförvaltningen med nöjaktig förmåga att använda språket i tal och skrift.

Enligt 1 § i språkkunskapsförordningen kan den muntliga examen, den skriftliga examen och examen i förståelse i språkexamina för statsförvaltningen avläggas på samma gång eller var för sig. I varje examen ingår två delprov eller sådana delområden som avses i 2 § i språkkunskapsförordningen, till exempel förmåga att förstå tal och förmåga att använda språket i tal i examen i muntlig förmåga. Avläggande av examen i respektive färdighet förutsätter att båda delproven avläggs med godkänt resultat. Om det ena av de delprov som ingår i examen för en viss kunskapsnivå har avlagts med godkänt resultat och det andra delprovet har underkänts, ska examinanden enligt Utbildningsstyrelsens grunder för språkexamina för statsförvaltningen på nytt avlägga endast det underkända delprovet inom tre år från beslutet om underkännande.

Enligt 11 § i språkkunskapslagen svarar Utbildningsstyrelsen för förvaltningen och utvecklandet av språkexamina för statsförvaltningen samt för tillsynen över genomförandet. För genomförandet av språkexamina finns i samband med Utbildningsstyrelsen en språkexamensnämnd för finska språket och en språkexamensnämnd för svenska språket. Utbildningsstyrelsen förordnar dessutom ett tillräckligt antal examinatorer som är insatta i bedömning av språkkunskaper.

Enligt 7 § i språkkunskapsförordningen ska en examen som gäller utmärkta språkkunskaper avläggas inför examensnämnden. Examina som gäller utmärkta kunskaper avläggs i Utbildningsstyrelsens lokaler, och Utbildningsstyrelsen svarar för anmälan till examen i utmärkta färdigheter och för ordnandet av examenstillfället. Examen i goda och nöjaktiga kunskaper avläggs inför en examinator som förordnats av Utbildningsstyrelsen. Examinatören avtalar med examinanden om tidpunkten för examensprestationen och svarar för ordnandet av examenstillfället. Examina som gäller utmärkta kunskaper bedöms av examensnämnden för språkexamen för statsförvaltningen och examina som gäller goda och nöjaktiga kunskaper av en examinator.

Enligt Utbildningsstyrelsens förstudie finns det i statsförvaltningens språkexamina i goda och nöjaktiga kunskaper totalt arton examinatorer för både examina i finska och i svenska, och den nordligaste orten är Uleåborg och den sydligaste Helsingfors. Examen i svenska kan därtill avläggas i Mariehamn på Åland. Examen i utmärkta kunskaper kan endast avläggas i Utbildningsstyrelsens lokaler i Helsingfors.

I examina på god och nöjaktig nivå är det fråga om en enda examen där man kan få vitsordet god eller nöjaktig. Enligt Utbildningsstyrelsens förstudie kan språkexamen för statsförvaltningen på god och nöjaktig nivå ordnas och avläggas flexibelt, eftersom

examinanden och examinatorn kommer överens om tidpunkten för avläggandet av examen. Anmälan till examen görs alltså inte till vissa på förhand bestämda examensdagar, utan den som behöver examen kan mycket snabbt komma överens med examinatorn om en tidpunkt för avläggande av examen. För examina som gäller utmärkta kunskaper ordnas examenstillfällen ungefär en gång i månaden. Enligt Utbildningsstyrelsens förstudie färdigställs bedömningen av statsförvaltningens språkexamina i goda och nöjaktiga kunskaper samt i utmärkta kunskaper också relativt snabbt och examinanden får ett examensintyg cirka två veckor efter avlagd examen. Flexibiliteten i ordnandet av språkexamina för statsförvaltningen och det korta bedömningsskedet är möjliga eftersom antalet examinander är litet. Enligt motiveringen till språkkunskapslagen (RP 92/2002 rd) har man bibehållit egna språkexamina för statsförvaltningen vid sidan av de allmänna språkexamina uttryckligen för att de sökande i samband med tillsättningen av en tjänst eller övrig anställning vid behov måste kunna visa sina språkkunskaper utan dröjsmål. Å andra sidan finns det också endast få examinatorer för examina i goda och nöjaktiga kunskaper: i april 2025 fanns det 9 examinatorer i finska och 9 examinatorer i svenska i hela landet.

Enligt Utbildningsstyrelsens förstudie utarbetar Utbildningsstyrelsen ett intyg över examen i utmärkta kunskaper. Examensnämndens ordförande undertecknar intygen. Intyg över examen i goda och nöjaktiga kunskaper utarbetas av examinatorn.

Processen för språkexamina för statsförvaltningen innehåller inte motsvarande kvalitetssäkring som examensprocessen för allmänna språkexamina. I remissvaren om propositionen lyftes det fram att vid bedömningen av en examen som visar utmärkta språkkunskaper säkerställs kvaliteten genom att bedömningen görs av en examensnämnd som består av språkexperter.

2.1.2.2 Alternativa sätt att visa språkkunskaper enligt språkkunskapslagen

I 14 § 1 mom. i språkkunskapslagen föreskrivs dessutom att språkexamensnämnderna, utan att föranstalta språkexamen för statsförvaltningen, på ansökan kan utfärda intyg om utmärkta kunskaper i finska eller svenska till den som enligt godtagbar utredning genom tidigare verksamhet har visat sig ha de språkkunskaper som krävs. Enligt uppgifter från Utbildningsstyrelsen inlämnas några sådana ansökningar om intyg av språkexamensnämnderna inom loppet av cirka fem år. Det är dock svårt att utfärda ett sådant intyg på basis av tidigare verksamhet, eftersom den sökande i samband med ansökan inte visar förmågan att använda språket i tal på samma sätt som i samband med språkexamen. I motiveringen till paragrafen (RP 92/2002 rd, s. 116) beskrivs utifrån dåvarande praxis att om det inte rått fullständig säkerhet om nivån på språkkunskaperna, har sökanden kallats till en språkexamen

Enligt 14 § 1 mom. 2 punkten kan språkexamensnämnderna dessutom besluta om jämställande av språkstudier utomlands med språkexamen för statsförvaltningen. Utbildningsstyrelsen får sällan begäranden om sådant jämställande. Enligt motiveringen till paragrafen (RP 92/2002 rd, s. 116) är syftet med bestämmelsen att beakta Europeiska unionens krav i fråga om arbetskraftens fria rörlighet, även om huvudregeln är att språkkunskaperna ska visas antingen genom språkexamina eller språkprov eller -studier som avlagts i samband med någon annan examen. I motiveringen konstateras, med hänvisning till domstolens domar i målen C-379/89 Anita Groener och C-281/98 Roman Angonese, att till exempel bestämmelser och sådan praxis som anger att språkkunskaperna måste visas på ett bestämt sätt kan anses utgöra en begränsning av arbetstagarnas fria rörlighet. Av motiveringen till den sistnämnda domen har man i lagförslaget kommit fram till att det kan medföra problem att koppla visandet av språkkunskaperna enbart till inhemsk utbildning och inhemska intyg som utfärdats med stöd av inhemsk utbildning. I motiveringen nämns de gemenskapsrättsliga förutsättningarna för begränsning av grundläggande rättigheter och konstateras att det bör anses vara en klar reglering

ur gemenskapsrättens synvinkel, om sättet att visa språkkunskap fastställs så att språkkunskaperna kan visas inte bara med vissa inhemska intyg utan också med motsvarande intyg som utfärdats i andra EES-stater. Det föreslogs att bedömningen av utländska språkintyg och andra handlingar som utvisar språkkunskap och jämförandet av dem med kraven i den nationella lagstiftningen för att konstatera examinas motsvarighet ska höra till examensnämndernas uppgifter eftersom det är en krävande uppgift.

I 4 kap. i språkkunskapsförordningen föreskrivs dessutom om vilka studier på finska eller svenska eller vilka studier i finska eller svenska som kan användas för att visa språkkunskaperna i stället för att avlägga språkexamen. I 15 § i förordningen föreskrivs det om visande av utmärkt förmåga att använda finska eller svenska i tal och skrift, i 16 § om visande av god förmåga att använda språket i tal och skrift, i 17 § om visande av nöjaktig förmåga att använda språket i tal och skrift och i 18 § om visande av förmåga att förstå språket genom studier. En central roll när det gäller att visa språkkunskaperna har skolutbildningsspråket, som definieras i 20 § i förordningen. Enligt 1 mom. i den paragrafen anses en person ha fått sin skolutbildning på det språk, finska eller svenska, som anges som modersmål på avgångsbetyget över studier enligt lagen om grundläggande utbildning eller gymnasielagen eller över motsvarande studier, om han eller hon på avgångsbetyget fått godkänt vitsord i modersmålet. Enligt 2 mom. anses den som har avlagt studentexamen på ett annat språk än sitt skolutbildningsspråk enligt 1 mom. dock ha fått sin skolutbildning också på det språk på vilket han eller hon i studentexamen har avlagt godkänt prov i modersmålet eller fått minst vitsordet magna cum laude approbatur i provet i finska som andra språk respektive svenska som andra språk. Justitiekanslern i statsrådet (OKV/1761/1/2014) har ansett att särskilt definitionen av skolutbildningsspråket och hänvisningen till motsvarande studier lämnar rum för tolkning och är otydlig. Enligt justitiekanslern uppfyller språkkunskapsförordningen därför inte till alla delar kravet på att lagstiftningen ska vara entydig och tydlig. Förordningen är ägnad att leda till olika tolkningar inom förvaltningen och därför problematisk med tanke på förvaltningslagens princip om jämlik behandling.

2.2 Digitaliseringen av språkexamina samt registren

2.2.1 Behandlingen av personuppgifter i språkexamina

Digitalisering av de allmänna språkexamina har planerats redan länge, och delar av examensprocesserna för språkexamina har digitaliserats. I fråga om båda språkexamina sker anmälan och betalning av examensavgiften nästan helt i det elektroniska anmälningsystemet: för de allmänna språkexamina och statsförvaltningens språkexamina för utmärkta kunskaper har anmälan och betalning gjorts elektroniskt redan tidigare, och i fråga om statsförvaltningens språkexamina för goda och nöjaktiga kunskaper har anmälan och betalning skett elektroniskt från början av 2025.

Även registret över examensprestationer i allmänna språkexamina och registret över bedömare är i digital form och bestämmelser om dessa finns i lagen om allmänna språkexamina. I 8 § i lagen föreskrivs det om registret över bedömare, införande av bedömare i registret, uppgifter som ska föras in i registret samt om förnyande och strykning av registeranteckningen. I 10 § i lagen föreskrivs det om registret över allmänna språkexamina, dess syfte och om de uppgifter som ska föras in i registret. Enligt 3 mom. förvaras uppgifterna i examensregistret i 30 år.

Bestämmelserna om registret över bedömare av allmänna språkexamina reviderades senast när den nuvarande lagen om allmänna språkexamina trädde i kraft vid ingången av 2005. Bakgrunden till revideringen av bestämmelserna var den nya grundlagen som nyligen hade trätt i kraft och bestämmelserna om skydd och utlämnande av personuppgifter i 10 § i grundlagen.

Redan före det hade Utbildningsstyrelsen dock fört en förteckning över bedömare för att på förhand garantera kvaliteten på bedömningen. På grund av kraven i grundlagen fogades också bestämmelser om examensregistret in i den nuvarande lagen om allmänna språkexamina vid ingången av 2005. (RP 86/2004 rd s. 1, 3 och 5.)

Även om bestämmelserna i 10 § i grundlagen fortfarande är centrala med tanke på skyddet för personuppgifter, har regelverket för skyddet av personuppgifter förändrats avsevärt i och med att Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) blev tillämplig 2018. I samband med detta konstaterade grundlagsutskottet (GrUU 14/2018 rd, s. 3) att lagstiftningen om behandling av personuppgifter är tungrodd och komplicerad. Utskottet ansåg att genomförandet av skyddet för personuppgifter inte längre kan bygga på en sådan regleringsmodell som föregick dataskyddsförordningen. I stället ansåg grundlagsutskottet att man från den dåvarande regleringsmodellen för behandling av personuppgifter bör övergå till en modell där tillgodoseendet av skyddet för personuppgifter i första hand garanteras med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och den nationella allmänna lag som ska stiftas. Grundlagsutskottets synpunkt behandlas närmare i avsnitt 12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning. Inte heller enligt skäl 45 i ingressen till den allmänna dataskyddsförordningen krävs det någon särskild lag för varje enskild behandling.

Den allmänna dataskyddsförordningen ska enligt artikel 2.1 i den tillämpas på sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis företas på automatisk väg samt på annan behandling än automatisk av personuppgifter som ingår i eller kommer att ingå i ett register. Med behandling av personuppgifter avses enligt artikel 4.2 en åtgärd eller kombination av åtgärder beträffande personuppgifter eller uppsättningar av personuppgifter, oberoende av om de utförs automatiserat eller ej, såsom insamling, registrering, organisering, strukturering, lagring, bearbetning eller ändring, framtagning, läsning, användning, utlämning genom överföring, spridning eller tillhandahållande på annat sätt, justering eller sammanförande, begränsning, radering eller förstöring. Enligt artikel 4.6 i den allmänna dataskyddsförordningen avses med register en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgänglig enligt särskilda kriterier. Även om språkkunskapslagen inte innehåller bestämmelser om registren som anknyter till förvaltningen av språkexamina för statsförvaltningen, samlar Utbildningsstyrelsen trots det in och förvarar uppgifter om bl.a. anmälningar till examen, examensprestationer och examinators. Även på dessa uppgifter tillämpas för närvarande den allmänna dataskyddsförordningen.

I artikel 5 i den allmänna dataskyddsförordningen föreskrivs det om de principer för behandling av personuppgifter som den personuppgiftsansvarige ska ansvara för och kunna visa att efterlevs. Den i artikeln föreskrivna principen för ändamålsbegränsning innebär att personuppgifter ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. En annan central princip är uppgiftsminimering, som innebär att personuppgifterna ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas. Enligt korrekthetsprincipen ska personuppgifterna vara korrekta och om nödvändigt uppdaterade. Alla rimliga åtgärder måste vidtas för att säkerställa att personuppgifter som är felaktiga i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas, raderas eller rättas utan dröjsmål. Enligt principen om lagringsminimering får personuppgifter inte lagras i en form som möjliggör identifiering av den registrerade under en längre tid än vad som behövs med tanke på de ändamål för vilka personuppgifterna behandlas. Principen om integritet och konfidentialitet innebär att det vid behandlingen av personuppgifter ska säkerställas lämplig säkerhet för personuppgifterna, inbegripet skydd mot obehörig eller otillåten behandling och mot förlust, förstöring eller skada genom olyckshändelse, med användning av lämpliga tekniska eller organisatoriska åtgärder.

I artikel 6 i dataskyddsförordningen föreskrivs det om grunder för behandling, dvs. om villkor som ska vara uppfyllda för att behandlingen av personuppgifter ska vara laglig. Behandlingen av personuppgifter inom den offentliga sektorn ska i regel grunda sig på artikel 6.1 c eller e (RP 9/2018 rd, s. 35). Enligt underpunkt c är behandlingen laglig till den del den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Artikel 6.1 e tillåter behandlingen till den del den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Enligt artikel 6.3 ska den grund för behandlingen som avses i punkt 1 c och e fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden eller, i fråga om behandling enligt punkt 1 e, ska vara nödvändigt för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. När det föreskrivs om den rättsliga grunden för behandlingen kan man dessutom anpassa tillämpningen av bestämmelserna i den allmänna dataskyddsförordningen, såsom förutsättningarna för att behandlingen ska vara lagenlig, typen av uppgifter som behandlas, de registrerade, de sammanslutningar till vilka personuppgifterna får lämnas ut och för vilka ändamål, ändamålsbegränsningen, lagringstiderna samt behandlingsåtgärderna och -förfarandena. Det grundläggande kravet för sådan lagstiftning är att medlemsstatens nationella rätt ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

Behandlingsgrunden inverkar på den registrerades rättigheter, om vilka det föreskrivs i kapitel III i den allmänna dataskyddsförordningen. Kapitlet innehåller bestämmelser om bl.a. information till den registrerade samt om den registrerades rätt till rättelse, radering och begränsning av behandlingen av uppgifter. Enligt artikel 21 i förordningen ska den registrerade, av skäl som hänför sig till hans eller hennes specifika situation, ha rätt att när som helst göra invändningar mot behandling av personuppgifter avseende honom eller henne som grundar sig på artikel 6.1 e. Motsvarande rätt att göra invändningar föreligger inte om behandlingen grundar sig på artikel 6.1 c. I artikel 22 föreskrivs det om den registrerades rätt att inte bli föremål för sådan behandling av personuppgifter som enbart grundas på automatiserad behandling och som har rättsliga följder för honom eller henne eller på liknande sätt i betydande grad påverkar honom eller henne. Artikel 22 bör beaktas om man senare utreder till exempel utnyttjandet av automatisk behandling vid bedömningen av språkexamen.

I artikel 9 i den allmänna dataskyddsförordningen föreskrivs som särskilda kategorier av personuppgifter bl.a. hälsouppgifter samt uppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller ras. Utgångspunkten är att behandling av särskilda kategorier av personuppgifter är förbjuden utan sådana grunder för behandling som nämns i artikeln. Exempelvis enligt artikel 9.2 g får särskilda kategorier av personuppgifter behandlas om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvar syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. Med stöd av underpunkt g (se RP 9/2018 rd, s. 86–88) har det föreskrivits om ett undantag från förbudet mot behandling av särskilda kategorier av personuppgifter i 6 § 1 mom. 2 punkten i dataskyddslagen. Med stöd av den punkten kan särskilda kategorier av personuppgifter behandlas om behandlingen regleras i lag eller föranleds av en uppgift som direkt har ålagts den personuppgiftsansvarige i lag. I motiveringen till dataskyddslagen (RP 9/2018 rd, s. 87) konstateras det att utöver 6 § kan närmare bestämmelser om sådan behandling av personuppgifter som avses i artikel 9.2 i den allmänna dataskyddsförordningen även utfärdas genom speciallagstiftning. I motiveringen hänvisas det dessutom till att lagstiftningen enligt den allmänna dataskyddsförordningen ska stå i proportion till det eftersträvar syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa

den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. Enligt motiveringen till dataskyddslagen följer motsvarande krav även av de allmänna förutsättningar för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna som är bindande för lagstiftaren. I 6 § 2 mom. i dataskyddslagen finns en allmän bestämmelse om lämpliga och särskilda skyddsåtgärder vid behandlingen av särskilda kategorier av personuppgifter, som innefattar krav på exempelvis tekniska, förfarandemässiga och organisatoriska åtgärder.

I lagen om allmänna språkexamina och i språkkunskapslagen föreskrivs det för närvarande om Utbildningsstyrelsens uppgift att förvalta både de allmänna språkexamina och språkexamina för statsförvaltningen. I 8 § 1 mom. och 10 § 1 mom. i lagen om allmänna språkexamina finns också uttryckliga bestämmelser om syftet med registret över bedömare och registret över allmänna språkexamina. Eftersom lagstiftningen har utfärdats före den allmänna dataskyddsförordningen har dess förhållande till grunderna för behandling enligt den allmänna dataskyddsförordningen och till de registrerades rättigheter inte bedömts i lagberedningsarbetet.

I 2 mom. i båda ovannämnda paragrafer föreskrivs det om registrens datainnehåll. I registret över bedömare förs enligt den nuvarande lagen in bedömarens namn, personbeteckning samt det eller de språk som han eller hon har rätt att bedöma. Dessutom införs nödvändiga kontaktuppgifter. I registret över allmänna examina införs examinandens namn, personbeteckning, nationalitet och kön, plats där examen avlagts, examensspråk, bedömning av kunskapsnivå, tidpunkt för examen och nödvändiga kontaktuppgifter. Till exempel enligt Statistikcentralen (Statistikcentralen: Käsitteet ja määritelmät², hämtad den 28 april 2025) avses med medborgarskap det land där passet utfärdas eller att personen är medborgare i något land. Enligt Statistikcentralen är medborgarskap en annan sak än nationalitet, dvs. etnisk bakgrund, som innebär att höra till någon folkgrupp såsom ingermanländare, kurder eller romer.

I 11 § 2 mom. i lagen om allmänna språkexamina föreskrivs det för närvarande om återbetalning av examensavgiften till exempel på grund av sjukdom. För att bedöma om examensavgiften ska återbetalas på grund av sjukdom behandlar Utbildningsstyrelsen i detta sammanhang särskilda kategorier av personuppgifter som gäller hälsa. Bestämmelsen har inte begränsats till en sjukdom hos den som anmält sig till examen, utan det är oklart om det kan vara fråga om en sjukdom hos t.ex. ett barn eller någon annan närstående person. Enligt skäl 46 i ingressen till den allmänna dataskyddsförordningen bör behandling av personuppgifter på grundval av en annan fysisk persons grundläggande intressen i princip endast äga rum om behandlingen inte uppenbart kan ha en annan rättslig grund.

Enligt artikel 4.7 i den allmänna dataskyddsförordningen avses med personuppgiftsansvarig en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller ett annat organ som ensamt eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter. Om ändamålen och medlen för behandlingen bestäms av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt kan den personuppgiftsansvarige eller de särskilda kriterierna för hur denne ska utses föreskrivas i unionsrätten eller i medlemsstaternas nationella rätt. I den nationella lagstiftningen är det möjligt att föreskriva om den personuppgiftsansvarige med stöd av det handlingsutrymme som artikel 4.7 i den allmänna dataskyddsförordningen medger. I dataombudsmannens byrås anvisning om lagstiftningsutlåtanden (16.10.2017 v1.0, s. 9, på finska) poängteras det att den personuppgiftsansvariges ansvar ska utgöra en del av det operativa ansvaret. När det föreskrivs om den personuppgiftsansvarige i lag, ska man vara särskilt uppmärksam på bestämningen och försäkra sig om att ansvaret ges rätt aktör. Enligt anvisningen är risken vid bestämningen av den personuppgiftsansvarige att den personuppgiftsansvarige

---

² <https://stat.fi/tup/maahanmuutto/kasitteet-ja-maaritelmat.html>

endast har bestämts formellt, utan att aktörens faktiska roll vid behandlingen av personuppgifter på praktisk nivå har identifierats. Till personuppgiftsansvarig ska enligt anvisningen utses en aktör som de facto utövar den personuppgiftsansvariges bestämmanderätt och som kan fullgöra den personuppgiftsansvariges skyldigheter. I den allmänna dataskyddsförordningen avses med personuppgiftsbiträde enligt artikel 4.8 bland annat en juridisk person, myndighet, institution eller annat organ som behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning. Enligt artikel 28.3 i förordningen ska när uppgifter behandlas av ett personuppgiftsbiträde hanteringen regleras genom ett avtal eller en annan rättsakt enligt unionsrätten eller enligt medlemsstaternas nationella rätt som är bindande för personuppgiftsbiträdet med avseende på den personuppgiftsansvarige och i vilken de saker som nämns i artikeln anges. Enligt ovanstående paragrafer ska Utbildningsstyrelsen föra registret över bedömare och registret över allmänna språkexamina. I praktiken överförs uppgifterna om dem som anmält sig till språkexamina från Utbildningsstyrelsens anmälningssystem via ett gränssnitt till ett system vid Centret för tillämpad språkforskning, där dessa register förs. Enligt 2 § i lagen om allmänna språkexamina kan Utbildningsstyrelsen med högskolorna ingå avtal som hänför sig till utarbetande och bedömning av allmänna språkexamina, och samarbetet med Centret för tillämpad språkforskning grundar sig på denna bestämmelse. I propositionen föreslås det inte att lagen ändras i fråga om denna ansvarsfördelning, eftersom lagen utgår från Utbildningsstyrelsens roll som förvaltare av språkexamina. Utbildningsstyrelsen har den faktiska bestämmanderätten och det faktiska ansvaret som hör till den personuppgiftsansvarige i fråga om de register som avses i lagen och som hänför sig till ordnandet av språkexamina, även om Utbildningsstyrelsen kan överföra behandlingsåtgärder till ett personuppgiftsbiträde genom ett avtal enligt 2 §.

2.2.2 Digitalisering av examensresultat och examensintyg

Examensprocessens viktigaste delar, dvs. själva språkprovet och examensintygen är fortfarande i pappersform. Enligt Utbildningsstyrelsens förstudie bör processerna förutom digitaliseras även utformas så att de lämpar sig för ett större antal deltagare. I och med att antalet deltagare ökar blir alla skeden i språkexamensprocessen mer arbetsdryga, vilket ökar arbetsmängden för alla som deltar i anordnandet av examina. I sin helhet bör den övergripande processen för språkexamina påskyndas för att säkerställa att examinanden inom skälig tid kan visa sina språkkunskaper för den som kräver examensintyg. Påvisandet av språkkunskaperna kunde för snabbas bland annat genom elektronisk delgivning av examensintyg och en möjlighet att använda uppgifter om prestationerna elektroniskt.

Utlämnning av personuppgifter genom överföring, spridning eller tillhandahållande på annat sätt är en form av behandling av personuppgifter som avses i artikel 4.2 i den allmänna dataskyddsförordningen. Enligt artikel 4.9 avses med mottagare en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller annat organ till vilket personuppgifterna utlämnas, vare sig det är en tredje part eller inte. Offentliga myndigheter som kan komma att motta personuppgifter inom ramen för ett särskilt uppdrag i enlighet med unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt ska dock inte betraktas som mottagare. Förutsättningarna för utlämnande av personuppgifter ska bedömas med hänsyn till principen om ändamålsbegränsning som behandlas ovan. Om användningsändamålet för uppgifterna ändras till följd av utlämnandet, förutsätter utlämnandet enligt artikel 6.4 den registrerades samtycke eller en bestämmelse till exempel i medlemsstatens lagstiftning. Sådan lagstiftning ska vara nödvändig och proportionell för att säkerställa till exempel skyddet av den registrerade eller andras rättigheter och friheter eller en medlemsstats viktiga intressen, såsom ekonomiska intressen, penningfrågor och social trygghet. Inom ramen för det nationella handlingsutrymmet kan man i enlighet med artikel 6.3 i den allmänna dataskyddsförordningen föreskriva om de parter och ändamål till vilka personuppgifter får lämnas ut.

För närvarande postas intygen över examensprestationer i allmänna språkexamina i pappersform, men avsikten är att man i fortsättningen övergår till elektroniska intyg via systemet Min Studieinfo på motsvarande sätt som till exempel i studentexamina. Bestämmelser om elektronisk delgivning finns i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), som tillämpas på myndighetsverksamhet som allmän förvaltningslag utan särskild hänvisning. I 4 kap. i den lagen finns bestämmelser om elektronisk signering av beslutshandlingar och elektronisk delgivning. En beslutshandling får enligt 16 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet signeras elektroniskt. I 18 § föreskrivs det om bevislig elektronisk delgivning och i 19 § om vanlig elektronisk delgivning. Enligt den gällande lagen kräver elektronisk delgivning att personen gett sitt samtycke. Vid beredningen av propositionen har man med beaktande av remissvaren kommit fram till att elektronisk delgivning av examensintyg redan är möjlig direkt med stöd av denna allmänna lagstiftning och de ändringar i den som är under beredning och att det inte finns någon särskild grund för att föreskriva om saken i speciallagstiftning. De ändringar som bereds i fråga om elektronisk delgivning behandlas i avsnitt 11.1 Samband med andra propositioner.

För närvarande finns det bestämmelser om tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter i 6 kap. i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017), nedan *studie- och examensregisterlagen*. I tjänsten är det möjligt att kontrollera och vidareutnyttja egna studie- och examensuppgifter, och de kan också lämnas ut till dem som har rätt att få dem. I 29 § 1 mom. föreskrivs det att en person via användargränssnittet i utlämningstjänsten kan kontrollera och vidareutnyttja sina egna uppgifter i de register och informationsresurser som avses i studie- och examensregisterlagen. Enligt 2 mom. i den paragrafen kan uppgifter i de register och informationsresurser som avses i studie- och examensregisterlagen också lämnas ut till myndigheter via tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter med stöd av den rätt att få uppgifter myndigheten har enligt lag eller på grundval av en lagstadgad uppgift. Rätten till information regleras i sektorsspecifik lagstiftning för respektive myndighet.

Enligt 29 § 5 mom. i lagen om nationella studie- och examensregister kan därtill en person om vilken det förts in uppgifter i ett sådant register eller en sådan informationsresurs som avses i studie- och examensregisterlagen i tjänsten ge sitt samtycke till att en uppgift i det aktuella registret eller informationsresursen lämnas ut till en myndighet eller någon annan aktör samt återkalla sitt samtycke. Ur tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter får uppgifter med samtycke av den berörda personen lämnas ut via ett tekniskt gränssnitt eller i något annat elektroniskt format. Enligt motiveringen till lagen (RP 260/2018 rd, s. 43; RP 19/2021 rd, s. 16 och RP 160/2022 rd, s. 21) är avsikten att samtycket i 29 § 5 mom. som gäller utlämnande av uppgifter ska motsvara det som föreskrivs om samtycke i den allmänna dataskyddsförordningen. I den allmänna dataskyddsförordningen är samtycke en av de möjliga grunder för behandling av personuppgifter som avses i artikel 6.1 (led a) och de möjliga grunder för behandling av särskilda personuppgifter som avses i artikel 9.2. I artikel 7 finns bestämmelser om villkoren för samtycke. Om behandlingsgrunden är samtycke enligt artikel 6.1 a, ger den allmänna dataskyddsförordningen inget nationellt handlingsutrymme att anpassa behandlingsgrunden till skillnad från när behandlingsgrunden är artikel 6.1 c eller e.³ Enligt motiveringen (RP 260/2018 rd, s. 15) har samtycket i studie- och examensregisterlagen använts

---

³ Ibland fungerar samtycket i den nationella lagstiftningen, bl.a. i 2 kap. i studie- och examensregisterlagen (se RP 19/2021 rd, s. 13 och RP 160/2022 rd, s. 18–19), som en skyddsåtgärd utöver att den behandlingsgrund som avses i den allmänna dataskyddsförordningen är t.ex. artikel 6.1 e, dvs. utförande av en uppgift av allmänt intresse eller den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. På samtycke som fungerar som skyddsåtgärd tillämpas inte den allmänna dataskyddsförordningens artikel 7 om villkor för samtycke, utan sättet att ge och återkalla samtycket regleras då i den nationella lagen.

som grund för att lämna ut uppgifter ur registren till exempel när en person på eget initiativ vill använda examensuppgifter vid ansökan om arbete. I motiveringen har det bedömts att detta är utanför dataskyddsförordningens tillämpningsområde eftersom förordningen enligt artikel 2.2 c inte tillämpas på sådan behandling av personuppgifter som en fysisk person utför som ett led i verksamhet av rent privat natur. I detta fall är visandet av uppgifterna enligt motiveringen jämförbart med att personen visar examensbetyg på papper till en potentiell arbetsgivare eller skickar dem till arbetsgivaren som bilaga till arbetsansökan eller låter en arbetsförmedlingsservice utnyttja uppgifter om studieprestationer. En person kan ge sitt samtycke till att uppgifterna lämnas ut genom att i tjänsten skapa en länk till sina uppgifter i registret och skicka den till exempel till en arbetsgivare. I tjänsten kan personen också ge sitt samtycke till att uppgifterna lämnas ut till en tredje part med vilken Utbildningsstyrelsen har ingått ett avtal om utlämnande av uppgifter. Å andra sidan preciseras det i skäl 18 i ingressen till den allmänna dataskyddsförordningen att förordningen dock är tillämplig på personuppgiftsansvariga eller personuppgiftsbiträden som tillhandahåller utrustning för behandling av personuppgifter för privat verksamhet. Enligt 29 § 7 mom. i studie- och examensregisterlagen bevaras uppgifter som lämnas ut inte i Utbildningsstyrelsens tjänst. Registren som gäller språkexamina omfattas för närvarande inte av studie- och examensregisterlagen, varvid de inte är sådana register eller informationsresurser som avses i 29 §.

I 3 och 3 a § i studie- och examensregisterlagen föreskrivs det om studentnummer och studentnummerregistret. Ett studentnummer är en permanent kod som tilldelas en fysisk person. Den används för att identifiera personen när uppgifter som avses i studie- och examensregisterlagen förs in, behandlas och lämnas ut för att undvika onödig behandling av personbeteckningar. Studentnumren bildar ett studentnummerregister, i vilket för identifiering av personen förs in personens namn samt personbeteckning eller andra nödvändiga identifikationsuppgifter. Utbildningsstyrelsen är personuppgiftsansvarig för studentnummerregistret.

På utlämnande av uppgifter tillämpas offentlighetslagen som allmän lag. Enligt 1 § i den lagen är myndighetshandlingar offentliga, om inte något annat föreskrivs särskilt i offentlighetslagen eller i någon annan lag. Enligt 3 § syftar rätten till information och myndigheternas skyldigheter enligt offentlighetslagen till öppenhet i myndigheternas verksamhet samt till att ge enskilda människor och sammanslutningar möjlighet att övervaka den offentliga maktutövningen och bevaka sina rättigheter och intressen. Med myndigheter avses enligt 4 § 1 mom. bl.a. statliga förvaltningsmyndigheter samt övriga statliga ämbetsverk och nämnder och kommissioner som med stöd av en lag eller förordning har tillsatts för att självständigt utföra en uppgift. Vad som sägs om en myndighet i offentlighetslagen gäller enligt 4 § 2 mom. även sammanslutningar, inrättningar, stiftelser och enskilda personer som utövar offentlig makt och som enligt en lag, en bestämmelse eller en föreskrift som meddelats med stöd av en lag eller en förordning utför ett offentligt uppdrag.

Enligt 9 § i offentlighetslagen har var och en rätt att ta del av en offentlig myndighetshandling. I fråga om utlämnande av uppgifter ur en handling som inte ännu är offentlig har myndigheten prövningsrätt. Enligt 10 § i offentlighetslagen får uppgifter om en sekretessbelagd myndighetshandling eller om dess innehåll lämnas ut endast om så särskilt bestäms i den lagen. I 24 § 1 mom. 22 punkten i offentlighetslagen föreskrivs det att handlingar som innehåller uppgifter om inträdesprov eller andra prov eller test ska vara sekretessbelagda, om utlämnandet av uppgifter ur dem skulle äventyra provens eller testens syfte eller en användning av testen i framtiden.

I 11 § i offentlighetslagen föreskrivs om partsoffentlighet. Enligt 1 mom. i paragrafen har en part, dvs. den som i ett ärende är sökande eller anför besvär eller någon annan vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäller, rätt att hos den myndighet som behandlar eller har behandlat ärendet ta del av en myndighetshandling som kan eller har kunnat påverka behandlingen, även om handlingen inte är offentlig. Parten omfattas av tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande enligt 23 § i offentlighetslagen. Enligt 2 mom. i den paragrafen får en part eller dennes ombud eller biträde inte för en utomstående röja en sekretessbelagd uppgift som fåtts på grundval av ställningen som part och som gäller någon annan än parten själv. Därtill föreskrivs det i 3 mom. att personen inte får använda sekretessbelagda uppgifter för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan. En part eller partens ombud eller biträde får använda en uppgift om en annan person än parten själv endast när det är fråga om ett ärende som gäller den rätt, det intresse eller den skyldighet som partens rätt att få information har grundat sig på. Enligt 25 § 1 mom. i offentlighetslagen ska anteckning om sekretess göras i en myndighetshandling som en myndighet ger ut till en part och som ska vara sekretessbelagd på grund av någon annans eller allmänt intresse. En part ska informeras om skyldigheten att iaktta sekretess också när sekretessbelagda uppgifter lämnas ut muntligen.

I 11 § 2 mom. 1 punkten i offentlighetslagen begränsas partsoffentligheten exempelvis i situationer där utlämnande av uppgifter skulle strida mot ett synnerligen viktigt allmänt intresse. Enligt lagrummets motivering (RP 30/1998 rd, s. 66–67) anses bevarandet av statens säkerhet och skötseln av de utrikespolitiska relationerna vara synnerligen viktiga allmänna intressen. Att uppgifter lämnas ut om till exempel vem som har lämnat tillsynsmyndigheten en begäran om utredning eller en i barnskyddslagen avsedd anmälan om ett barn som är i behov av barnskydd kan i enskilda fall strida mot allmänt intresse, om utlämnandet av uppgifterna kan äventyra en för tillsynsmyndigheten viktig tillgång till information eller förverkligandet av syftet med barnskyddet. I rättspraxisen har det ansetts att bl.a. uppgiften om undertecknaren av en begäran om utredning som lämnats till dataombudsmannen ska hållas hemlig för den part vars verksamhet begäran om utredning gällde (HFD 13.1.1992 T 44). För att utreda om utlämnande av uppgifter ur en handling strider mot ett synnerligen viktigt allmänt eller enskilt intresse krävs det enligt lagrummets motivering alltid en bedömning från fall till fall. Vid en myndighets helhetsprövning från fall till fall ska strävan vara att samordna det med tanke på en individs rättsskydd centrala kravet på rätt att få uppgifter om grunderna för ett avgörande som gäller en själv och viktiga intressen som gäller någon annan samt förverkligandet av de centrala samhälleliga målen och syftet med bestämmelserna.

I 16 § i offentlighetslagen föreskrivs om hur handlingar ska lämnas ut. Enligt den paragrafen lämnas uppgifter ut ur en myndighetshandling muntligen eller så att handlingen läggs fram för påseende och kopiering eller får avlyssnas hos myndigheten eller så att en kopia eller en utskrift av den lämnas ut. Uppgifter om det offentliga innehållet i en handling ska i regel lämnas ut på det sätt som begärts. I 4 mom. hänvisas det också till lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019), nedan *informationshanteringslagen*, vars 5 kap. innehåller allmänna bestämmelser om utlämnande av uppgifter med hjälp av ett tekniskt gränssnitt och en elektronisk förbindelse. Redan i nuläget lämnar Utbildningsstyrelsen ut uppgifter ur sina register med stöd av dessa allmänna bestämmelser i informationshanteringslagen och vid beredningen av propositionen har Utbildningsstyrelsen bedömt att bestämmelserna i fråga räcker också för sätten att lämna ut uppgifter om språkexamina.

Däremot är det problematiskt om provmaterialet för allmänna språkexamina, såsom provfrågorna, måste lämnas ut med stöd av offentlighetslagen. Trots tystnadsplikten och förbudet mot utnyttjande enligt offentlighetslagen får Utbildningsstyrelsen och Centret för tillämpad språkforskning regelbundet kännedom om situationer där provuppgifter sprids och i vissa fall presenteras offentligt t.ex. i diskussionsgrupper på internet. Utbildningsstyrelsen har i

sitt utlåtande framfört att kännedom om uppgifterna på förhand försvagar jämlikheten mellan examinanderna om en del av examinanderna redan på förhand känner till de uppgifter som ska göras i provet, medan andra inte känner till dem. Kännedom om provuppgifterna på förhand kan leda till att bedömningsresultatet förvrängs i förhållande till personens faktiska språkkunskaper, vilket inte är förenligt med samhällets intresse. Enligt Utbildningsstyrelsen äventyrar ett provresultat som är förvrängt i förhållande till personens faktiska språkkunskaper på längre sikt trovärdigheten för de allmänna språkexamina som ett starkt forskningsbaserat språkexamenssystem. I praktiken har man strävat efter att begränsa spridningen av provmaterialet så att information i första hand ges om tillämpningen av bedömningsgrunderna. I remissvaren lyftes det dock fram att det är problematiskt om utlämnandet av provfrågorna beror på kundens egen aktivitet beroende på om kunden upplever att de uppgifter som först lämnats om tillämpningen av bedömningsgrunderna är tillräckliga. Detta kan enligt remissvaren till exempel leda till ojämlig behandling av ändringssökande.

Enligt utlåtandet från Jyväskylä universitet använder man i allmänna språkexamina en avsnittsbank, vilket innebär att provuppgifterna inte är avsedda för engångsbruk utan att provet utöver nya uppgifter alltid omfattar ett visst antal fungerande provuppgifter som använts redan tidigare. Avsnittsbanken innehåller dessutom statistiska uppgifter om hur uppgifterna fungerar. På så sätt kan man säkerställa att provuppgifterna uttryckligen bedömer ifrågavarande provnivåer och att proven håller jämn kvalitet vid olika provtillfällen. För examenssystemet skulle utlämnandet av uppgifter och svar således innebära att provuppgifter som använts inklusive svar och den information om hur uppgifterna fungerar som används vid kvalitetskontrollen (avsnittsbanken) går förlorade. Om provresultaten i framtiden ska färdigställas snabbare än tidigare och om examina ska vara av hög kvalitet så är det viktigt att bevara avsnittsbanken för provuppgifterna. Därtill är användning av avsnittsbanken också ett kostnadseffektivt sätt att ta fram prov. Enligt Jyväskylä universitet har deltagaren inte heller någon nytta av de provprestationer som han eller hon får, eftersom bedömarna under bedömningen inte gör några anteckningar till exempel i prestationerna som gäller tal och skrift, utan de jämför prestationerna med de skriftliga bedömningskriterierna och antecknar en bedömning av kunskapsnivån på bedömningsblanketten och kan därtill skriva kommentarer om deltagarens prestation. Deltagaren har den största nyttan av att få uppgifter om grunderna för sin bedömning antingen skriftligen eller muntligen av den instans som ansvarar för bedömningen av examen i stället för att provuppgifterna och deltagarens egna svar lämnas ut till honom eller henne. I praktiken finns det inget sätt att övervaka spridningen av provuppgifterna, även om det är förbjudet. Om provuppgifterna sprids till utomstående kan detta medföra stora ekonomiska kostnader och extra arbete för provsystemet, eftersom uppgifterna i fråga inte kan användas på nytt.

I 21 § i informationshanteringslagen finns en allmän bestämmelse om hur förvaringstiderna för uppgifter ska bestämmas. Förvaringstiderna för informationsmaterial fastställs i enlighet med den bestämmelsen i det fall att det inte annars föreskrivs om förvaringstiden i lag. Om det inte i lag föreskrivs om förvaringstiderna för informationsmaterial eller handlingar ska förvaringstiderna enligt 1 mom. bestämmas med beaktande av 1) i vilken utsträckning informationsmaterialet behövs i myndighetens verksamhet för det ursprungliga användningsändamålet, 2) genomförandet och verifieringen av fysiska eller juridiska personers förmåner, rättigheter, förpliktelser och rättssäkerhet, 3) rättsverkningarna av avtal eller andra privaträttsliga rättshandlingar, 4) de skadeståndsrättsliga preskriptionstiderna, och 5) de straffrättsliga preskriptionstiderna. Enligt motiveringen till momentet (RP 284/2018 rd, s. 110) ska alla synpunkter som nämns där beaktas och grunden för den längsta förvaringstiden är avgörande för bestämmande av förvaringstiden. Enligt 21 § 2 mom. i informationshanteringslagen ska informationsmaterialen utan dröjsmål arkiveras eller förstöras på ett informationssäkert sätt efter det att förvaringstiden gått ut. I 3 mom. finns också en

bestämmelse om att det föreskrivs särskilt om ansvaren för bestämmande av förvaringstiderna, om arkivering och om arkivverkets uppgifter. Arkiveringen regleras av arkivlagen (831/1994) som allmän lag. Fastställandet av arkivvärdet görs i samarbete mellan Riksarkivet och aktören inom den offentliga förvaltningen.

2.3 Användningsändamål för examina och antalet examina som avläggs

Enligt Utbildningsstyrelsens förstudie kan examensintygen över språkexamina utnyttjas för många olika ändamål, av vilka de vanligaste för allmänna språkexamina är att visa språkkunskaperna för att få finskt medborgarskap. Enligt förstudien avläggs språkexamina för statsförvaltningen oftast för att visa kunskaper i det andra inhemska språket för att kunna arbeta inom den offentliga förvaltningen. Andra användningsändamål är till exempel ansökan om rätt att utöva ett yrke inom social- och hälsovården och ansökan om studieplats. Intyg över språkexamen kan också behövas för arbete eller studier.

Av de allmänna språkexamina uppfyller examen på mellannivå enligt förstudien kraven på språkkunskaper i de inhemska språken för de flesta ändamål. Kraven på språkkunskaper varierar dock beroende på om alla delprov ska ligga på en viss nivå eller om det räcker med en kombination av vissa delprov. Därtill förutsätter en del instanser att bedömningen av kunskapsnivån görs vid ett och samma examenstillfälle, medan en del tillåter att intyg från flera examenstillfällen sammanslås. När det gäller språkexamina för statsförvaltningen är det på motsvarande sätt ett allmänt krav att man avlägger examen på god och nöjaktig nivå i fråga om muntliga och skriftliga färdigheter. Personalen inom den offentliga förvaltningen ska dock i allmänhet visa utmärkta kunskaper i befolkningsmajoritetens språk inom myndighetens ämbetsdistrikt.

De skrivningar i regeringsprogrammet som nämns i avsnitt 1.1 och som gäller påvisande och verifiering av språkkunskaper medför nya samhälleligt betydelsefulla användningsändamål för de språkexamina som Utbildningsstyrelsen förvaltar. Om de ändringar i villkoren för permanent uppehållstillstånd samt arbetsmarknadsstödet belopp som föreslås i regeringsprogrammet förutsätter avläggande av en språkexamen som förvaltas av Utbildningsstyrelsen, dvs. en allmän språkexamen eller en språkexamen för statsförvaltningen, kommer antalet personer som avlägger språkexamina enligt Utbildningsstyrelsens förstudie att öka betydligt jämfört med nuläget. Enligt Utbildningsstyrelsen är det svårt att exakt bedöma hur de nya användningsändamålen för språkexamina inverkar på antalet personer som avlägger språkexamina, varvid bedömningarna nedan är grova.

Enligt Utbildningsstyrelsens förstudie avlades år 2023 sammanlagt över 9000 allmänna språkexamina, av vilka cirka 81 procent var examina på mellannivå i finska. År 2023 avlade sammanlagt 8168 personer allmänna språkexamina på mellannivå i finska och svenska. Enligt preliminära uppgifter har antalet personer som avlägger allmänna språkexamina ökat till 10 000 år 2024. Statsförvaltningens examina för goda och nöjaktiga kunskaper i finska och svenska avlades av totalt 810 personer år 2023. Vem som helst kan anmäla sig till de språkexamina som förvaltas av Utbildningsstyrelsen och Utbildningsstyrelsen samlar inte in uppgifter om för vilket ändamål den som avlägger språkexamen behöver ett intyg över språkexamen. Utifrån kundresponsen är påvisande av språkkunskaper för ansökan om medborgarskap den vanligaste orsaken till att avlägga språkexamen och allmänna språkexamina på mellannivå används i allmänhet för detta ändamål.

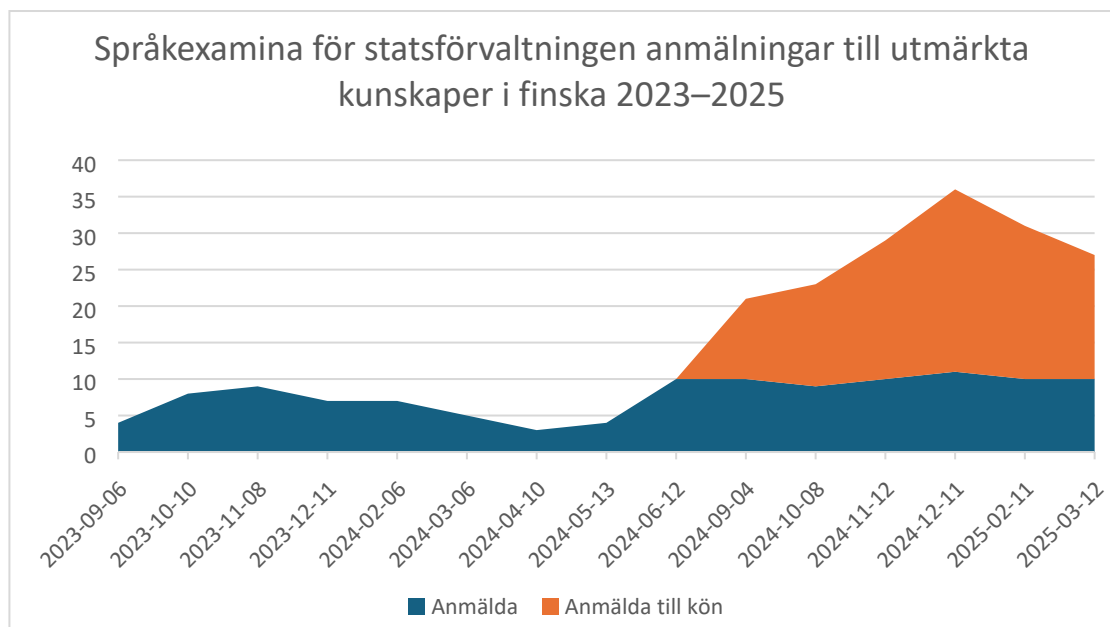
Enligt Migrationsverket är antalet ansökningar om permanent uppehållstillstånd ungefär lika stort som antalet medborgarskapsansökningar, till exempel år 2023 var antalet myndiga sökande av medborgarskap cirka 12 000, medan antalet sökande av permanent uppehållstillstånd var

något över 13 300. Enligt Migrationsverkets bedömning kommer antagligen nästan alla som ansöker om permanent uppehållstillstånd i fortsättningen att avlägga ett språktest. På basis av detta har Utbildningsstyrelsen grovt uppskattat att kravet på språkkunskaper för permanenta uppehållstillstånd skulle kunna öka antalet personer som avlägger språkexamina med cirka 10 000 examinander.

Konsekvenserna av arbetsmarknadsstödet språktillägg kan enligt Utbildningsstyrelsen inte heller bedömas exakt, men enligt social- och hälsovårdsministeriets uppskattning ska cirka 31 000 personer som för närvarande får arbetsmarknadsstöd visa sina språkkunskaper när lagen träder i kraft eller inom en övergångsperiod som eventuellt föreskrivs i lagen. Enligt ministeriets uppskattning kommer antalet personer som deltar i ett språktest att öka med 8 600–10 600 personer per år efter att reformen trätt i kraft. Den bedömning av språkkunskaperna som arbetsmarknadsstödet språktillägg förutsätter kan alltså leda till att antalet deltagare flerfaldigas genast när reformen träder i kraft eller under övergångsperioden. Antalet kan till och med överstiga 30 000 examinander, och det årliga antalet kan öka med cirka 10 000 examinander.

Båda de nya användningsbehoven för verifiering av språkkunskaper ökar således grovt uppskattat antalet deltagare i språkexamina med flera tiotusentals. Även om de språkexamina som Utbildningsstyrelsen svarar för inte är det enda sättet att visa språkkunskaperna för dessa nya ändamål och antalet deltagare inte skulle öka med det maximala antalet, blir antalet examinander ändå mångdubbelt jämfört med nuläget. Tidigare ökade till exempel antalet examina som avlades i finska på mellannivå betydligt i och med medborgarskapslagen som trädde i kraft sommaren 2003, där det föreskrevs att en allmän språkexamen är ett sätt att visa att de språkkunskaper som krävs för beviljande av medborgarskap (se RP 230/2022, s. 4).

Enligt Utbildningsstyrelsens förstudie är de nuvarande språkexamenssystemen, dvs. de allmänna språkexamina och språkexamina för statsförvaltningen, belastade redan med det nuvarande antalet användare. Särskilt i huvudstadsregionen och de stora städerna råder stor efterfrågan på examensplatser i synnerhet i finska på mellannivå, varvid examensplatserna

tillsätts snabbt. En ökning av antalet examinander skulle förvärra de nuvarande problemen i språkexamensprocesserna och medföra nya utmaningar.

Enligt Utbildningsstyrelsens förstudie har också avgiftsfriheten för statsförvaltningens språkexamina i utmärakta kunskaper från och med den 1 augusti 2024 ökat populariteten för i synnerhet examina i finska och konkurrensen om examensplatserna har ökat. Varje månad finns det endast 10 examensplatser för vardera språket, finska och svenska. Examensnämnderna tar emot examensprestationer för utmärakta kunskaper under en dags lopp. Enligt Utbildningsstyrelsen kan antalet examinander inte ökas, eftersom examensdagens längd inte kan förlängas från nuläget. I synnerhet är intervjuerna tidskrävande, eftersom examensnämnden intervjuar varje examinand separat. Hösten 2024 har de avgiftsfria examenstillfällena i finska fyllts mycket snabbt. På grund av annullering blir enskilda platser ibland lediga vid ett fullbokat examenstillfälle och man kan anmäla sig i kö till dessa. Hösten 2024 har det varit flera personer i kö till examen i finska och antalet har ökat för varje examenstillfälle: till examen i september var det 11 personer i kö och till examen i december redan 26 personer. Endast några få personer har kommit från kön till examenstillfället på grund av annulleringar. Examen för utmärakta kunskaper är krävande och alla examinander lyckas inte avlägga hela examen vid ett enda examenstillfälle. Eftersom platserna i examina för utmärakta kunskaper i finska upptas mycket snabbt kan inte alla examinander som behöver förnya examen nödvändigtvis delta i det examenstillfälle de önskar och således fördröjs slutförandet av examen. Detta är problematiskt om man behöver ett intyg över utmärakta kunskaper i det andra inhemska språket exempelvis för en tjänst.

I synnerhet för systemet med allmänna språkexamina orsakas det utmaningar av att man ofta söker sig till examen för tidigt med tanke på nivån på de egna språkkunskaperna. Om det någon annanstans i lagstiftningen förutsätts en examen på en viss nivå för att visa språkkunskaper, till exempel i medborgarskapslagen en allmän språkexamen på mellannivå i finska eller svenska, anmäler man sig inte nödvändigtvis till examina på den nivå som motsvarar de egna språkkunskaperna, utan till den nivå på vilken man behöver ett intyg för ett visst ändamål. Detta leder till att en stor del av dem som deltar i examen inte lyckas avlägga examen (se t.ex. RP 230/2022 rd, s. 5). Genom sin kommunikation strävar Utbildningsstyrelsen efter att uppmuntra examinanderna att använda tillräckligt med tid för att utveckla sina språkkunskaper innan de anmäler sig till examen.

På grund av de samhälleligt viktiga användningsändamålen har språkexamina enligt Utbildningsstyrelsens förstudie en stor betydelse både för den som avlägger språkexamen och för den som kräver examensintyg. I egenskap av sådana examina med höga insatser (high stakes exam) måste språkexamina vara högklassiga och verifiera deltagarnas språkkunskaper på ett tillförlitligt och rättvist sätt. Kvaliteten på de språkexamina som förvaltas av Utbildningsstyrelsen säkerställs på olika sätt, men kvalitetssäkringen leder också till fler skeden i språkexamensprocessen. I Utbildningsstyrelsens förstudie anses det viktigt att kvalitetssäkringen dock gör det möjligt att slutföra bedömningen av examensprestationerna inom en skälig tid.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att göra språkexamensprocesserna smidigare och att göra det möjligt att svara på den stora och växande efterfrågan med ett högklassigt och enhetligt språkexamenssystem. Målet är bland annat att minska anhopningen av anmälningar till språkexamina och att främja tillgången till examenstillfällen. Syftet med propositionen är också att främja den elektroniska förmedlingen av information i examensprocesserna och digitaliseringen av examensprocessens skeden.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås ändringar i bestämmelserna om anordnande av språkexamina och examensprocesserna. I stället för de nuvarande två, delvis överlappande språkexamenssystemen ska man enligt förslaget i fortsättningen upprätthålla endast ett system för språkexamina, som utvecklas för att så smidigt som möjligt kunna svara mot efterfrågan och behoven att visa språkkunskaper för olika ändamål. I fortsättningen ska språkexamenssystemet bestå av de allmänna språkexamina, som bättre kan anpassas till det ökande antalet deltagare än språkexamen för statsförvaltningen. Bestämmelserna om ordnandet av språkexamen för statsförvaltningen upphävs delvis och överförs i tillämpliga delar till lagstiftningen om allmänna språkexamina. Till exempel möjligheten att under vissa förutsättningar avgiftsfritt avlägga språkexamen för statsförvaltningen som visar utmärkta kunskaper i finska och svenska flyttas till lagen om allmänna språkexamina. Genom de föreslagna ändringarna blir det också möjligt att avlägga allmänna språkexamina som delprov.

I speciallagstiftningen om anordnande av allmänna språkexamina avvecklas bestämmelsernas detaljnivå, vilket ger Utbildningsstyrelsen något större flexibilitet för att kunna genomföra språkexamina på ett ändamålsenligt sätt. Dessutom uppdateras bestämmelserna om de register som hör till språkexamenssystemet. Propositionen innehåller också ett förslag till bestämmelse om erhållande och utnyttjande av uppgifter om språkexamina via Min Studieinfo i stället för nuvarande intyg i pappersform.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Konsekvenser för människor

Till följd av de föreslagna ändringarna kan språkexamina erbjudas bättre än för närvarande för människors behov. Både de allmänna språkexamina och språkexamina för statsförvaltningen är överbelastade, vilket redan i nuläget gör det svårt för dem som behöver examina att kunna avlägga dem. I och med de ändringar som bereds inom andra förvaltningsområden kommer användningsbehoven för språkexamina att utvidgas och antalet examinander att öka betydligt, vilket man inte kan svara på med de nuvarande examensprocesserna.

Genom att ändra språkexamenssystemen blir det möjligt för Utbildningsstyrelsen att erbjuda språkexamina på ett flexiblere sätt än för närvarande för det ökande antalet deltagare. Ett språkexamenssystem som bättre än för närvarande svarar mot efterfrågan gör det möjligt att genom språkexamen visa språkkunskaper för olika behov utan onödigt dröjsmål men ändå på ett högklassigt sätt. Ur examinandernas synpunkt blir språkexamenssystemet tydligare när det i fortsättningen finns endast ett examenssystem i stället för de nuvarande två. Även den regionala tillgängligheten förbättras sannolikt jämfört med till exempel det att statsförvaltningens språkexamen för utmärkta kunskaper för närvarande ordnas endast i Utbildningsstyrelsens lokaler i Helsingfors.

Språkexamen för statsförvaltningen som visar utmärkta kunskaper i finska eller svenska har sedan hösten 2024 kunnat avläggas avgiftsfritt under vissa förutsättningar. Möjligheten att avlägga examen avgiftsfritt kvarstår under samma förutsättningar, men när språkexamina för statsförvaltningen upphör överförs detta till att gälla examina på högsta nivå i allmänna språkexamina i finska och svenska och delprov i dem. Avgifterna för övriga examina bestäms i enlighet med lagen om grunderna för avgifter till staten, på samma sätt som för närvarande.

Av de olika skedena i språkexaminsprocessen är endast anmälan för närvarande digitaliserad, medan själva examina avläggs med penna på papper och examensintygen postas i pappersform. Digitaliseringen av skedena i examensprocessens försnabbar examensprocessen för allmänna språkexamina jämfört med nuläget. I och med den elektroniska utlämnningen av uppgifter om examensprestationer kan examinanden ges uppgifter om prestationerna snabbare än med det nuvarande pappersintyget.

Vid digitaliseringen av examensprocessen bör man dock beakta eventuella skillnader i de digitala färdigheterna hos dem som deltar i språkexamen. Till exempel med tanke på invandrare med funktionsnedsättning skulle det vara viktigt att säkerställa att examensprocessen genomförs så att man kan delta i examen på ett jämlikt och tillgängligt sätt och så att genomförandet är digitalt tillgängligt. Bestämmelser om tillgänglighetskraven för myndigheters digitala tjänster finns i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019).

Propositionen inverkar på människors dataskydd framför allt genom att det i och med digitaliseringen av examensprocessen och det ökade antalet examinander, anordnare och bedömare finns mer personuppgifter i anknytning till språkexamina än för närvarande i Utbildningsstyrelsens register och system. Detta påverkas också av det förslag till förlängning av förvaringstiden för examensprestationer och examensintyg som ingår i regeringspropositionen.

Enligt Utbildningsstyrelsen är åtgärderna för behandling av personuppgifter i huvudsak desamma som beskrivs redan i den nuvarande dataskyddsbeskrivningen för allmänna språkexamina⁴. Vid beredningen av propositionen har det bedömts att grunden för behandling av personuppgifter i det elektroniska anmälningssystemet för allmänna språkexamina och i examensregistret skulle vara artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen, dvs. en lagstadgad skyldighet att ordna språkexamina. För att ordna språkexamina är det nödvändigt att behandla deltagarnas uppgifter. Vid beredningen av propositionen har det begrundats om artikel 6.1 c (lagstadgad skyldighet) eller artikel 6.1 e (utförande av en uppgift av allmänt intresse eller myndighetsutövning som utförs av den personuppgiftsansvarige) i den allmänna dataskyddsförordningen lämpar sig bättre som behandlingsgrund för förvaringen av examensresultat och examensintyg. Syftet med förvaringen av resultat och intyg är att den som avlagt examen kan visa sina språkkunskaper för olika ändamål och till exempel myndigheter kan kontrollera hos Utbildningsstyrelsen om examen har avlagts för handläggning av en persons ärenden. Med tanke på detta kan också allmänt intresse lämpa sig som behandlingsgrund, varvid personen om han eller hon så önskar också kan åberopa sin rätt att göra invändningar enligt artikel 21. Vid beredningen av propositionen har man dock kommit fram till att den tydligaste behandlingsgrunden för examensregistret som helhet är Utbildningsstyrelsens lagstadgade skyldighet att ordna språkexamina och förvara de uppgifter om prestationer som behövs för att verifiera prestationerna. Till exempel i remissvaren ansågs det viktigt att bland annat andra myndigheter kan säkerställa att det elektroniska examensintyget är äkta. Om den som avlagt examen kan förbjuda att uppgifter om prestationerna lämnas ut för myndighetsbruk, kan det hos andra myndigheter oftare uppstå osäkerhet om examensintygets äkthet. Grunden för utlämnande av uppgifter till andra än myndigheter via tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter är dock enligt de gällande bestämmelserna den registrerades samtycke, varvid samtycket till denna del utgör grund för behandlingen också i fråga om uppgifter om prestationer i allmänna språkexamina. I de fall där hälsouppgifter om dem som anmält sig till examen behandlas i enlighet med 11 § 2 mom. i lagförslaget eller t.ex. för att genomföra nödvändiga specialarrangemang, beror behandlingen direkt på en uppgift som i lag föreskrivits

---

⁴ <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/anmalan-till-yki-test>

för den personuppgiftsansvarige. Grunden för behandlingen är i detta fall artikel 9.2 g i den allmänna dataskyddsförordningen och 6 § 1 mom. 2 punkten i dataskyddslagen.

Syftet med att föra registret över bedömare hänför sig till examenssystemets funktion och kvalitet. Vid beredningen av propositionen har det således bedömts att grunden för behandlingen av personuppgifter i fråga om förandet av registret över bedömare kan vara artikel 6.1 e i den allmänna dataskyddsförordningen, dvs. utförande av en uppgift av allmänt intresse eller den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Detta innebär att bedömarna har rätt att göra invändningar mot behandlingen av sina personuppgifter enligt artikel 21 i den allmänna dataskyddsförordningen. Enligt artikel 21.1 ska den registrerade, av skäl som hänför sig till hans eller hennes specifika situation, ha rätt att när som helst göra invändningar mot behandling av personuppgifter avseende honom eller henne som grundar sig på artikel 6.1 e. Den personuppgiftsansvarige får inte längre behandla personuppgifterna, såvida denne inte kan påvisa sådana tvingande berättigade skäl för behandlingen som väger tyngre än den registrerades intressen, rättigheter och friheter eller om det sker för fastställande, utövande eller försvar av rättsliga anspråk.

Allmänna dataskyddsrisker som gäller digitala tjänster, såsom olovlig åtkomst till uppgifter eller olovlig samkörning av personuppgifter, hanteras och beaktas genom tekniska och organisatoriska åtgärder samt avtalsarrangemang enligt den allmänna dataskyddslagstiftningen så att det inbyggda dataskyddet och dataskyddet som standard säkerställs.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna och informationshanteringen

Upprätthållandet av endast ett språkexamenssystem i stället för de nuvarande två gör också myndighetsarbetet i anslutning till ordnandet av språkexamina smidigare. I och med att statsförvaltningens språkexamina slopas upphör uppgifterna för statsförvaltningens nuvarande examensnämnder för finska och svenska samt för examinatorerna. I och med att antalet examinander ökar är avsikten däremot att exempelvis få fler anordnare av allmänna språkexamina för att det ska vara möjligt att avlägga fler examina än för närvarande. Också resurserna för de nuvarande uppgifterna inom språkexamina för statsförvaltningen behövs sannolikt för allmänna språkexamina i och med att antalet deltagare ökar, vilket innebär att de som arbetat med uppgifter som hänför sig till språkexamina för statsförvaltningen har möjlighet att söka sig till att sköta uppgifter som gäller allmänna språkexamina. Av de examinatorer för språkexamina för statsförvaltningen som övergår till att bli bedömare av allmänna språkexamina krävs dock genomgången utbildning för bedömare av allmänna språkexamina innan de registreras som bedömare, eftersom bedömarnas verksamhet inte följs upp i språkexamina för statsförvaltningen på samma sätt som i allmänna språkexamina. Som en konsekvens av de föreslagna ändringarna minskas detaljnivån i bestämmelserna om språkexamina och Utbildningsstyrelsen får möjlighet till mer omfattande provning när det gäller att genomföra examina på ett ändamålsenligt sätt.

I och med de ändringar som föreslås i propositionen ökar Utbildningsstyrelsens roll i informationshanteringen, och också serviceleverantörens, dvs. Solkis, uppgifter ändras. Utbildningsstyrelsen svarar i fortsättningen för utfärdandet av elektroniska intyg för allmänna språkexamina och för informationshanteringen. De nya anordnarna och testcentralerna förutsätter tydliga avtal om ansvaret för informationshanteringen. Nedläggningen av språkexamina för statsförvaltningen förändrar ansvaret för informationshanteringen. Examensnämndernas och examinatorernas roller försvinner och deras uppgifter blir en del av den befintliga centraliserade processen för bedömning av allmänna språkexamina. Ansvaret för informationshanteringen förtydligas när alla examensuppgifter administreras i ett enda språkexamensregister och intygen utfärdas enligt en enhetlig modell.

Som en del av ändringarna förnyas examensprocesserna och de elektroniska tjänsterna för kunderna så att de stöder ett större antal deltagare. Solki tar i bruk en digital provplattform och Utbildningsstyrelsen tar fram en ny helhet av informationssystem för de språkexamina som den förvaltar och för den övriga bedömning av språkkunskaperna som förutsätts i lagstiftningen. Systemet genomförs i anslutning till Utbildningsstyrelsen nuvarande system Studieinfo. För utvecklingen av informationssystemhelheten har det utarbetats en separat projektplan. Genom förbindelsen till Studieinfo-systemet kan uppgifter om examensprestationerna lämnas till examinanderna och överförs mellan myndigheter på ett smidigare sätt.

Examensprestationer, bedömningar och intyg behandlas i fortsättningen elektroniskt. Det separata avläggandet av delprov ändrar också skapandet av informationsmaterial. Informationsmaterialet skapas digitalt och förs in i examensregistret. Intygen genereras i fortsättningen elektroniskt utifrån registeruppgifterna.

Utlämnandet av uppgifter sker framöver elektroniskt via Min Studieinfo. I fortsättningen kan examinanden i Min Studieinfo se hur bedömningsprocessen framskrider och resultatet av bedömningen. Intygen och bedömningsresultaten kan laddas ner via webbtjänsten i Min Studieinfo. Detta minskar sannolikt både Utbildningsstyrelsens och Solkis arbete. Därtill förmedlas resultaten snabbare till deltagarna än om de skickades per post.

Via tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter är det framöver möjligt att dela prestationer i allmänna språkexamina med tredje parter som har lagstadgad rätt att få uppgifterna eller på basis av den registrerades samtycke. Enligt förslaget kan uppgifter om examensprestationer överföras elektroniskt från Utbildningsstyrelsen direkt till de myndigheter som förutsätter visande av språkkunskaper exempelvis för uppehållstillstånd, medborgarskap, studerandeantagning, arbetsmarknadsstödet språktillägg eller för ansökan om en tjänst. Detta gör det möjligt för myndigheterna att snabbt få tillförlitlig information om prestationer i språkexamen. På basis av remissvaren har Migrationsverket redan i flera års tid kunnat kontrollera vissa uppgifter om prestationer i registret över allmänna språkexamina, och detta har minskat både Utbildningsstyrelsens och Solkis arbete och påskyndat behandlingen av ärenden vid andra myndigheter. Möjligheten att utnyttja uppgifterna förutsätter att rätten att få uppgifter är uppdaterad i den övriga lagstiftningen. Även om man i språkexaminregistret i fortsättningen inför studentnumret i stället för personbeteckningen på samma sätt som i andra nationella register och informationsresurser inom undervisning och utbildning som förvaltas av Utbildningsstyrelsen, är studentnumret kopplat till personbeteckningen via studentnummerregistret. Således kan till exempel andra myndigheter fortfarande hämta de uppgifter de behöver med hjälp av personbeteckningen, och de föreslagna ändringarna påverkar inte andra myndigheters system.

Utbildningsstyrelsen har bedömt att de föreslagna ändringarna inte har några betydande konsekvenser för dess datasäkerhetsåtgärder. Vid digitaliseringen av processerna och registerreformerna iakttas Utbildningsstyrelsens och statsförvaltningens dataskyddspraxis. Uppgifter som hänför sig till specialarrangemang och andra sekretessbelagda uppgifter behandlas på ett skyddat sätt. Skyddet och sekretessen för informationsmaterialen säkerställs med tekniska medel. Solki svarar för den digitala provplattformens och de egna registrens datasäkerhet.

Digitaliseringen av språkexamina innebär en betydande förändring i förfarandena för ärendehantering, i synnerhet i fråga om examensintygen. Intygen genereras automatiskt utifrån uppgifterna i examensregistret och sänds elektroniskt via portalen Min Studieinfo. Detta innebär att ansvaret för den tekniska utformningen och distributionen av intygen överförs från Solki till det elektroniska system som Utbildningsstyrelsen förvaltar. Med tanke på ärendehantering

förutsätter detta en tydlig definition av registeruppgifternas korrekthet, en dokumenterad process för skapandet av intyg och en teknisk lösning som gör det möjligt att spåra intygen och kontrollera deras äkthet. Reformen minskar det manuella arbetet och förbättrar processens transparens, men förutsätter att ärendehanteringsprocesserna omplaneras på de villkor som gäller för den elektroniska verksamhetsmiljön.

Nedläggningen av språkexamina för statsförvaltningen och deras sammanslagning med allmänna språkexamina påverkar informationshanteringen inom tjänsterna så att den separata examensprocessen för statsförvaltningen och de handlingar som hänför sig till den slopas. Framöver tas alla språkexamensintyg fram elektroniskt på en enhetlig modell utifrån uppgifterna i språkexamensregistret. Detta förutsätter att informationshanteringen i tjänsterna stöder skapande, arkivering och distribution av elektroniska intyg på ett automatiserat sätt. Därtill ska de tidigare dokumentmallarna och registren arkiveras eller avföras på ett kontrollerat sätt.

Ändringarna förbättrar interoperabiliteten mellan Min Studieinfo och övriga informationssystem och informationsresurser. Registret över allmänna språkexamina, anmälningssystemet och bedömningsplattformen integreras. Interoperabiliteten mellan Utbildningsstyrelsens, Solkis och examensanordnarnas system säkerställs genom tekniska gränssnitt och avtal. Ändringarna i serviceleverantörens uppgifter förutsätter att Utbildningsstyrelsens avtalsmallar ses över. De separata anmälningssystemen för språkexamina för statsförvaltningen avvecklas, varvid det finns färre system som ska upprätthållas. Examensregistret för språkexamina för statsförvaltningen förblir en del av språkexamensregisterhelheten.

4.2.3 Ekonomiska konsekvenser

De föreslagna ändringarna medför åren 2025 och 2026 kostnader av engångsnatur för utvecklandet av språkexamenssystemet samt permanenta kostnader från och med 2026. I budgeten för 2025 har det reserverats ett anslag på två miljoner euro för utveckling av systemet med allmänna språkexamina under moment 29.01.02 för Utbildningsstyrelsens omkostnader, och i budgetpropositionen för 2026 ingår ett anslag på 2,2 miljoner euro under samma moment. Ändringarna beräknas öka de bestående kostnaderna för förvaltning och genomförande av språkexamina med 195 000 euro (3 årsv.). För detta anvisas inget separat tilläggsanslag, utan Utbildningsstyrelsen täcker tilläggskostnaderna genom examensavgifter och vid behov inom ramen för sina befintliga anslag.

5 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Enligt Utbildningsstyrelsens förstudie är det redan med nuvarande deltagarantal svårt att svara på efterfrågan på språkexamina, särskilt i fråga om allmänna språkexamina i finska på mellannivå och statsförvaltningens examen för utmärkta kunskaper i finska. Språkexamina kan således inte i nuläget svara mot ett ännu betydligt större antal deltagare än den nuvarande efterfrågan. I synnerhet systemet med språkexamina för statsförvaltningen är på grund av sin ringa storlek känsligt för förändringar och svårt att anpassa till ett växande antal deltagare. Även om det låga deltagarantalet tidigare har möjliggjort flexibilitet och snabbhet i statsförvaltningens språkexamina, skulle det vara svårt att upprätthålla dessa fördelar när deltagarantalet ökar. Systemet med allmänna språkexamina är däremot lättare att anpassa till en ökad efterfrågan på examina, även om det förutsätter att t.ex. nätverket av anordnare utvidgas och examensprocessen görs smidigare. När propositionen har beretts utifrån Utbildningsstyrelsens förstudie har det dock ansetts ändamålsenligt att i fortsättningen utveckla

endast ett system med språkexamina i stället för två, vars prestationer i praktiken ersätter varandra.

Vid beredningen av propositionen har man diskuterat ett alternativ där statsförvaltningens språkexamina skulle slås samman till en del av de allmänna språkexamina så att det inom de allmänna språkexamina finns ett avsnitt som testar i synnerhet de språkkunskaper som behövs i förvaltningsuppgifter. I propositionen föreslås dock inget separat avsnitt i allmänna språkexamina som testar förvaltningsspråket, eftersom de språkkunskaper som krävs av personalen inom statsförvaltningen redan nu kan visas genom att avlägga endast någondera språkexamen. Således räcker en allmän språkexamen även i fortsättningen till för att visa de språkkunskaper som krävs av personalen inom statsförvaltningen.

Vid beredningen av propositionen utifrån Utbildningsstyrelsens förstudie har man också behandlat utnyttjandet av artificiell intelligens i examensprocessen, såsom vid utarbetandet av testerna. I förstudien bedömdes därtill att man vid bedömningen av förmågan att förstå språket kunde utnyttja verktyg för automatisk bedömning och på så sätt påskynda bedömningen av prestationerna hos det stora antalet deltagare. Enligt förstudien utvecklas det också tekniska verktyg som stöder bedömningen av färdigheterna i att producera språk, dvs. skriftlig och muntlig framställning. Vid beredningen av propositionen har det dock bedömts att artificiell intelligens och automatisk bedömning inte kommer att användas i examensprocessen ännu vid ingången av 2026, utan att ärendet kräver mer tid. Användning av artificiell intelligens och automatisk bedömning förutsätter att lösningarna bedöms närmare i förhållande till exempelvis Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1689 om harmoniserade regler för artificiell intelligens och om ändring av förordningarna (EG) nr 300/2008, (EU) nr 167/2013, (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 och (EU) 2019/2144 samt direktiven 2014/90/EU, (EU) 2016/797 och (EU) 2020/1828 (förordning om artificiell intelligens), den allmänna dataskyddsförordningen och förvaltningslagen. De lagändringar som användningen av artificiell intelligens och automatisk bedömning eventuellt förutsätter kan granskas separat senare när planerna för användningen av dem preciseras.

I regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering (s. 63) anges att möjligheterna att erbjuda de språkexamina som bevisar kunskaper i finska och svenska och som utgör ett krav för statsförvaltningens personal som en del av en högskoleexamen ska utredas. Längre fram (s. 96) preciseras att man granskar möjligheten att avlägga en examen som visar utmärkta kunskaper i finska och svenska som en del av universitetsstudierna. Också i Utbildningsstyrelsens förstudie har man som en lösning på det ökande antalet deltagare i språkexamina lyft fram att det i högskolorna skulle införas fler möjligheter att visa utmärkta kunskaper i det andra inhemska språket. Detta kunde underlätta situationen där antalet personer som avlägger språkexamina på de högsta nivåerna ökar, om motsvarande utmärkta språkkunskaper för exempelvis statliga tjänster skulle kunna visas i samband med högskolestudier. Denna proposition har dock begränsats till utveckling av språkexamenssystemen, och möjligheten att påvisa språkkunskaper i högskolestudierna i större utsträckning än för närvarande kan utredas separat.

6 Remissvar

Remissbehandlingen ordnades under perioden 6.6–1.8.2025 och i allmänhet understöddes propositionens mål, de centrala förslagen och främjandet av digitaliseringen av språkexamina. Det upplevdes att det finns överlappningar i de nuvarande två språkexamenssystemen och det ansågs bra att dessa slopas. Modellen med ett enda språkexamenssystem upplevdes som tydlig och jämlig, och om den genomfördes på rätt sätt bedömdes den rikta resurserna bättre än för närvarande.

I flera utlåtanden uttrycktes dock oro över huruvida en sammanslagning av språkexamenssystemen skulle leda till anhopningar och fördröjningar i avläggandet av språkexamina i övergångsskedet. Det ansågs viktigt att det också under övergångsskedet finns tillräckligt med till exempel anordnare, bedömare och provtillfällen för språkexamina. I responsen ansågs det att systemet med språkexamina för statsförvaltningen inte bör avvecklas förrän man på ett ändamålsenligt sätt har lyckats ersätta systemet genom att utvidga systemet med allmänna språkexamina. I remissvaren understöddes dessutom en ökning av antalet examenstillfällen och bestämmelsen som föreslås i utkastet till regeringsproposition, enligt vilken det vid ingående av avtal om ordnande av språkexamina ska beaktas att examenstillfällen ordnas i en omfattning som är tillräcklig med beaktande av de regionala behoven och tillräckligt ofta. Däremot kritiserades förslaget om att stryka grunden för hävning av avtalet med examensanordnaren. I behörighetsvillkoren för bedömarna bör man utifrån remissvaren betona upprätthållandet av bedömningsfärdigheten och regelbundet deltagande i bedömningstillfällen.

Möjligheten att avlägga och till exempel ta om delprov i den allmänna språkexamen separat ansågs i remissvaren vara bra för examinanderna. I responsen ansågs det att denna möjlighet å ena sidan kan leda till färre onödiga prestationer som belastar systemet, men å andra sidan också öka examensanordnarnas arbete, antalet deltagare i språkexamina samt antalet annulleringar och uppskjutningar som belastar systemet. I remissvaren lyftes också fram frågor om hur möjligheten att avlägga delprov påverkar det praktiska genomförandet av provdagarna. Det ansågs viktigt att provkapaciteten och provens tillgänglighet gör det möjligt att avlägga delprov inom en lämplig tidsperiod. Det önskades också att den avlagda helheten kunde visas med ett enda intyg. I responsen föreslogs det att möjligheten att återbetala examensavgiften inte ska begränsas till endast en gång.

I remissvaren lyftes också fram frågor som gäller dataskyddet för registret över allmänna språkexamina och registret över bedömare. Det framfördes att man i propositionen också bör bedöma möjligheten att tillämpa artikel 6.1 e (utförande av en uppgift av allmänt intresse eller utövande av den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning) i den allmänna dataskyddsförordningen som grund för behandling av personuppgifter samt vad det alternativ som väljs innebär med tanke på den registrerades rättigheter. I responsen begärdes därtill en noggrannare bedömning av grunden för behandling av särskilda kategorier av personuppgifter, regleringens detaljnivå i fråga om de uppgifter som ska föras in i registren, utlämnandet av personuppgifter i förhållande till dataskyddsförordningen samt av konsekvenserna för dataskyddet. Det framfördes också kommentarer om den personuppgiftsansvarige, registrens datainnehåll, användningsbehoven och förvaringstiden för uppgifterna samt om de föreslagna ändringarnas konsekvenser för utnyttjandet av uppgifterna. I synnerhet nämndes kontaktuppgifterna, övergången från personbeteckning till studentnummer samt uppgifter om kön för dem som deltar i språkexamen.

I remissvaren begärdes dessutom en noggrannare bedömning av de föreslagna bestämmelsernas förhållande till den allmänna lagstiftningen om elektroniskt utlämnande av uppgifter samt till bestämmelserna om utlämnande av uppgifter i studie- och examensregisterlagen. Utifrån responsen kunde de allmänna bestämmelserna om elektroniskt utlämnande av uppgifter räcka till för propositionens syften. Därtill begärdes det att det preciseras om avsikten är att föreskriva om intygets elektroniska form eller om elektronisk delgivning av intyget. Det kan för sin del vara ändamålsenligt att genom en hänvisningsbestämmelse föreskriva om sambandet mellan språkexamensregistret och tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter. Det begärdes också att betydelsen av samtycket i fråga om utlämningstjänsten skulle förklaras i större detalj. Därtill begärdes det att sättet att lämna ut uppgifter granskas i förhållande till informationshanteringslagen samt att begränsningarna i fråga om utlämnandet av provfrågor granskas i förhållande till partsoffentligheten enligt offentlighetslagen. I flera utlåtanden

önskades det att uppgifter om bedömaren inte skulle kopplas till deltagarnas uppgifter och att uppgifter om bedömarna inte skulle lämnas ut till deltagarna på grund av säkerhetsrisken och för att säkerställa att uppgiften som bedömare är attraktiv. Det begärdes också att bestämmelserna om utlämnande av uppgifter skulle behandlas i propositionens avsnitt om förhållandet till grundlagen och lagstiftningsordningen.

I remissvaren instämde man med utkastet till proposition i fråga om att till exempel utnyttjandet av artificiell intelligens vid genomförandet av språkexamina kräver tid för utvecklingsarbete. I remissvaren ansågs detta vara en större principiell fråga som kräver eftertanke samt evidensbaserad kunskap och förståelse. I remissvaren föreslogs det att man vid digitaliseringen av språkexamina ska utnyttja erfarenheterna av det digitala slutprovet för den riksomfattande integrationsutbildningen, som Utbildningsstyrelsen utvecklar och upprätthåller. I remissvaren uttrycktes också oro över vilka krav digitaliseringen ställer på anordnarnas utrustning. Därtill betonades det att alla som deltar i examen inte nödvändigtvis har tillräcklig kompetens för att använda digitala verktyg. Därför är det enligt remissvaren viktigt att säkerställa att språkexamen kan avläggas oberoende av de digitala färdigheterna och att skillnaderna i de digitala färdigheterna beaktas så att examensprestationerna bedöms rättvist.

Till följd av remissvaren har det till lagförslaget fogats en övergångsperiod för avvecklingen av systemet med språkexamina för statsförvaltningen och för möjligheten att avlägga delprov i allmänna språkexamina. I lagförslaget har det preciserats att intyg utfärdas över en examen, ett delprov i examen eller en helhet av delprov. Bestämmelserna om de uppgifter som ska föras in i registren och om förvaringstiden för dem har preciserats, bl.a. har bestämmelsen om införande av kön i registret över allmänna språkexamina återinförts och det föreslagna tillägget om att också uppgifter om bedömarna av examensprestationerna ska föras in i språkexaminsregistret har strukits. Därtill har det preciserats i motiveringen vilka uppgifter om bedömningen som ges till examinanden, och bestämmelsen om detta har avskiljts till en separat paragraf från paragrafen om ändringssökande. I lagutkastet har man också återinfört den nuvarande bestämmelsen om grunden för hävande av avtal om anordnande av allmänna språkexamina och behörighetsvillkoren för bedömare har ändrats på lagnivå på det sätt som föreslås i remissvaren. Däremot har man utifrån remissvaren strukit bestämmelsen om elektronisk delgivning och låtit saken grunda sig på den allmänna lagstiftningen. I utkastet till bestämmelse om återbetalning av examensavgiften har man strukit omnämnandet av att examensavgiften återbetalas endast en gång. Bestämmelsen om utlämnande av examensuppgifter via tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter har ändrats till en hänvisningsbestämmelse.

Avsnitten om nuläget och propositionens konsekvenser har kompletterats särskilt i fråga om dataskyddet och informationshanteringen. I propositionen har bedömningen av grunderna för behandling av personuppgifter, samtyckets betydelse vid utlämnande av uppgifter samt konsekvenserna för dataskyddet och informationshanteringen preciserats. I avsnittet om nuläget och i avsnittet om grundlagen och lagstiftningsordningen har man därtill behandlat utlämnandet av uppgifter i större detalj. Till propositionen har också fogats de anmärkningar som framförts i remissvaren om bl.a. kvalitetssäkring av språkexamina, propositionens konsekvenser och arkivering.

Utifrån remissvaren har det begrundats närmare om det är nödvändigt att foga Utbildningsstyrelsens roll som personuppgiftsansvarig till lagtexten. Eftersom Utbildningsstyrelsen dock får denna roll redan i och med den lagstadgade uppgiften att förvalta språkexamina, har bestämmelser om en lagstadgad uppgift och förande av register bedömts vara tillräckliga. Vid beredningen har man också beaktat den oro som framfördes i remissvaren om det administrativa språkets ställning vid testningen av språkkunskaper när systemet med språkexamina för statsförvaltningen upphör. Propositionen har dock inte heller ändrats i fråga

om sammanslagningen av språkexamenssystemen, med undantag för övergångsperioden, eftersom man genom att avlägga allmän språkexamen redan nu kan ersätta språkexamen för statsförvaltningen.

I remissvaren framfördes det att det är önskvärt att till exempel universiteten utan personens särskilda samtycke skulle kunna få uppgifter om avlagda språkexamina i samband med ansökan om antagning som studerande. Ändringsbehoven i bestämmelserna om tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter kan till denna del utredas separat exempelvis under remissbehandlingen för ändringsförslagen som gäller studie- och examensregisterlagen, så att man får en mer heltäckande uppfattning av utbildningsanordnarnas informationsbehov.

I remissvaren kommenterades också de förordningsutkast som ingår i propositionen. Fogandet av delprov i teckenspråk till förordningen understöddes, och i utlåtandena framfördes synpunkter på ändamålsenliga benämningar för delproven i teckenspråk. I remissvaren lyftes det fram många problem i anslutning till definitionen av skolutbildningsspråket samt några kommentarer om behörighetsvillkoren för bedömare. Därtill föreslogs det att man i behörighetsvillkoren för bedömare utöver den högskoleexamen som nämns i förordningen ska säkerställa att den som ansöker om att bli bedömare har tillräckliga språkkunskaper i examensspråket. I utlåtandena framfördes också synpunkter om visandet av språkkunskaper genom högskolestudier. I remissvaren understöddes det att det ännu ordnas ett separat hörande om förordningarna. Också utifrån remissvaren är det nödvändigt att höra intressentgrupperna närmare om ovannämnda detaljer i förordningarna innan förordningarna utfärdas, så att bestämmelserna om dem blir så tydliga och ändamålsenliga som möjligt.

7 Specialmotivering

7.1 Lag om allmänna språkexamina

1 §. Tillämpningsområde. Paragrafens 3 mom. innehåller för närvarande en hänvisningsbestämmelse enligt vilken det föreskrivs särskilt i fråga om hur de kunskaper i finska och svenska som visats i en allmän språkexamen ska jämföras med de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda. Enligt motiveringen (RP 86/2004, s. 7) är det fråga om hur språkkunskaper på olika nivåer som visats genom allmänna språkexamina jämföras med språkkunskaper som visats genom språkexamina för statsförvaltningen i 13 § i språkkunskapslagen och i 13 § i förordningen om språkkunskaper. Eftersom det i propositionen föreslås att språkexamina för statsförvaltningen integreras i de allmänna språkexamina, föreslås det att 3 mom. upphävs. Bestämmelserna i språkkunskapslagen och den reviderade språkkunskapsförordningen som utfärdas med stöd av den ska dock fortfarande reglera hur kunskapsnivåerna i de allmänna språkexamina visar sådana utmärkta, goda och nöjaktiga språkkunskaper som avses i språkkunskapslagen. Dessa jämföras med varandra enligt samma skala som för närvarande.

2 §. Examensförvaltning. I paragrafen föreskrivs för närvarande att Utbildningsstyrelsen med högskolorna kan ingå avtal som hänför sig till utarbetande och bedömning av allmänna språkexamina. Enligt förslaget ändras paragrafen så att avtal kan ingås med högskolor eller sådana andra offentliga samfund eller sammanslutningar som har tillräcklig sakkunskap för utarbetande och bedömning av språkexamina. I motiveringen till paragrafen (RP 86/2004, s. 7) hänvisas det till Utbildningsstyrelsens samarbete med Centralen för tillämpad språkforskning vid Jyväskylä universitet. De uppgifter som avses i paragrafen sköts fortfarande av Centralen för tillämpad språkforskning vid Jyväskylä universitet. När uppgifterna sköts är högskolornas forskningskunnande även i fortsättningen central. Det är dock inte avgörande att verksamhetsformen uttryckligen är en högskola, utan verksamheten kan i princip också ha

ordnats t.ex. som ett högskolekonsortium eller som ett bolag som hör till en högskolekoncern. Därför föreslås det att avtalsparten inte ska vara bunden till en viss verksamhetsform. I den svenskspråkiga paragrafen görs dessutom språkliga ändringar i ordföljden, och *som hänför sig till* ändras till uttrycket *som gäller*.

4 §. Anordnande av examina. I paragrafen föreskrivs det om avtal om anordnande av allmänna språkexamina som Utbildningsstyrelsen kan ingå för högst fem år i sänder. Det gällande 1 mom. innehåller en förteckning och enligt 1 punkten kan Utbildningsstyrelsen ingå sådana avtal med högskolor samt statliga ämbetsverk och inrättningar. Enligt 2 punkten kan avtal ingås med sådana utbildningsanordnare eller huvudmän för läroanstalter som har a) tillstånd att ordna utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning, b) tillstånd att ordna utbildning enligt gymnasielagen, c) tillstånd att ordna examina och utbildning enligt lagen om yrkesutbildning, eller d) tillstånd att driva läroanstalt enligt lagen om fritt bildningsarbete. Enligt 3 punkten kan avtal om ordnande av allmänna språkexamina ingås med en kommun eller samkommun i egenskap av anordnare av grundläggande utbildning. Enligt 4 punkten kan sådana avtal därtill ingås även med andra än i 1–3 punkten avsedda registrerade samfund eller stiftelser som har tillräcklig sakkunskap. När avtalen ingås ska det enligt det gällande 2 mom. beaktas att examenstillfällena erbjuds i en omfattning som är tillräcklig med beaktande av de regionala behoven. En förutsättning för ingående av avtal är att anordnaren förfogar över sådan personal, sådana lokaler och sådan utrustning som behövs för att examina ska kunna ordnas. Ett avtal kan hävas om anordnaren försummar sina avtalsenliga uppgifter.

Det föreslås att paragrafens ordalydelse förenklas så att bestämmelserna om förutsättningarna för ingående av avtal är på en mer allmän nivå än för närvarande. I 1 mom. räknas enligt förslaget inte längre upp möjliga anordnare, utan Utbildningsstyrelsen kan avtala om anordnande av allmänna språkexamina med sådana offentliga samfund eller sammanslutningar som har tillräcklig sakkunskap och förutsättningar för att ordna examina. Hänvisningen till offentliga samfund och sammanslutningar motsvarar den ändring som föreslås i 2 §. I praktiken är det för närvarande till stor del utbildningsanordnare som ansvarar för anordnande av allmänna språkexamina, och avsikten är att fortsätta med nuvarande praxis. Momentet behöver dock inte innehålla en detaljerad förteckning över möjliga anordnare av språkexamina, eftersom avtal redan enligt den gällande 4 punkten kan ingås med andra registrerade samfund eller stiftelser som har tillräcklig sakkunskap.

Därtill föreslås det att den maximala avtalstiden på fem år stryks ur lagen. Enligt motiveringen till momentet (RP 86/2004 rd, s. 7) ger avtalens tidsbundenhet systemet den smidighet som behövs i det praktiska genomförandet och en möjlighet att granska anordnarnätets omfattning och funktionsförmåga på ett annat sätt än i det dåvarande systemet. Nu är det dock inte nödvändigt att på lagnivå föreskriva om en maximal avtalstid eller om tidsbundenhet överhuvudtaget, utan Utbildningsstyrelsen kan enligt förslaget ingå avtal för en tidsperiod som den anser vara ändamålsenlig.

En förutsättning för ingående av avtal är enligt det föreslagna 1 mom. utöver tillräcklig sakkunskap även att det offentliga samfundet eller sammanslutningen har förutsättningar att ordna examina. Med sådana förutsättningar avses sådana allmänna förutsättningar som för närvarande föreskrivs om i 2 mom., dvs. att examensanordnaren har tillgång till den personal, de lokaler och den utrustning som anordnandet av examina förutsätter. Enligt förslaget ska dessa förutsättningar dock inte längre räknas upp lika detaljerat i paragrafen.

När avtalen ingås ska det enligt det gällande 2 mom. beaktas att examenstillfällena erbjuds i en omfattning som är tillräcklig med beaktande av de regionala behoven. Denna bestämmelse kvarstår som en del av paragrafen. I samband med den föreslås ett tillägg om att man vid

ingående av avtal också ska beakta att examenstillfällena erbjuds tillräckligt ofta. Det vore viktigt att ordna examenstillfällena tillräckligt ofta för att det ska vara möjligt för det ökande antalet deltagare att utan dröjsmål avlägga examina eller delprov för sina olika behov. Vid anordnandet av examina ska man utöver den ökande efterfrågan också beakta att det för närvarande inte ordnas examenstillfällena för allmänna språkexamina lika ofta som examenstillfällena för språkexamina för statsförvaltningen. Enligt motiveringen till den gällande språkkunskapslagen (RP 92/2002 rd, s. 109) har orsaken till att systemet med språkexamina för statsförvaltningen bibehålls vid sidan av de allmänna språkexamina i synnerhet varit att de sökande i samband med tillsättningen av en tjänst eller övrig anställning vid behov måste kunna visa sina språkkunskaper utan dröjsmål. Även om systemet med språkexamina för statsförvaltningen inte heller för närvarande helt tillgodoser detta behov, är det viktigt att möjligheten att avlägga språkexamen utan dröjsmål beaktas när språkexamenssystemen slås samman. Således ska examenstillfällena ordnas tillräckligt ofta med tanke på att examinanderna kan behöva ett examensintyg snabbt för att inte ansökan om en tjänst eller andra myndighetsprocesser ska fördröjas på grund av man måste vänta på ett examenstillfälle. I det svenskspråkiga momentet görs dessutom en språklig ändring så att *skall* ändras till *ska*.

8 §. Register över bedömare. Bedömningen av examensprestationerna är en del av examensprocessen för de allmänna språkexamina. I gällande 1 mom. föreskrivs att Utbildningsstyrelsen i syfte att trygga en enhetlig nivå på bedömningen av examina för ett register över personer som deltar i bedömningen av allmänna språkexamina. Enligt förslaget utvidgas betydelsen så att registret över bedömare förs mer allmänt för bedömningen av examensprestationer. Ändringen är språklig och syftet är inte att ändra nuläget.

Bland annat tillsynen över bedömningen ingår i Utbildningsstyrelsens uppgift enligt 2 § att svara för systemet med allmänna språkexamina, systemets utveckling och tillsynen över det. Enligt artikel 6.1 e i den allmänna dataskyddsförordningen är behandling av personuppgifter tillåten, om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Enligt artikel 6.3 ska den grund för behandlingen som avses artikel 6.1 e fastställas i enlighet med en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden eller behandlingen ska vara nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller för den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Redan den uppgift som föreskrivs i 2 § utgör eventuellt en tillräcklig grund för behandling av de personuppgifter som behövs för att upprätthålla, utveckla och övervaka examenssystemet. Det föreslås dock att paragrafen om registret över bedömare lämnas kvar i lagen, eftersom det i paragrafen är motiverat att närmare föreskriva t.ex. om registeranteckningens längd. Enligt artikel 6.3 i den allmänna dataskyddsförordningen kan den rättsliga grunden för behandlingen innehålla särskilda bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i den allmänna dataskyddsförordningen, bland annat vilken typ av uppgifter som ska behandlas, lagringstid eller typer av behandling och förfaranden för behandling. Lagstiftningen ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

I 2 mom. föreskrivs det om de uppgifter som ska föras in i registret över bedömare. Enligt det gällande momentet införs i registret bedömarens namn, personbeteckning samt det eller de språk som han eller hon har rätt att bedöma. Dessutom införs nödvändiga kontaktuppgifter. Vid beredningen av propositionen har man bedömt alternativet att inte föreskriva närmare om datainnehållet i registret över bedömare i lagen, utan att Utbildningsstyrelsen skulle fastställa de behövliga uppgifterna i enlighet med principerna i artikel 5 i den allmänna dataskyddsförordningen. Vid beredningen av propositionen har det tillsammans med Utbildningsstyrelsen bedömts att man i registret inför personens namn, studentnumret från studentnummerregistret för identifiering av personen samt de språk och nivåer som personen

har rätt att bedöma. På basis av remissvaren föreslås det dock att bestämmelser om datainnehållet tas in i lagen. Det föreslås att momentet ändras så att man i stället för personbeteckningen för in studentnumret, med vilket personerna även i övrigt specificeras i de riksomfattande register som förs av Utbildningsstyrelsen. Därtill föreslås det att kontaktuppgifterna lämnas bort från momentet. Förutom att man i registret inför de språk som bedömaren har rätt att bedöma ska man även införa de nivåer som rätten att bedöma gäller. Enligt Utbildningsstyrelsens utlåtande förs uppgifter om nivåerna in i registret redan nu. Enligt Utbildningsstyrelsen är det nödvändigt att föra in nivåerna i registret, eftersom behörighetsvillkoren för bedömare av allmänna språkexamina varierar på olika nivåer.

Enligt 3 mom. antecknas en person i registret för fem år, och anteckningen kan förnyas på ansökan förutsatt att de villkor som bestäms i 7 § alltså uppfylls och bedömningsfärdigheten har upprätthållits i praktiken. I momentet preciseras som förutsättning att personen också regelbundet har deltagit i bedömningstillfällen, eftersom detta utifrån remissvaren är viktigt med tanke på bedömningens kvalitet och enhetlighet. Det föreslagna tillägget ligger nära det nuvarande kravet på att upprätthålla bedömningsfärdigheten i praktiken, men förtydligar de förutsättningar som anges i momentet. Dessutom föreslås det språkliga ändringar gällande ordföljden. I det svenskspråkiga momentet görs en språklig ändring så att *bestäms* ändras till *anges*, och i det finskspråkiga momentet görs språkliga ändringar gällande skiljetecknen.

Paragrafens gällande 4 mom. innehåller en bestämmelse om att bestämmelserna i offentlighetslagen och personuppgiftslagen dessutom tillämpas på registret över bedömare. Enligt motiveringen till paragrafen (RP 86/2004 rd, s. 8) är sekretessbelagda uppgifter främst sådana kontaktuppgifter som personen i fråga enligt 24 § 1 mom. 31 punkten i offentlighetslagen har begärt att ska hållas hemliga. Eftersom uppgifterna i det register över bedömare som förs av Utbildningsstyrelsen är sådana myndighetshandlingar som avses i offentlighetslagen, ska offentlighetslagen i vilket fall som helst tillämpas på registret över bedömare. Personuppgiftslagen har för sin del upphävts genom den nuvarande dataskyddslagen. Enligt nuvarande praxis ska det i speciallagar inte tas in informativa hänvisningar till allmänna lagar, om det inte finns särskilda skäl till det. Därför föreslås det att dessa informativa hänvisningar stryks ur paragrafen.

9 §. Examensintyg. Enligt den gällande paragrafen ges examinanden ett intyg över bedömningen av genomgången examen och examensnivå. Det föreslås att det till paragrafen fogas att intyg också kan fås för ett delprov i examen eller en helhet av delprov på den genomgångna examensnivån. Genom tillägget blir det möjligt att avlägga delprov och få intyg över prestationer i delprov och helheter av sådana, så att man kan avlägga den kombination av delprov som behövs i stället för hela examen. En helhet som består av flera avlagda delprov ska kunna visas med ett enda intyg, vilket innebär att intyget ska innehålla uppgifter om hela den avlagda helheten.

10 §. Register över allmänna språkexamina. I paragrafen föreskrivs om registret över allmänna språkexamina, som enligt 1 mom. förs av Utbildningsstyrelsen för förvarandet av uppgifter om avlagda språkexamina och de delprov som ingår i examina samt för kontrollen av att de allmänna språkexamina fungerar. När behandlingen grundar sig på artikel 6.1 c eller e i den allmänna dataskyddsförordningen möjliggör artikel 6.3 nationellt handlingsutrymme för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i förordningen, såsom typen av uppgifter som behandlas, de registrerade och förvaringstiderna. Det grundläggande kravet för sådan lagstiftning är att medlemsstatens nationella rätt ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. Vid beredningen av propositionen har det bedömts om det är nödvändigt att föreskriva om registrets datainnehåll och förvaringstid i speciallagstiftning eller om den allmänna lagstiftningen om dataskydd räcker till för att föra

registret. I det senare fallet får Utbildningsstyrelsen fastställa informationsinnehållet i synnerhet utifrån de dataskyddsprinciper som ingår i artikel 5 i den allmänna dataskyddsförordningen, såsom principen om ändamålsbegränsning och uppgiftsminimering. Utgångspunkten är då att Utbildningsstyrelsen samlar in de uppgifter som den behöver för skötseln av sina uppgifter, vilket ger flexibilitet i fastställandet av informationsinnehållet. Å andra sidan är syftet med språkexaminsregistret att betjäna flera behov, såväl uppföljningen av språkexamina som bevarandet av uppgifter om examensprestationer för att visa språkkunskaperna. Därtill finns det ett behov av en lång förvaringstid exempelvis för uppgifter om examensprestationer. På grund av detta föreslås det att bestämmelser om informationsinnehållet i registret över allmänna språkexamina fortfarande ska finnas i lagen. I den svenskspråkiga paragrafens 1 mom. görs språkliga ändringar så att ordet *förvarandet* ändras till *bevarandet*, ordet *kontroll* ändras till *uppföljningen* och i momentet görs därtill andra mindre språkliga ändringar.

I det gällande 2 mom. föreskrivs att i registret införs examinandens namn, personbeteckning, nationalitet och kön, plats där examen avlagts, examensspråk, bedömning av kunskapsnivån, tidpunkt för examen och nödvändiga kontaktuppgifter. Informationsinnehållet som föreskrivs för närvarande har enligt Utbildningsstyrelsen delvis blivit oändamålsenligt och följande informationsinnehåll motsvarar bättre de nuvarande behoven: namn, studentnummer, kontaktuppgifter, medborgarskap, plats där examen avlagts, examensspråk, bedömning av kunskapsnivån, tidpunkt för examen och den nivå på vilken examen avlagts. Enligt remissvaren är också uppgiften om kön nödvändig vid kvalitetskontrollen av examen med tanke på säkerställandet av likabehandlingen och uppgiften är också nyttig vid uppföljningen av integrationen. För verkställigheten av de tre avgiftsfria examenstillfällena enligt det föreslagna 11 § 3 mom. behövs dessutom uppgifter om hur många avgiftsfria examenstillfällen personen eventuellt har använt tidigare.

Det föreslås att 2 mom. ändras så att i registret införs personens studentnummer i stället för personbeteckningen, på samma sätt som i fråga om Utbildningsstyrelsens andra register. Studentnumret är kopplat till personbeteckningen via studentnummerregistret. Därtill preciseras det att förutom platsen där examen avlagts även platsen där ett delprov avlagts förs in i registret. Till momentet läggs till att i språkexaminsregistret därtill införs nivån på examen eller delprovet. I registret införs enligt det föreslagna momentet också uppgift om användning av sådana avgiftsfria examenstillfällen som avses i 11 § 3 mom. I den svenskspråkiga momentet görs därtill små språkliga ändringar till exempel i ordböjningen, och ordet *nationalitet* ändras till *medborgarskap* som bättre motsvarar den finska versionen av texten.

Enligt det gällande 3 mom. ska uppgifterna i examensregistret förvaras i 30 år. Det kan dock vara nödvändigt att påvisa avläggandet av en språkexamen ännu senare än detta under personens livstid, och därför föreslås det att momentet ändras så att uppgifter om examensspråken för de språkexamina eller delprov i dem som personen avlagt, bedömningar av kunskapsnivån, tidpunkten för examen samt användning av avgiftsfria examenstillfällen enligt 11 § 3 mom. ska bevaras i 110 år från tidpunkten för examen. För att visa språkkunskaperna är det nödvändigt att spara uppgifter om godkända prestationer, men inte om underkända prestationer. Därtill innebär avgiftsfriheten på den högsta nivån som föreslås i 11 § dock att en person kan delta i examen avgiftsfritt tre gånger, varvid det för verkställande av avgiftsfriheten är nödvändigt att spara uppgifter om hur många avgiftsfria gånger personen redan har använt.

För andra uppgifter än de som nämns i momentet ska Utbildningsstyrelsen fastställa förvaringstiden med stöd av den allmänna bestämmelsen i 21 § i informationshanteringslagen. Bland annat principen om lagringsminimering enligt artikel 5 i den allmänna dataskyddsförordningen bör beaktas. Bedömt i förhållande till 21 § i informationshanteringslagen och principerna i artikel 5 i den allmänna dataskyddsförordningen

kan det vara motiverat att förvara en del av uppgifterna i examensregistret, såsom kontaktuppgifter, under en betydligt kortare tid än de 30 år som nämns i den gällande bestämmelsen.

Paragrafens gällande 4 mom. innehåller en bestämmelse om att bestämmelserna i offentlighetslagen och personuppgiftslagen dessutom tillämpas på examensregistret. Det föreslås att momentet stryks på motsvarande sätt som 8 § 4 mom.

10 a §. Användning och utlämnande av uppgifter ur registret över allmänna språkexamina. Avsikten är införa möjligheter att utnyttja examensuppgifter digitalt så att uppgifterna kan kontrolleras, vidareutnyttjas och lämnas ut via den tjänst för utlämnande som avses i 6 kap. i studie- och examensregisterlagen på motsvarande sätt som andra studie- och examensuppgifter. Därför föreslås i lagen en ny 10 a § med en hänvisning till studie- och examensregisterlagen. Enligt förslaget tillämpas på utlämnande av uppgifter ur registret över allmänna språkexamina vad som föreskrivs om kontroll, användning och utlämnande av uppgifter via tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter i 29 § 1, 2, 5 och 7 mom. i studie- och examensregisterlagen.

Hänvisningen till 29 § 1 mom. i studie- och examensregisterlagen innebär att examinandena kan kontrollera och vidareutnyttja sina egna uppgifter i registret över allmänna språkexamina genom användargränssnittet för den tjänst för utlämnande av studie- och examensuppgifter som avses i 6 kap. i studie- och examensregisterlagen. Vanligtvis kan examinandena visa sina språkkunskaper för de ändamål som han eller hon behöver med stöd av 1 mom.

Hänvisningen till 2 mom. innebär att uppgifter som ingår i registret över allmänna språkexamina kan lämnas ut till myndigheter med stöd av den rätt att få uppgifter myndigheten har enligt lag eller på grundval av en lagstadgad uppgift. De uppgifter som lämnas ut bestäms av rätten att få uppgifter och vid bedömningen av detta ska bland annat principen om uppgiftsminimering enligt artikel 5.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen beaktas.

Hänvisningen till 5 mom. innebär att en person i tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter kan ge sitt samtycke till att uppgifter i registret över allmänna språkexamina lämnas ut till en myndighet eller någon annan aktör samt återkalla sitt samtycke. Därtill innebär hänvisningen till 7 mom. att de uppgifter som lämnas ut inte bevaras i Utbildningsstyrelsens tjänst som avses i 6 kap. i studie- och examensregisterlagen.

11 §. Examensavgifter Enligt den gällande bestämmelsen är de allmänna språkexamina avgiftsbelagda på alla nivåer, medan språkexamina för statsförvaltningen som visar utmärkta kunskaper i finska eller svenska har blivit avgiftsfria från och med hösten 2024. Syftet med ändringen har särskilt varit att göra det möjligt att avgiftsfritt visa sådana utmärkta kunskaper i finska som krävs av personalen inom den offentliga förvaltningen, om detta inte har kunnat visas genom studier som avlagts på finska (se RP 42/2024 rd). För att bevara denna möjlighet när språkexamina för statsförvaltningen slås samman med de allmänna språkexamina föreslås det att avgiftsfriheten utvidgas till att gälla allmänna språkexamina på högsta nivå. Därför föreslås det att 12 § 2 och 3 mom. i den gällande språkkunskapslagen blir 2 och 3 mom. i paragrafen.

I det gällande 2 mom. föreskrivs det om villkoren för återbetalning av examensavgiften. Enligt momentet återbetalas examensavgiften till den som anmält sig till examen, om personen är förhindrad att delta i examen på grund av sjukdom eller något annat därmed jämförbart särskilt vägande skäl, och personen inte heller kan delta i följande examenstillfälle. På grund av att detta i praktiken är otydligt föreslås det att villkoret förtydligas så att examensavgiften återbetalas om

den som anmält sig till examen är förhindrad att delta i examen på grund av egen sjukdom. Sjukdomen kan i praktiken bevisas med ett läkarintyg på samma sätt som för närvarande. I och med den föreslagna ändringen kan anmälan inte heller flyttas till följande gång så att man går förbi de andra som står i kö, utan personen måste anmäla sig på nytt till lediga examensplatser eller till kön. Syftet med den föreslagna ändringen är att stävja anhopningen av anmälningar och kostnaderna för språkexamina, eftersom anmälningar som annulleras i ett sent skede leder till att examensplatserna inte nödvändigtvis med kort varsel kan fördelas till dem som anmält sig till kön. Därtill medför sena annulleringar och återbetalningar av examensavgifterna onödiga kostnader för examensanordnarna och Solki. Behandlingen av återbetalningar av examensavgifter sysselsätter också Utbildningsstyrelsens tjänstemän. Bestämmelsen i momentet om tidpunkten för annullering förtydligas så att avgiften dock inte återbetalas om den som anmält sig till examen inte har återkallat sin anmälan före examenstillfället börjar. Enligt Utbildningsstyrelsens utlåtande behövs förtydligandet, eftersom ”förhinder” kan tolkas så att examensanordnaren måste få uppgifter om deltagarens hälsa. Momentet blir 4 mom.

12 a §. *Information om bedömningen som ges till examinander.* På grund av de problem i anslutning till spridningen av provmaterial för språkexamina som beskrivs i avsnitt 2.2.2 föreslås det att det till lagen fogas en ny paragraf som preciserar vilken information om bedömningen som ges till examinanderna. En bestämmelse som preciserar rättsläget behövs för att man ska förfara på ett jämlikt sätt med tanke på dem som avlägger språkexamen.

Utifrån remissvaren under beredningen av propositionen och grundlagsutskottets (GrUB 9/2002 rd, s. 7) praxis är det med tanke på partens rättssäkerhet ändamålsenligt att informera om tillämpningen av bedömningsgrunderna i hans eller hennes fall. Uppgifterna om tillämpningen av bedömningsgrunderna är centrala också i den gällande 13 § om ändringssökande, enligt vilken erhållandet av uppgifterna i fråga inverkar på när tidsfristen för begäran om omprövning börjar. Enligt förslaget föreskrivs det i paragrafen att den som har avlagt examen eller ett delprov i examen på begäran informeras om tillämpningen av bedömningsgrunderna på provprestationen. Av rättssäkerhetsskäl föreskrivs det i den föreslagna paragrafen om en tidsfrist för begäran om bedömningsgrunderna. Begäran ska framställas inom 14 dagar från det att den som har avlagt examen eller ett delprov i examen har haft möjlighet att ta del av bedömningsresultaten. Enligt paragrafen ska anvisningar för framställande av begäran ges i samband med bedömningsresultaten. Efter att ha fått bedömningsresultaten kan examinanden således först inom 14 dagar be om information om tillämpningen av bedömningsgrunderna på provprestationen. Efter att ha fått informationen om tillämpningen av bedömningsgrunderna kan examinanden begära omprövning inom 14 dagar i enlighet med 13 §.

Den föreslagna bestämmelsen innebär en skyldighet att ge information om tillämpningen av bedömningsgrunderna, men inte att lämna ut provuppgifter och provfrågor som direkt ingår i provmaterialet. På provmaterialet tillämpas bestämmelserna i offentlighetslagen, som i enlighet med 5 § också omfattar examensanordnare när de behandlar provmaterialet för allmänna språkexamina. Enligt 11 § 1 mom. i offentlighetslagen har en part i princip rätt att ta del av innehållet i en handling som kan eller har kunnat påverka behandlingen av partens ärende. Paragrafens 2 mom. lämnar dock utanför partsoffentligheten situationer när utlämnande av uppgifter ur handlingen skulle strida mot ett synnerligen viktigt allmänt intresse. När det gäller provmaterialet för språkexamina är det ett allmänt intresse att trygga språkexamenssystemets funktion och kvalitet samt examinandernas jämlika ställning. Enligt responsen från Utbildningsstyrelsen och Jyväskylä universitet förutsätter tryggandet av dessa allmänna intressen att provuppgifter och provfrågor inte lämnas ut till parter i en sådan form att materialet kan spridas. Det kan antas att materialet sprids i synnerhet om det lämnas ut på det sätt som nämns i 16 § i offentlighetslagen exempelvis som kopia, som utskrift eller för kopiering. Vid beredningen av propositionen har det bedömts att utlämnande av information om tillämpningen

av bedömningsgrunderna på det sätt som avses i den föreslagna paragrafen dock i någon mån kan innebära att provfrågorna beskrivs på ett fritt formulerat sätt, varvid den föreslagna paragrafen inte innebär att en part inte alls på detta sätt kan få information om provfrågorna eller provuppgifterna.

13 §. Ändringssökande. I det gällande 1 mom. föreskrivs det om begäran om omprövning av ett beslut som gäller en i 7 § 1 mom. och 11 § 2 mom. avsedd ansökan. Eftersom 11 § 2 mom. enligt propositionen blir 4 mom. i den paragrafen, ändras också hänvisningen i 13 § så att den gäller 4 mom. i stället för 2 mom. I det gällande 3 mom. föreskrivs det om begäran om omprövning hos kommissionen för allmänna språkexamina i fråga om ett beslut som gäller bedömningen av en examensprestation. Till momentet fogas enligt förslaget ett tillägg om att omprövning kan begäras också i ett beslut som gäller bedömning av ett delprov i examen. I 1 och 3 mom. i den svenskspråkiga paragrafen görs dessutom språkliga ändringar bland annat i ordföljden.

Ikraftträdandebestämmelse. Bestämmelsen innehåller en ikraftträdande- och övergångsbestämmelse. Enligt övergångsbestämmelsen ska möjlighet att avlägga separata delprov i allmänna språkexamina ordnas senast sex månader efter ikraftträdandet av lagen.

7.2 Lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda

3 kap. Visande av språkkunskaper. I 3 kap. i språkkunskapslagen finns för närvarande bestämmelser om ordnande av språkexamina för statsförvaltningen och om andra sätt att visa språkkunskaper. Den gällande rubriken för kapitlet är ”Examina i finska och svenska för statsförvaltningen”. Eftersom kapitlets bestämmelser om språkexamina för statsförvaltningen upphävs när examina i enlighet med propositionen slås samman med de allmänna språkexamina, föreslås det också att kapitlets rubrik ändras. I kapitlet kvarstår enligt förslaget bestämmelser om sätten att visa språkkunskaper, varvid det föreslås att rubriken ska vara ”Visande av språkkunskaper”.

10 §. Språkexamina för statsförvaltningen. I den gällande 10 § föreskrivs att kunskaper i finska och svenska kan visas genom språkexamina för statsförvaltningen. Paragrafen innehåller dessutom ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om examina och om utfärdande av examensintyg. I paragrafen föreskrivs därtill att Utbildningsstyrelsen meddelar föreskrifter om grunderna för examina och fastställer formulär för examensintyg. Eftersom språkexamina för statsförvaltningen enligt denna proposition ska slås samman med de allmänna språkexamina, föreslås det att 10 § upphävs.

11 §. Förvaltningen och genomförandet av språkexamina för statsförvaltningen. Den gällande 11 § innehåller bestämmelser om Utbildningsstyrelsen, språkexamensnämnderna och examinerarna. I 3 mom. föreskrivs det att närmare bestämmelser om språkexamensnämndernas sammansättning och om hur de tillsätts samt om nämndens uppgifter och behandlingen av ärenden i nämnderna, om hur examiner utses och examina avläggs samt om tillsynen över genomförandet av språkexamina utfärdas genom förordning av statsrådet. Det föreslås att också 11 § upphävs av samma orsak som 10 §.

12 §. Avgifter. I den gällande 12 § föreskrivs det om avgifter som tas ut för deltagande i språkexamen för statsförvaltningen och för nämndens beslut. Enligt 1 mom. utfärdas närmare bestämmelser om avgiftens storlek genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. I 2 och 3 mom. föreskrivs det om rätten att under vissa förutsättningar avgiftsfritt avlägga språkexamen för statsförvaltningen som påvisar utmärkta kunskaper i finska eller svenska. Det föreslås att paragrafen upphävs av samma orsak som 10 och 11 §. Bestämmelser om

avgiftsfrihet som motsvarar 2 och 3 mom. i den gällande paragrafen flyttas dock till 11 § i lagen om allmänna språkexamina på det sätt som anges ovan. Till följd av ändringarna kvarstår således rätten att avgiftsfritt avlägga språkexamina på högsta nivå under samma förutsättningar som språkexamina för statsförvaltningen för närvarande kan avläggas avgiftsfritt.

13 §. *Visande av språkkunskaper.* Utgångspunkten för gällande 3 kap. i språkkunskapslagen är av regleringshistoriska skäl att de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda och som avses i den lagen visas genom språkexamina för statsförvaltningen. Denna utgångspunkt framgår av 10 § i den gällande lagen, enligt vilken kunskaper i finska och svenska kan visas genom språkexamina för statsförvaltningen. Den gällande 13 § innehåller ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet föreskriva på vilket sätt kunskaper i finska eller svenska kan visas genom allmänna språkexamina eller genom språkprov eller språkstudier i samband med andra studier, i stället för genom språkexamen för statsförvaltningen.

Även om det föreslås att bestämmelserna om språkexamina för statsförvaltningen upphävs, är det fortfarande nödvändigt att bevara bestämmelserna om olika sätt att visa språkkunskaper. Det föreslås att regleringen ändras så att utgångspunkten för den dock inte längre är språkexamina för statsförvaltningen. Enligt förslaget ändras paragrafen så att det i 1 mom. föreskrivs att för visande av språkkunskaper finns de språkexamina som avses i lagen om allmänna språkexamina. I 2 mom. ingår därtill ett bemyndigande att utfärda förordning som motsvarar gällande 1 mom. Enligt det föreslagna momentet föreskrivs det genom förordning av statsrådet på vilket sätt kunskaper i finska eller svenska kan visas genom språkexamina eller i stället för språkexamina genom språkprov eller studier i samband med andra studier. Momentets nuvarande hänvisning till språkexamina för statsförvaltningen ändras till en hänvisning till språkexamina i allmänhet.

14 §. *Intyg om motsvarande språkkunskaper.* Förutom i 13 § finns bestämmelser om sätten att visa språkkunskaper i 14 §. I 14 § 1 punkten föreskrivs att språkexamensnämnderna kan, utan att föranstalta språkexamen för statsförvaltningen, på ansökan utfärda intyg om utmärkta kunskaper i finska eller svenska till den som enligt godtagbar utredning genom tidigare verksamhet har visat sig ha de språkkunskaper som krävs. Enligt 2 punkten kan språkexamensnämnderna därtill utan att föranstalta språkexamen för statsförvaltningen besluta om jämställande av språkstudier utomlands med språkexamen för statsförvaltningen. Eftersom det enligt propositionen inte längre ska finnas språkexamensnämnder, föreslås det att paragrafen ändras så att Utbildningsstyrelsen i fortsättningen ska ha motsvarande uppgift. Dessutom ändras hänvisningen till språkexamina för statsförvaltningen i 2 punkten till en hänvisning till allmänna språkexamina. Även om de allmänna språkexaminans kunskapsnivåskala med sex nivåer avviker från språkexamina för statsförvaltningen, hänvisas det enligt förslaget fortfarande till utmärkta språkkunskaper i 1 punkten. Bestämmelserna i språkkunskapslagen ska även i fortsättningen bygga på att det krävs utmärkta, goda eller nöjaktiga språkkunskaper av offentligt anställda. Samma indelning ska fortfarande tillämpas också i språkkunskapsförordningen, där det föreskrivs om visande av utmärkta, goda eller nöjaktiga språkkunskaper bl.a. genom språkprov eller språkstudier som avlagts i samband med övriga studier. Kunskapsnivåskalorna för de allmänna språkexamina jämföras med sådana krav på språkkunskaper på det sätt som bestäms närmare genom förordning. I paragrafen föreslås också en språklig ändring så att ordet *samt* stryks mellan punkterna.

15 §. *Examinandens rättsskydd.* I 15 § föreskrivs det för närvarande om rättsskyddet för dem som avlägger språkexamina för statsförvaltningen. Enligt 1 mom. ska examinanden informeras om vilka bedömningsgrunder som gäller för examensprestationen. I 2 mom. föreskrivs om besvärshörsbud i fråga om en examinatorns beslut och i 3 mom. om rätten att avlägga examen på nytt inför språkexamensnämnden. Det föreslås att paragrafen upphävs av samma orsak som 10–

12 §. På motsvarande sätt som i det gällande 1 mom. preciseras dock informerandet om bedömningsgrunderna i 12 a § i lagen om allmänna språkexamina.

Ikraftträdandebestämmelse. Bestämmelsen innehåller en ikraftträdande- och övergångsbestämmelse. Enligt övergångsbestämmelsen kan prestationer i språkexamen för statsförvaltningen enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av lagen påbörjas inom sex månader från ikraftträdandet och underkända delprov avläggas på nytt inom tre år från ikraftträdandet. På dessa prestationer tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av lagen. Prestationerna tas emot av språkexaminsnämnden och examinatorerna på samma sätt som för närvarande. De nuvarande nämnderna och examinatorerna har utnämnts till sina uppdrag till den 31 december 2028. Övergångsbestämmelsen innefattar även ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket närmare bestämmelser om storleken på de avgifter som tas ut för deltagande i språkexamen och för nämndens beslut under övergångsperioden utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. Bestämmelsen gör det möjligt att uppdatera avgiftsförordningen till utgången av övergångsperioden, dvs. så länge möjligheten att avlägga underkända prov på nytt gäller.

Om det någon annanstans i lagstiftningen föreskrivs om visande av språkkunskaper genom språkexamen för statsförvaltningen, kan detta enligt övergångsbestämmelsen efter ikraftträdandet av lagen vid behov jämföras med allmänna språkexamina enligt lagen om allmänna språkexamina. En hänvisning till en viss nivå i språkexamina för statsförvaltningen jämföras enligt förslaget med kunskapsnivåerna i allmänna språkexamina enligt de bestämmelser som utfärdats med stöd av 13 §. Jämförande kan behövas exempelvis om det i någon annan lag förutsätts att språkkunskaperna visas genom språkexamen för statsförvaltningen, men språkexamen avläggs först efter den föreslagna övergångsperioden som en allmän språkexamen. Om en person däremot har avlagt språkexamen för statsförvaltningen före lagens ikraftträdande eller under övergångsperioden, kan examen i fråga fortfarande anses visa de språkkunskaper som krävs och i en sådan situation är det inte ändamålsenligt att tolka hänvisningen till språkexamen för statsförvaltningen som en hänvisning till allmänna språkexamen.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Språkkunskapslagens 10–12 §, som föreslås bli upphävd, innehåller bemyndiganden att utfärda förordning som upphävs när paragraferna upphävs. Dessa bemyndiganden att utfärda förordning gäller språkexamina för statsförvaltningen och utfärdande av examensintyg, språkexaminsnämndernas sammansättning och verksamhet, utseende av examinatorer och avläggande av examina, tillsynen över genomförandet av språkexamina för statsförvaltningen samt avgifter som tas ut för språkexamina för statsförvaltningen. Den gällande språkkunskapsförordningen har utfärdats med stöd av dessa bestämmelser. Bestämmelser om de avgifter som tas ut för språkexamina för statsförvaltningen finns i 1 § 10 mom. i undervisnings- och kulturministeriets förordning om Utbildningsstyrelsens och dess fristående enheters avgiftsbelagda prestationer (1188/2023).

I och med lagändringarna är avsikten att upphäva hela den gällande språkkunskapsförordningen och i stället utfärda en helt ny statsrådsförordning om visande av kunskaper i finska och svenska. Med stöd av bemyndigandet att utfärda förordning i 13 § i språkkunskapslagen ska förordningen enligt förslaget innehålla bestämmelser om sätten att visa språkkunskaper. Till dessa delar ska bestämmelserna till sitt innehåll i huvudsak motsvara bestämmelserna i 3 och 4 kap. i den gällande språkkunskapsförordningen. I den nya förordningen uppdateras hänvisningarna till studieveckor så att hänvisningen till 35 studieveckor jämföras med grund- och ämnesstudier och hänvisningen till 15 studieveckor jämföras med grundstudier vid visandet av kunskaper i

finska eller svenska på motsvarande nivå. Avsikten är att i den nya förordningen också förtydliga definitionen av skolutbildningsspråket i den gällande 20 §, som i praktiken har upplevts som otydlig. Vid beredningen av propositionen har det ansetts ändamålsenligt att under hösten 2025 separat höra intressentgrupperna om förtydligandet av definitionen av skolutbildningsspråket innan den nya förordningen utfärdas.

I lagen om allmänna språkexamina föreslås inga ändringar i bemyndigandena att utfärda förordning. Med stöd av de nuvarande bemyndigandena att utfärda förordning är det dock nödvändigt att uppdatera statsrådets förordning om allmänna språkexamina till följd av de andra föreslagna lagändringarna. Den viktigaste ändringen är att möjligheten att avlägga delprov i allmänna språkexamina tillsammans eller separat tas in i 5 § i förordningen. Enligt förslaget fogas till paragrafen därtill ett nytt 2 mom. om delprov i teckenspråk, eftersom bestämmelserna om delprov i 1 mom. inte är tillämpliga på dem. Enligt Utbildningsstyrelsen är beskrivningarna av kunskapsnivåerna samt bedömningskriterierna för det finska teckenspråket redan färdiga att utnyttjas. Enligt 6 § 2 mom. i lagen om allmänna språkexamina ska Utbildningsstyrelsen dock liksom för närvarande besluta om examensspråken.

Därtill uppdateras behörighetsvillkoren i 7 § i förordningen om allmänna språkexamina. Enligt 1 mom. i den gällande paragrafen krävs av den som antecknas i registret över bedömare sådan behörighet som fordras av en lärare i språket i fråga vid universitet eller yrkeshögskola eller högre högskoleexamen, samt av Utbildningsstyrelsen godkänd utbildning av bedömare. Den behörighet som fordras av en lärare i språket i fråga vid universitet eller yrkeshögskola är dock högskolespecifik, och därför föreslås att bestämmelsen stryks för tydlighetens skull.

Utkast till ny förordning om visande av kunskaper i finska och svenska samt till förordning om ändring av förordningen om allmänna språkexamina finns som bilaga till propositionen.

Undervisnings- och kulturministeriets gällande förordning om Utbildningsstyrelsens och dess fristående enheters avgiftsbelagda prestationer gäller till utgången av 2025. Bestämmelserna om avgifterna uppdateras till behövliga delar i den förordning som träder i kraft vid ingången av 2026 i fråga om både allmänna språkexamina och språkexamina för statsförvaltningen. Vid uppdateringen av avgiftsförordningen bör man i fråga om allmänna språkexamina beakta den nya möjligheten att avlägga enskilda delprov. I övergångsbestämmelserna i språkkunskapslagen ingår ett bemyndigande att föreskriva om storleken på avgifterna för språkexamina för statsförvaltningen också under övergångsperioden.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft den 1 januari 2026. Avsikten är att möjlighet att avlägga separata delprov i allmänna språkexamina ska ordnas senast från och med den 1 juli 2026, så att Utbildningsstyrelsen och examensanordnarna kan börja erbjuda en möjlighet att avlägga delprov under våren 2026.

Avsikten är dessutom att nya prestationer i språkexamina för statsförvaltningen ska kunna påbörjas under övergångsperioden fram till den 30 juni 2026 och att underkända delprov ska kunna omtas till den 31 december 2028 i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av lagen. De nuvarande nämnderna och examinatorerna har utnämnts till sitt uppdrag fram till den 31 december 2028, och fram till den tidpunkten kan de ta emot omtagningar av underkända delprov.

10 Verkställighet och uppföljning

Verkställigheten av lagändringarna handhas av Utbildningsstyrelsen, som förvaltar språkexamina. I samband med verkställandet bör man särskilt följa upp hur det nya språkexamenssystemet hjälper att svara på den ökade efterfrågan och de olika användningsändamålen för språkexamina.

Det är också viktigt att följa upp att man säkerställer en jämförbar och lika hög nivå på språkkunskaperna i hela landet. De riksomfattande uppgifterna, bedömningen och kvalitetssäkringen i fråga om ordnandet av allmänna språkexamina stöder jämförbarheten av nivån på språkkunskaperna på riksnivå.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

Vid undervisnings- och kulturministeriet bereds lagstiftningsprojekt OKM003:00/2024⁵ där det föreslås en ändring av namnet på lagen om nationella studie- och examensregister. Enligt propositionen ändras lagens namn från och med den 1 januari 2026 till lagen om nationella studie-, utbildnings- och examensregister. Namnändringen bör också beaktas i hänvisningen till studie- och examensregisterlagen i den föreslagna 10 a § i lagen om allmänna språkexamina.

Vid inrikesministeriet har det beretts ett projekt för att revidera lagstiftningen om beviljande av permanent uppehållstillstånd (SM007:00/2024)⁶. I regeringspropositionen (RP 62/2025) föreslås det att kunskaper i finska eller svenska på en viss nivå ska fogas som villkor för beviljande av permanent uppehållsrätt i de flesta situationer. Enligt förslaget fogas ett villkor gällande språkkunskaper även i uppehållstillståndet för varaktigt bosatta. Enligt propositionen är språkkunskaper för närvarande inte ett krav för någon typ av uppehållstillstånd, utan endast en förutsättning för att få medborgarskap. Att ett krav på språkkunskaper fogas till förutsättningarna för uppehållsrätt ökar sannolikt antalet personer som avlägger språkexamen på det sätt som bedömts ovan i avsnitt 2.3 Användningsändamål för examina och antalet examina som avläggs.

Vid social- och hälsovårdsministeriet har man berett lagstiftning om ett integrationsstöd och ett språktillägg för arbetsmarknadsstödet (STM074:00/2024)⁷. Språktillägget för arbetsmarknadsstödet ökar sannolikt antalet personer som avlägger språkexamen på det sätt som bedömts ovan i avsnitt 2.3 Användningsändamål för examina och antalet examina som avläggs.

Vid finansministeriet bereds regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om prioritering av elektronisk delgivning i myndighetsverksamhet (VM085:00/2024)⁸. I utkastet till proposition som skickades på remiss föreslogs det ändringar i lagstiftningen om delgivningsförfarandet så att myndigheternas delgivningar i första hand ska sändas elektroniskt till de förvaltningskunder som har möjlighet att ta emot elektronisk delgivning. I nuläget skickar myndigheterna i regel sina delgivningar som papperspost till kunden om kunden inte gett något separat samtycke till elektronisk delgivning. Enligt utkastet till proposition som var på remiss är avsikten att ändra bestämmelserna om delgivning i lagen om elektronisk kommunikation i

---

⁵ <https://okm.fi/sv/projekt?tunnus=OKM003:00/2024>

⁶ <https://intermin.fi/sv/projekt-och-lagberedning/projektsida?tunnus=SM007:00/2024>

⁷ <https://stm.fi/sv/projekt?tunnus=STM074:00/2024>

⁸ <https://vm.fi/sv/projekt?tunnus=VM085:00/2024>

myndigheternas verksamhet så att myndigheterna ges möjlighet att sända elektronisk delgivning till meddelandeförmedlingstjänsten, dvs. till Suomi.fi-meddelandena, utan mottagarens separata samtycke, om mottagaren har tagit i bruk meddelandeförmedlingstjänsten. Genom bestämmelserna blir det möjligt för en myndighet att sända en elektronisk delgivning utan mottagarens separata samtycke också till myndighetens egen e-tjänst, förutsatt att en notifikation om detta sänds till personens konto i meddelandeförmedlingstjänsten (tjänsten Suomi.fi-meddelanden). Avsikten är dock också att säkerställa att det även finns alternativa service- och kommunikationskanaler för dem som inte kan använda elektroniska tjänster. Propositionen i fråga kan påverka förutsättningarna för elektronisk delgivning av språkexaminsresultat och -intyg. Efter remissbehandlingen föreslås det dock inte längre specialbestämmelser om förutsättningarna för elektronisk delgivning i den föreslagna lagstiftningen om allmänna språkexamina, utan på basis av remissvaren räcker den nuvarande allmänna regleringen och den allmänna reglering som är under beredning för propositionens syften.

11.2 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna ändringarna medför åren 2025 och 2026 kostnader av engångsnatur för utvecklandet av språkexaminssystemet samt permanenta kostnader från och med 2026. I budgeten för 2025 har det reserverats ett anslag på två miljoner euro för utveckling av systemet med allmänna språkexamina under moment 29.01.02 för Utbildningsstyrelsens omkostnader, och i budgetpropositionen för 2026 ingår ett anslag på 2,2 miljoner euro under samma moment. Ändringarna beräknas öka de bestående kostnaderna för förvaltning och genomförande av språkexamina med 195 000 euro (3 årsv.). För detta anvisas inget separat tilläggsanslag, utan Utbildningsstyrelsen täcker tilläggskostnaderna genom examensavgifter och vid behov inom ramen för sina befintliga anslag.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

12.1.1 Registren som gäller språkexamina och utlämnande av uppgifter

I propositionen har det bedömts hur detaljerat det i fortsättningen är nödvändigt att föreskriva om registren som hänför sig till förvaltningen av de allmänna språkexamina. Bestämmelserna om registren i lagen om allmänna språkexamina har utfärdats på basis av 10 § i grundlagen (RP 86/2004 rd, s. 5) före den allmänna dataskyddsförordningen. I regleringen har man inte då kunnat beakta dataskyddsregleringens senare utveckling eller grundlagsutskottets praxis. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens privatliv tryggt, och närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. När Europeiska unionens allmänna dataskyddsförordning trädde i kraft konstaterade grundlagsutskottet (GrUU 14/2018 rd, s. 3 och de utlåtanden som hänvisas till där) att dataskyddsförordningens detaljerade bestämmelser, som tolkas och tillämpas i enlighet med de rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, överlag utgör en tillräcklig rättslig grund även med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. Korrekt tolkade och tillämpade motsvarar bestämmelserna i dataskyddsförordningen enligt utskottets uppfattning också den nivå på skyddet för personuppgifter som bestäms utifrån Europakonventionen. Grundlagsutskottet har konstaterat att det därmed inte längre av konstitutionella skäl är nödvändigt att speciallagstiftningen inom allmänna dataskyddsförordningens tillämpningsområde heltäckande och detaljerat föreskriver om behandling av personuppgifter. Kraven på att bestämmelserna om skydd för personuppgifter ska vara heltäckande, exakta och

noggrant specificerade kan till vissa delar även uppfyllas genom en allmän EU-förordning eller en allmän nationell lag. Tillgodoseendet av skyddet för personuppgifter ska enligt utskottet i första hand garanteras med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och den nationella allmänna lag som ska stiftas. I det sammanhanget bör man undvika nationell speciallagstiftning, som bör reserveras för situationer då den är dels tillåten enligt den allmänna dataskyddsförordningen, dels nödvändig för att tillgodose skyddet för personuppgifter.

Grundlagsutskottet (t.ex. GrUU 34/2024 rd, s. 2; GrUU 11/2024 rd, s. 2; GrUU 14/2018 rd, s. 5) ser det dock som klart att behovet av speciallagstiftning måste bedömas utifrån det riskbaserade synsätt som förutsätts också i dataskyddsförordningen, varvid uppmärksamhet fästs vid de hot och risker som behandlingen av uppgifterna orsakar. Ju högre risk som orsakas av behandlingen för en fysisk persons rättigheter och friheter, desto mer motiverad är en mer detaljerad reglering enligt utskottet. Grundlagsutskottet anser att denna omständighet är av särskild betydelse när det gäller behandling av uppgifter som är känsliga till sin natur. Det är inte nödvändigt att föra in känsliga personuppgifter i språkexaminsregistren, till exempel hälsointyg när anmälan annulleras. Vid beredningen av propositionen har det dock med beaktande av remissvaren ansetts att det i synnerhet när antalet deltagare ökar och det behövs en längre förvaringstid förlängs fortfarande är motiverat att föreskriva om språkexaminsregistren i lag.

Det har ansetts motiverat att föreskriva om registrens datainnehåll också i förhållande till förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Ur hela komplexet av grundläggande fri- och rättigheter och rättigheternas karaktär av grundlagsfästa rättigheter har grundlagsutskottet härlett vissa allmänna krav på inskränkning av dem: Inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter bör bygga på lagar som stiftats av riksdagen och inskränkningarna ska vara noga avgränsade och tillräckligt exakt definierade. Deras innehåll ska till väsentliga delar framgå av lagen. Vidare ska grunderna för inskränkningar vara godtagbara och inskränkningarna ska vara dikterade av något tungt vägande samhälleligt skäl. Acceptabiliteten bör bedömas till exempel med hänsyn till bestämmelserna om liknande rättigheter i Europakonventionen om mänskliga rättigheter, åtminstone till den del de innehåller en uttömmande förteckning över acceptabla grunder för inskränkning av de mänskliga rättigheterna. Det är befogat att tolka de grundläggande fri- och rättigheterna på samma sätt som de mänskliga rättigheterna, det vill säga att bara grunder för inskränkning som enligt en viss bestämmelse i konventionen om de mänskliga rättigheterna är acceptabla kan godtas som grunder för inskränkning av motsvarande stadgande om grundläggande fri- och rättigheter. Det kan inte föreskrivas genom vanlig lag om en inskränkning av kärnan i en grundläggande fri- eller rättighet. Inskränkningarna ska vara förenliga med kravet på proportionalitet och de bör vara nödvändiga för att uppnå ett acceptabelt syfte. Det är tillåtet att inskränka en grundläggande fri- och rättighet bara om målet inte kan nås med medel som utgör ett mindre intrång i rättigheterna. Inskränkningarna får inte gå längre än vad som kan motiveras med beaktande av vikten av ett samhälleligt intresse som ligger bakom inskränkningen i relation till det skyddsintresse som ska inskränkas. Inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter kräver ett adekvat rättsskydd. Inskränkningarna får inte stå i strid med Finlands internationella förpliktelser vad gäller de mänskliga rättigheterna

Grundlagsutskottet (t.ex. GrUU 34/2024 rd, s. 3 och de utlåtanden som hänvisas till där) har dessutom bedömt bestämmelser om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut information trots sekretessbestämmelserna med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter i 10 § 1 mom. i grundlagen och då fäst uppmärksamhet vid bland annat vad och vem rätten att få information gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter har kunnat gälla ”behövliga uppgifter” för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i

uppgifterna. Om informationsinnehållen däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att ”uppgifterna är nödvändiga” för ett visst ändamål. Om de föreslagna bestämmelserna om överlåtelse av uppgifter har gällt också känsliga uppgifter, har det för vanlig lagstiftningsordning krävts att bestämmelserna preciseras så att de följer grundlagsutskottets ovan återgivna praxis för bestämmelser som rör rätten att få och att lämna ut myndighetsuppgifter trots sekretess. Utskottet har å andra sidan ansett att grundlagen inte tillåter en generös och ospecificerad rätt att få uppgifter, inte ens om den är förenad med nödvändighetskriteriet. Grundlagsutskottet (GrUU 11/2024 rd) har hänvisat till att behandlingen av personuppgifter enligt artikel 8 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna ska ske på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund.

I datainnehållet i de register som avses i propositionen föreslås inga sekretessbelagda eller känsliga uppgifter. Utlämnande av uppgifter via Utbildningsstyrelsens tjänst för utlämnande av studie- och examensuppgifter är bundet till myndigheternas lagstadgade rätt att få uppgifter eller till personens samtycke, på samma sätt som utlämnande av uppgifter ur de nationella studie- och examensregister som Utbildningsstyrelsen förvaltar. Den rätt att få uppgifter som föreskrivs i någon annan lag bestämmer vilka uppgifter som lämnas ut ur registret, vilket innebär att alla uppgifter, såsom uppgifter om medborgarskap, inte automatiskt lämnas ut tillsammans med examensprestationsuppgifterna. I samband med dessa andra lagar ska det säkerställas att bestämmelserna om rätten att få uppgifter överensstämmer med grundlagsutskottets praxis.

När behandlingen av personuppgifter inte är sådan behandling som grundar sig på samtycke enligt den allmänna dataskyddsförordningen och artikel 7 inte ska tillämpas har grundlagsutskottet (GrUU 20/2020 rd, s. 8) förutsatt att lagförslaget ska kompletteras med exakta bestämmelser om samtycke för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Enligt motiveringen till studie- och examensregisterlagen är avsikten att samtycket som gäller tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter ska motsvara det som föreskrivs om samtycke i den allmänna dataskyddsförordningen på det sätt som beskrivs i avsnitt 2.2.2. I denna proposition föreskrivs det inte om samtycke, utan det hänvisas endast till bestämmelsen i studie- och examensregisterlagen, där det föreskrivs om utlämnande av uppgifter på basis av personens samtycke.

Uppgifterna i registret över bedömare lämnas inte ut via tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter, utan utlämnandet av dem ska vara beroende av den allmänna lagstiftningen. I remissvaren om propositionen önskades det att uppgifter om bedömare inte alls ska kunna lämnas ut bl.a. för att säkerställa bedömarens säkerhet och att uppgiften som bedömare ska vara attraktiv. Enligt offentlighetsprincipen, som det föreskrivs om i 12 § 2 mom. i grundlagen, är handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Enligt rättspraxisen (HFD 2014:83) hör erhållandet av information om vem som utövar offentlig makt till kärnområdet för offentlighetsprincipen som framgår av 1 § 1 mom. i offentlighetslagen. Till de ovan beskrivna villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna hör att det inte genom en vanlig lag går att föreskriva om en begränsning av kärnan i en grundläggande rättighet. Således skulle en begränsning av offentligheten för uppgifter om bedömare eventuellt kräva ett högre lagstiftningsförfarande. I denna proposition föreslås inga ändringar jämfört med nuläget i fråga om offentligheten för uppgifterna om bedömare. På basis av rättspraxis (HFD 2012:124) kan å andra sidan exempelvis tjänstemännens namn redan med stöd av den gällande lagstiftningen i vissa situationer hör till det synnerligen viktiga allmänna intresse som avses i 11 § 2 mom. 1 punkten i offentlighetslagen på grund av tjänstemännens säkerhet och verksamhetsförutsättningar. I respektive fall ska dock tryggheten av det intresse som avses i bestämmelsen jämföras med informationsbehovet hos den som begär uppgifterna.

Europeiska unionens domstol (C-159/21, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság) har ansett att den allmänna unionsrättsliga principen om rätten till god förvaltning och artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna förutsätter att parterna informeras åtminstone om det väsentliga innehållet i grunderna för beslutet och att de ges möjlighet att använda uppgifterna i ett administrativt förfarande eller domstolsförfarande. I remissvaren har uppgifter om tillämpningen av bedömningsgrunderna upplevts vara centrala för examinanden. I lagförslaget har man strävat efter att säkerställa att examinanden får sådana uppgifter. Även i 15 § 1 mom. i den gällande språkkunskapslagen föreskrivs det att den som avlägger språkexamen för statsförvaltningen ska informeras om vilka bedömningsgrunder som gäller för examensprestationen. Bestämmelsen har fogats till språkkunskapslagen i grundlagsutskottet av rättssäkerhetsskäl (se GrUB 9/2002 rd, s. 7).

12.1.2 Avläggande av examina utan dröjsmål

Grundlagsutskottet (se t.ex. GrUU 16/2024 rd, s. 3) har betonat bestämmelsen i 21 § 1 mom. i grundlagen, enligt vilken var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en myndighet som är behörig enligt lag. I utskottets utlåtanden (se t.ex. GrUU 30/2024 rd, s. 3, GrUU 73/2022 rd — U 34/2016 rd, s. 4 och de utlåtanden som det hänvisas till i dem) framträder en balans mellan att behandlingen ska ske utan dröjsmål, men att man åtminstone inte enbart för att påskynda och effektivisera behandlingen ska avvika från de övriga kraven på behandlingen. Sådana övriga krav kan grunda sig till exempel på de grundläggande fri- och rättigheterna eller de mänskliga rättigheterna eller på förvaltningslagen. Både i de allmänna språkexamina och i språkexamina för statsförvaltningen förekommer för närvarande fördröjningar på grund av anhopningen av anmälningar till examina, och strävan har varit att i möjligaste mån ta in i propositionen förslag till lagändringar som underlättar denna situation. Å andra sidan kan man inte avstå från många av de skeden som gör examensprocesserna långsammare för att man ska kunna trygga t.ex. rätten att få ett motiverat beslut, rätten att söka ändring och andra garantier för god förvaltning enligt 21 § 2 mom. i grundlagen. Språkexamensprocessernas längd påverkas också av strävan att garantera kvaliteten på examina. Det är trots allt viktigt att språkexamina håller hög kvalitet och på ett tillförlitligt och rättvist sätt verifierar deltagarnas språkkunskaper, eftersom språkexamina har stor betydelse såväl för den som avlägger språkexamen som för den som kräver examensintyg. När de samhälleligt viktiga användningsändamålen utvidgas i och med skrivningarna i regeringsprogrammet kommer språkexaminans betydelse som sådana examina med höga insatser (high stakes exam) åtminstone inte att minska, varvid det är viktigt att kvaliteten på examina upprätthålls även i fortsättningen.

Hittills har språkexamina för statsförvaltningen varit ett separat språkexamenssystem från de allmänna språkexamina. Det har föreskrivits om jämställande av dessa två examenssystem så att examina i praktiken ersätter varandra. En central orsak till att upprätthålla två examenssystem har dock varit att de sökande i samband med tillsättningen av en tjänst eller övrig anställning vid behov måste kunna visa sina språkkunskaper utan dröjsmål genom språkexamina för statsförvaltningen (RP 92/2002 rd). Denna aspekt har samband med den rätt att få sin sak behandlad utan ogrundat dröjsmål som tryggas i 21 § 1 mom. i grundlagen. Avläggandet av språkexamina för statsförvaltningen fördröjs dock för närvarande av den anhopning som uppstått efter det att statsförvaltningens språkexamina som visar utmärkta kunskaper i finska och svenska blev avgiftsfria från och med hösten 2024. Syftet med avgiftsfriheten var att främja den jämlikhet som tryggas i grundlagen (se RP 42/2024 rd, s. 1, 9, 11–12 och 22). Enligt Utbildningsstyrelsen kan språkexamina för statsförvaltningen inte heller anpassas till det ökande antalet deltagare som sannolikt uppstår när användningsändamålen för språkexamina utvidgas. Däremot skulle det enligt Utbildningsstyrelsen vara effektivare och ändamålsenligare att i fortsättningen koncentrera sig på att utveckla och upprätthålla ett enda

språkexaminsystem så att språkkunskaperna kan påvisas för olika ändamål tillräckligt snabbt via det. Propositionen innehåller en bestämmelse enligt vilken Utbildningsstyrelsen när den avtalar om anordnande av allmänna språkexamina i fortsättningen ska säkerställa att examenstillfällen anordnas tillräckligt ofta. Därtill främjar den föreslagna sammanslagningen av språkexamina för statsförvaltningen med de allmänna språkexamina den regionala tillgången till språkexamina, medan examenstillfällen för språkexamina för statsförvaltningen som visar utmärkta kunskaper för närvarande ordnas endast i Utbildningsstyrelsens lokaler i Helsingfors.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om allmänna språkexamina

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om allmänna språkexamina (964/2004) 1 § 3 mom.,
ändras 2, 4 och 8–11 § samt 13 § 1 och 3 mom.,
av dem 2, 9 och 11 § samt 13 § 1 och 3 mom. sådana de lyder i lag 1082/2022 och 4 § sådan
den lyder delvis ändrad i lag 1082/2022, och
fogas till lagen nya 10 a och 12 a § som följer:

2 §

Examensförvaltning

Utbildningsstyrelsen svarar för systemet med allmänna språkexamina, systemets utveckling och tillsynen över det. Utbildningsstyrelsen kan ingå avtal som gäller utarbetande och bedömning av allmänna språkexamina med högskolor eller sådana andra offentliga samfund eller sammanslutningar som har tillräcklig sakkunskap för utarbetande och utvärdering av språkexamina.

4 §

Anordnande av examina

Utbildningsstyrelsen kan ingå avtal om ordnande av examina med sådana offentliga samfund eller sammanslutningar som har tillräcklig sakkunskap och förutsättningar att ordna examina.

När avtalen ingås ska det beaktas att examenstillfällen erbjuds i en omfattning som är tillräcklig med beaktande av de regionala behoven och tillräckligt ofta. Ett avtal kan hävas om anordnaren försummar sina avtalsenliga uppgifter.

8 §

Register över bedömare

För bedömningen av examensprestationer för Utbildningsstyrelsen ett register över personer som deltar i bedömningen av allmänna språkexamina.

I registret införs bedömarens namn, studentnummer samt de språk och nivåer som han eller hon har rätt att bedöma.

En person antecknas i registret för fem år, och anteckningen kan förnyas på ansökan förutsatt att de villkor som anges i 7 § alltså uppfylls och personen har upprätthållit sina bedömningsfärdigheter i praktiken och regelbundet deltagit i bedömningstillfällen. Om väsentliga brister eller försummelser framkommer i en persons bedömningar, kan Utbildningsstyrelsen efter att ha hört bedömarens stryka anteckningen före giltighetstidens utgång.

9 §

Examensintyg

Examinanden ges ett intyg över bedömningen av examen, delprovet i examen eller helheten av delprov på den genomgångna examensnivån.

10 §

Register över allmänna språkexamina

För bevarandet av uppgifter om avlagda språkexamina och delprov som ingår i examina samt för uppföljningen av hur de allmänna språkexamina fungerar för Utbildningsstyrelsen ett register över allmänna språkexamina.

I registret införs examinandens namn, studentnummer, medborgarskap, kön, platsen där examen eller delprovet avlagts, examensspråket, nivån på examen eller delprovet, bedömningar av kunskapsnivån, tidpunkten för examenstillfällena, behövliga kontaktuppgifter och uppgift om användning av sådana avgiftsfria examenstillfällen som avses i 11 § 3 mom.

Uppgifter om examensspråken i de språkexamina eller delprov i sådana som personen avlagt, bedömningar av kunskapsnivån, tidpunkten för examenstillfällena samt om användning av sådana avgiftsfria examenstillfällen som avses i 11 § 3 mom. bevaras i 110 år.

10 a §

Användning och utlämnande av uppgifter i registret över allmänna språkexamina

På utlämnande av uppgifter ur registret över allmänna språkexamina tillämpas vad som i 29 § 1, 2, 5 och 7 mom. i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017) föreskrivs om kontroll, användning och utlämnande av uppgifter via tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter.

11 §

Examensavgift

Utbildningsstyrelsen tar ut en examensavgift av dem som anmält sig till examen. Bestämmelser om examensavgiftens belopp på olika kunskapsnivåer utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av vad som i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) föreskrivs om avgifter för offentligrättsliga prestationer.

Med avvikelse från 1 mom. tas ingen avgift ut för deltagande i examen på högsta nivå i finska eller svenska eller i ett delprov i en sådan examen av den som

1) har avlagt examen enligt lagen om studentexamen (502/2019) eller motsvarande utländsk examen,

2) studerar i syfte att avlägga högskoleexamen,

3) har avlagt högskoleexamen.

I de situationer som avses i 2 mom. får anmälan till examen eller ett delprov i examen göras avgiftsfritt tre gånger.

Examensavgiften återbetalas till den som anmält sig till examen, om personen är förhindrad att delta i examen på grund av egen sjukdom. Avgiften återbetalas dock inte om den som anmält sig till examen inte har återkallat sin anmälan före examenstillfället börjar. Ansökan om

återbetalning ska göras hos Utbildningsstyrelsen inom två veckor från dagen för examenstillfället.

12 a §

Information om bedömningen som ges till examinander

Den som har avlagt examen eller ett delprov i examen ska på begäran informeras om tillämpningen av bedömningsgrunderna på provprestationen. Begäran ska framställas inom 14 dagar från det att examinanden har haft möjlighet att ta del av bedömningsresultaten. Anvisningar för framställande av begäran ska ges i samband med bedömningsresultaten.

13 §

Ändringssökande

Omprövning får begäras i ett beslut som gäller en i 7 § 1 mom. och 11 § 4 mom. avsedd ansökan. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003).

Omprövning i fråga om ett beslut som gäller bedömningen av prestationen i examen eller i ett delprov i examen får begäras hos kommissionen för allmänna språkexamina. Begäran om omprövning ska lämnas till examenskommissionen inom 14 dagar från det att den som avlagt examen eller ett delprov i examen har haft möjlighet att få kännedom om bedömningsresultaten och tillämpningen av bedömningsgrunderna i sitt eget fall. På förfarandet vid begäran om omprövning tillämpas i övrigt förvaltningslagen. Ett i detta moment avsett beslut som fattats med anledning av en begäran om omprövning får inte överklagas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Möjlighet att avlägga separata delprov i allmänna språkexamina ska ordnas senast sex månader efter ikraftträdandet av lagen.

2.

Lag

om ändring av lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) 10–12 och 15 §,
av dem 12 § sådan den lyder i lag 434/2024 och 15 § sådan den lyder i lagarna 904/2015 och 858/2020, och
ändras rubriken för 3 kap. samt 13 och 14 § som följer:

3 kap.

Visande av språkkunskaper

13 §

Språkkunskaper som visas genom allmänna språkexamina eller i samband med studier

För visande av språkkunskaper finns de språkexamina som avses i lagen om allmänna språkexamina (964/2004).

Genom förordning av statsrådet föreskrivs det på vilket sätt kunskaper i finska eller svenska kan visas genom språkexamina eller i stället för språkexamina genom språkprov eller studier i samband med andra studier.

14 §

Intyg om motsvarande språkkunskaper

Utbildningsstyrelsen kan utan att verkställa språkexamen på ansökan

- 1) utfärda intyg om utmärkta kunskaper i finska eller svenska till den som enligt godtagbar utredning genom tidigare verksamhet har visat sig ha de språkkunskaper som krävs,
- 2) besluta om jämställande av språkstudier utomlands med allmänna språkexamina.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Prestationer i språkexamen för statsförvaltningen enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag kan påbörjas inom sex månader från ikraftträdandet och underkända delprov kan avläggas på nytt inom tre år från ikraftträdandet. På dessa prestationer tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag. Närmare bestämmelser om storleken på de avgifter som tas ut för deltagande i språkexamen och för nämndens beslut under övergångsperioden utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

Om det någon annanstans i lagstiftningen föreskrivs om visande av språkkunskaper genom språkexamen för statsförvaltningen, kan detta efter ikraftträdandet av denna lag vid behov jämföras med allmänna språkexamina enligt lagen om allmänna språkexamina. En hänvisning till en viss nivå i språkexamina för statsförvaltningen jämföras med kunskapsnivåerna i allmänna språkexamina enligt de bestämmelser som utfärdats med stöd av 13 §.

Helsingfors den 22 september 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Undervisningsminister Anders Adlercreutz

1.

Lag

om ändring av lagen om allmänna språkexamina

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om allmänna språkexamina (964/2004) 1 § 3 mom.,
ändras 2, 4 och 8–11 § samt 13 § 1 och 3 mom.,
av dem 2, 9 och 11 § samt 13 § 1 och 3 mom. sådana de lyder i lag 1082/2022 och 4 § sådan
den lyder delvis ändrad i lag 1082/2022, och
fogas till lagen nya 10 a och 12 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

1 §

Tillämpningsområde

Tillämpningsområde

I fråga om hur de kunskaper i finska och svenska som visats i en allmän språkexamen skall jämföras med de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda föreskrivs särskilt.

(3 mom. upphävs)

2 §

2 §

Examensförvaltning

Examensförvaltning

Utbildningsstyrelsen svarar för systemet med allmänna språkexamina, systemets utveckling och tillsynen över det. Utbildningsstyrelsen kan med högskolorna ingå avtal som hänför sig till utarbetande och bedömning av allmänna språkexamina.

Utbildningsstyrelsen svarar för systemet med allmänna språkexamina, systemets utveckling och tillsynen över det. Utbildningsstyrelsen kan ingå avtal som gäller utarbetande och bedömning av allmänna språkexamina med högskolor eller sådana andra offentliga samfund eller sammanslutningar som har tillräcklig sakkunskap för utarbetande och utvärdering av språkexamina.

Gällande lydelse

4 §

Anordnande av examina

Utbildningsstyrelsen *avtalar om* anordnande av allmänna språkexamina för en viss tid av högst fem år i sänder. Avtal kan ingås med:

1) högskolor samt statliga ämbetsverk och inrättningar,

2) sådana utbildningsanordnare eller huvudmän för läroanstalter som har

a) tillstånd att ordna utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning (628/1998),

b) tillstånd att ordna utbildning enligt gymnasielagen (714/2018),

c) tillstånd att ordna examina och utbildning enligt lagen om yrkesutbildning (531/2017), eller

d) tillstånd att driva läroanstalt enligt lagen om fritt bildningsarbete (632/1998),

3) en kommun eller samkommun i egenskap av anordnare av grundläggande utbildning,

4) andra än i 1–3 punkten avsedda registrerade samfund eller stiftelser som har tillräcklig sakkunskap.

När avtalen ingås skall det beaktas att examenstillfällena erbjuds i en omfattning som är tillräcklig med beaktande av de regionala behoven. En förutsättning för ingående av avtal är att anordnaren förfogar över sådan personal, sådana lokaler och sådan utrustning som behövs för att examina skall kunna ordnas. Ett avtal kan hävas om anordnaren försummar sina avtalsenliga uppgifter.

8 §

Register över bedömare

Utbildningsstyrelsen för i syfte att trygga en enhetlig nivå på bedömningen av examina ett register över personer som deltar i bedömningen av allmänna språkexamina.

I registret införs bedömarens namn, personbeteckning samt det eller de språk som han eller hon har rätt att bedöma. Dessutom införs nödvändiga kontaktuppgifter.

Föreslagen lydelse

4 §

Anordnande av examina

Utbildningsstyrelsen kan ingå avtal om ordnande av examina med sådana offentliga samfund eller sammanslutningar som har tillräcklig sakkunskap och förutsättningar att ordna examina.

När avtalen ingås ska det beaktas att examenstillfällena erbjuds i en omfattning som är tillräcklig med beaktande av de regionala behoven och tillräckligt ofta. Ett avtal kan hävas om anordnaren försummar sina avtalsenliga uppgifter.

8 §

Register över bedömare

För bedömningen av examensprestationer för Utbildningsstyrelsen ett register över personer som deltar i bedömningen av allmänna språkexamina.

I registret införs bedömarens namn, studentnummer samt de språk och nivåer som han eller hon har rätt att bedöma.

Gällande lydelse

En person antecknas i registret för fem år, och anteckningen kan förnyas på ansökan förutsatt att de villkor som *bestäms* i 7 § alltså uppfylls och *bedömningsfärdigheten har upprätthållits i praktiken*. Om väsentliga brister eller försummelser framkommer i en persons bedömningar, kan Utbildningsstyrelsen efter att ha hört bedömaren stryka anteckningen före giltighetstidens utgång.

På registret över bedömare tillämpas dessutom lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och personuppgiftslagen (523/1999).

9 §

Examensintyg

Examinanden ges ett intyg över bedömningen av *genomgången examen och examensnivå*.

10 §

Register över allmänna språkexamina

För *förvarandet* av uppgifter om avlagda språkexamina och *de* delprov som ingår i examina samt för *kontrollen av att de* allmänna språkexamina fungerar för Utbildningsstyrelsen ett register över allmänna språkexamina.

I registret införs examinandens namn, *personbeteckning, nationalitet och kön, plats* där examen avlagts, *examensspråk, bedömning av kunskapsnivån, tidpunkt för examen och nödvändiga kontaktuppgifter*.

Uppgifterna i examensregistret förvaras i 30 år.

På examensregistret tillämpas dessutom lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och personuppgiftslagen.

Föreslagen lydelse

En person antecknas i registret för fem år, och anteckningen kan förnyas på ansökan förutsatt att de villkor som *anges* i 7 § alltså uppfylls och *personen har upprätthållit sina bedömningsfärdigheter i praktiken och regelbundet deltagit i bedömningstillfällen*. Om väsentliga brister eller försummelser framkommer i en persons bedömningar, kan Utbildningsstyrelsen efter att ha hört bedömaren stryka anteckningen före giltighetstidens utgång.

9 §

Examensintyg

Examinanden ges ett intyg över bedömningen av *examen, delprovet i examen eller helheten av delprov på den genomgångna examensnivån*.

10 §

Register över allmänna språkexamina

För *bevarandet* av uppgifter om avlagda språkexamina och delprov som ingår i examina samt för *uppföljningen av hur de* allmänna språkexamina fungerar för Utbildningsstyrelsen ett register över allmänna språkexamina.

I registret införs examinandens namn, *studentnummer, medborgarskap, kön, platsen* där examen eller delprovet avlagts, *examensspråket, nivån på examen eller delprovet, bedömningar av kunskapsnivån, tidpunkten för examenstillfällena, behövliga kontaktuppgifter och uppgift om användning av sådana avgiftsfria examenstillfällen som avses i 11 § 3 mom.*

Uppgifter om examensspråken i de språkexamina eller delprov i sådana som personen avlagt, bedömningar av kunskapsnivån, tidpunkten för examenstillfällena samt om användning av

Gällande lydelse

ny paragraf

11 §

Examensavgift

Utbildningsstyrelsen tar ut en examensavgift av dem som anmält sig till examen. Bestämmelser om examensavgiftens belopp på olika kunskapsnivåer utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av vad som i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) föreskrivs om avgifter för offentligt rättsliga prestationer.

Examensavgiften återbetalas till den som anmält sig till examen, om personen är förhindrad att delta i examen på grund av sjukdom eller något annat därmed jämförbart särskilt vägande skäl, och personen inte heller kan delta i följande examenstillfälle. Avgiften återbetalas inte om examensanordnaren inte

Föreslagen lydelse

sådana avgiftsfria examenstillfällen som avses i 11 § 3 mom. bevaras i 110 år.

10 a §

Användning och utlämnande av uppgifter i registret över allmänna språkexamina

På utlämnande av uppgifter ur registret över allmänna språkexamina tillämpas vad som i 29 § 1, 2, 5 och 7 mom. i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017) föreskrivs om kontroll, användning och utlämnande av uppgifter via tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter.

11 §

Examensavgift

Utbildningsstyrelsen tar ut en examensavgift av dem som anmält sig till examen. Bestämmelser om examensavgiftens belopp på olika kunskapsnivåer utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av vad som i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) föreskrivs om avgifter för offentligt rättsliga prestationer.

Med avvikelse från 1 mom. tas ingen avgift ut för deltagande i examen på högsta nivå i finska eller svenska eller i ett delprov i en sådan examen av den som

1) har avlagt examen enligt lagen om studentexamen (502/2019) eller motsvarande utländsk examen,

2) studerar i syfte att avlägga högskoleexamen,

3) har avlagt högskoleexamen.

I de situationer som avses i 2 mom. får anmälan till examen eller ett delprov i examen göras avgiftsfritt tre gånger.

Examensavgiften återbetalas till den som anmält sig till examen, om personen är förhindrad att delta i examen på grund av egen sjukdom. Avgiften återbetalas dock inte om den som anmält sig till examen inte har återkallat sin anmälan före examenstillfället

Gällande lydelse

informerats om personens förhinder före examenstillfället. Ansökan om återbetalning ska göras hos Utbildningsstyrelsen inom två veckor från dagen för examenstillfället.

ny paragraf

Föreslagen lydelse

börjar. Ansökan om återbetalning ska göras hos Utbildningsstyrelsen inom två veckor från dagen för examenstillfället.

12 a §

Information om bedömningen som ges till examinander

Den som har avlagt examen eller ett delprov i examen ska på begäran informeras om tillämpningen av bedömningsgrunderna på provprestationen. Begäran ska framställas inom 14 dagar från det att examinanden har haft möjlighet att ta del av bedömningsresultaten. Anvisningar för framställande av begäran ska ges i samband med bedömningsresultaten.

13 §

Ändringssökande

I fråga om ett beslut som gäller en i 7 § 1 mom. och 11 § 2 mom. avsedd ansökan får omprövning begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003).

I fråga om ett beslut som gäller bedömningen av en examensprestation får omprövning begäras hos kommissionen för allmänna språkexamina. Begäran om omprövning ska lämnas till kommissionen för allmänna språkexamina inom 14 dagar från det att examinanden haft möjlighet att få kännedom om bedömningsresultaten och tillämpningen av bedömningsgrunderna i sitt eget fall. På omprövningsförfarandet tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i förvaltningslagen. Ett i detta moment avsett beslut som fattats med anledning av en begäran om omprövning får inte överklagas genom besvär.

13 §

Ändringssökande

Omprövning får begäras i ett beslut som gäller en i 7 § 1 mom. och 11 § 4 mom. avsedd ansökan. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003).

Omprövning i fråga om ett beslut som gäller bedömningen av prestationen i examen eller i ett delprov i examen får begäras hos kommissionen för allmänna språkexamina. Begäran om omprövning ska lämnas till examenskommissionen inom 14 dagar från det att den som avlagt examen eller ett delprov i examen har haft möjlighet att få kännedom om bedömningsresultaten och tillämpningen av bedömningsgrunderna i sitt eget fall. På förfarandet vid begäran om omprövning tillämpas i övrigt förvaltningslagen. Ett i detta moment avsett beslut som fattats med anledning av en begäran om omprövning får inte överklagas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*Möjlighet att avlägga separata delprov i
allmänna språkexamina ska ordnas senast sex
månader efter ikraftträdandet av lagen.*

2.

Lag

om ändring av lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) 10–12
och 15 §, av dem 12 § sådan den lyder i lag 434/2024 och 15 § sådan den lyder i lagarna
904/2015 och 858/2020, och
ändras rubriken för 3 kap. samt 13 och 14 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

3 kap.

**Examina i finska och svenska för
statsförvaltningen**

Visande av språkkunskaper

10 §

(10, 11, och 12 § upphävs)

Språkexamina för statsförvaltningen

*Kunskaper i finska och svenska kan visas
genom språkexamina för statsförvaltningen,
som ordnas särskilt för vardera språket.
Genom examina kan examinanden visa
utmärkta, goda eller nöjaktiga kunskaper i
finska eller svenska.*

*Närmare bestämmelser om examina och om
utfärdande av examensintyg utfärdas genom
författning av statsrådet.*

*Utbildningsstyrelsen meddelar föreskrifter
om grunderna för examina och fastställer
formulär för examensintyg efter att de
examensnämnder som avses i 11 § har yttrat
sig i saken.*

11 §

Förvaltningen och genomförandet av språkexamina för statsförvaltningen

*Utbildningsstyrelsen svarar för
förvaltningen och utvecklandet av
språkexamina för statsförvaltningen samt för
tillsynen över genomförandet.*

*För genomförandet av språkexamina finns i
samband med utbildningsstyrelsen en
språkexamensnämnd för finska språket och en*

språkexamensnämnd för svenska språket (språkexamensnämnderna).

Utbildningsstyrelsen förordnar dessutom ett tillräckligt antal examinatorer som är insatta i bedömning av språkkunskaper.

Språkexamensnämndernas ledamöter och examinatorerna har tjänsteansvar. Beträffande jäv för dem gäller 27–29 § förvaltningslagen (434/2003).

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om språkexamensnämndernas sammansättning och om hur de tillsätts samt om nämndens uppgifter och behandlingen av ärenden i nämnderna, om hur examinatorer utses och examina avläggs samt om tillsynen över genomförandet av språkexamina.

Utbildningsstyrelsen ger vid behov, efter att språkexamensnämnderna har yttrat sig, anvisningar för examinatorerna om hur språkexamina skall verkställas.

12 §

Avgifter

För deltagande i språkexamen som språkexamensnämnderna anordnar och för nämndernas beslut samt för examina som examinatorerna anordnar tas ut en avgift såsom offentligrättslig prestation enligt lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Närmare bestämmelser om avgiftens storlek utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

Med avvikelse från 1 mom. tas ingen avgift ut för deltagande i en sådan språkexamen för statsförvaltningen som påvisar utmärkta kunskaper i finska eller svenska och inte heller för nämndernas beslut om en sådan examen av den som

1) har avlagt examen enligt lagen om studentexamen (502/2019) eller motsvarande utländsk examen,

2) studerar i syfte att avlägga högskoleexamen, eller

3) har avlagt högskoleexamen.

Gällande lydelse

I de situationer som avses i 2 mom. får anmälan till examen göras avgiftsfritt tre gånger.

13 §

Språkkunskaper som visas genom allmänna språkexamina eller i samband med studier

Genom förordning av statsrådet bestäms på vilket sätt kunskaper i finska eller svenska kan visas genom examina som avses i lagen om allmänna språkexamina (668/1994) eller genom språkprov eller språkstudier i samband med andra studier, i stället för genom språkexamen för statsförvaltningen.

14 §

Intyg om motsvarande språkkunskaper

Språkexaminationsnämnderna kan, utan att föranstalta språkexamen för statsförvaltningen, på ansökan

1) utfärda intyg om utmärkta kunskaper i finska eller svenska till den som enligt godtagbar utredning genom tidigare verksamhet har visat sig ha de språkkunskaper som krävs, samt

2) besluta om jämställande av språkstudier utomlands med språkexamen för statsförvaltningen.

15 §

Examinandens rättsskydd

Examinanden ska informeras om vilka bedömningsgrunder som gäller för examensprestationen.

En examinatorns beslut får inte överklagas genom besvär.

Den som är missnöjd med en examinatorns bedömning får dock inom sju dagar efter att han eller hon fått del av beslutet anmäla sig för att avlägga examen inför språkexaminationsnämnden. Den nya examinationen inför nämnden är då avgiftsfri.

Föreslagen lydelse

13 §

Språkkunskaper som visas genom allmänna språkexamina eller i samband med studier

För visande av språkkunskaper finns de språkexamina som avses i lagen om allmänna språkexamina (964/2004).

Genom förordning av statsrådet föreskrivs det på vilket sätt kunskaper i finska eller svenska kan visas genom språkexamina eller i stället för språkexamina genom språkprov eller studier i samband med andra studier.

14 §

Intyg om motsvarande språkkunskaper

Utbildningsstyrelsen kan utan att verkställa språkexamen på ansökan

1) utfärda intyg om utmärkta kunskaper i finska eller svenska till den som enligt godtagbar utredning genom tidigare verksamhet har visat sig ha de språkkunskaper som krävs,

2) besluta om jämställande av språkstudier utomlands med allmänna språkexamina.

(15 § upphävs)

Gällande lydelse

Vid sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas i övrigt lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .
Prestationer i språkexamen för statsförvaltningen enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag kan påbörjas inom sex månader från ikraftträdandet och underkända delprov kan avläggas på nytt inom tre år från ikraftträdandet. På dessa prestationer tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag. Närmare bestämmelser om storleken på de avgifter som tas ut för deltagande i språkexamen och för nämndens beslut under övergångsperioden utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

Om det någon annanstans i lagstiftningen föreskrivs om visande av språkkunskaper genom språkexamen för statsförvaltningen, kan detta efter ikraftträdandet av denna lag vid behov jämföras med allmänna språkexamina enligt lagen om allmänna språkexamina. En hänvisning till en viss nivå i språkexamina för statsförvaltningen jämföras med kunskapsnivåerna i allmänna språkexamina enligt de bestämmelser som utfärdats med stöd av 13 §.

Statsrådets förordning

om ändring av statsrådets förordning om allmänna språkexamina

I enlighet med statsrådets beslut
upphävs i statsrådets förordning om allmänna språkexamina (1163/2004) 6 §, sådan den lyder delvis ändrad i förordning 1366/2022, och
ändras 1 § 3 mom., 2 §, 5 § och 7 § 1 mom., sådana de lyder delvis ändrade i förordningarna 1109/2011 och 1366/2022, som följer:

1 §

Kommissionen för allmänna språkexamina

Kommissionens och dess sektioners administrativa uppgifter sköts som tjänsteuppdrag vid Utbildningsstyrelsen.

2 §

Kommissionens uppgifter

Kommissionen för allmänna språkexamina har till uppgift att

- 1) ta initiativ till utveckling av examenssystemet,
- 2) i förberedande syfte behandla grunderna för allmänna språkexamina,
- 3) behandla ärenden som gäller att ta in nya språk eller att slopa språk i systemet, och
- 4) behandla andra betydande ärenden som gäller examenssystemet.

Utbildningsstyrelsen utfärdar examensintygen.

Kommissionen avfattar årligen en verksamhetsberättelse och lämnar den till Utbildningsstyrelsen.

5 §

Delprov i examina

En allmän språkexamen ska på varje examensnivå omfatta följande delprov, som kan avläggas tillsammans eller separat:

- 1) talförståelse,
- 2) muntlig framställning,
- 3) textförståelse,
- 4) skriftlig framställning.

Med avvikelse från 1 mom. kan följande delprov avläggas på varje kunskapsnivå i examen i teckenspråk:

- 1) förståelse av teckenspråk,
- 2) självständig produktion av teckenspråk,
- 3) teckenspråkig diskussion.

6 §

Avtal om anordnande av examina

(upphävs)

7 §

Bedömare av examina

Av den som antecknas i registret över bedömare krävs lämplig högre högskoleexamen samt av Utbildningsstyrelsen godkänd utbildning av bedömare.

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Statsrådets förordning

om visande av kunskaper i finska och svenska

I enlighet med statsrådets beslut föreskrivs med stöd av lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003):

1 kap.

Språkkunskap som visats genom språkexamina

1 §

Språkkunskap som visats genom språkexamina

Examina i finska och svenska enligt lagen om allmänna språkexamina (964/2004) visar sådana språkkunskaper som avses i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) enligt följande:

1) Nivå 6 i muntlig framställning och hörförståelse i delprov i en allmän språkexamen motsvarar utmärkt förmåga att använda språket i tal, nivåerna 4 och 5 i samma delprov motsvarar god förmåga, och nivå 3 i provet motsvarar nöjaktig förmåga,

2) Nivå 6 i skriftlig framställning och textförståelse i delprov i en allmän språkexamen motsvarar utmärkt förmåga att använda språket i skrift, nivåerna 4 och 5 i samma delprov motsvarar god förmåga, och nivå 3 i provet motsvarar nöjaktig förmåga,

3) Nivå 6 i hörförståelse och textförståelse i delprov i en allmän språkexamen motsvarar utmärkt förmåga att förstå språket, nivåerna 4 och 5 i samma delprov motsvarar god förmåga, och nivå 3 i provet motsvarar nöjaktig förmåga.

Utmärkt, god eller nöjaktig förmåga att använda språket i tal eller i skrift eller att förstå språket som visats genom språkexamen för statsförvaltningen före den 1 januari 2026 jämfställs med allmänna språkexamina i finska och svenska på det sätt som avses i 1 mom.

2 §

Allmänna språkexamina enligt tidigare gällande bestämmelser

Nivåerna på den niogradiga kunskapsnivåskalan för allmänna språkexamina som avlagts före den 1 januari 2002 motsvarar nivåerna på den sexgradiga kunskapsnivåskalan i 13 § så som anges i Utbildningsstyrelsens föreskrift av den 5 maj 2003 (D:18/011/2003).

2 kap.

Språkkunskap som visats i samband med studier

3 §

Utmärkt förmåga att använda språket i tal och skrift

Språkexamen som visar utmärkt förmåga att använda finska eller svenska i tal och skrift fordras inte av den som på detta språk

- 1) har fått sin skolutbildning enligt 8 § och avlagt mogenhetsprov vid en högskola,
- 2) har avlagt studentexamen med minst vitsordet magna cum laude approbatur i provet i detta språk som modersmål, eller
- 3) har avlagt studentexamen med minst vitsordet eximia cum laude approbatur i provet i finska eller svenska som andra språk.

4 §

God förmåga att använda språket i tal och skrift

Språkexamen som visar god förmåga att använda finska eller svenska i tal och skrift fordras inte av den som på detta språk

- 1) har fått sin skolutbildning enligt 8 §,
- 2) har avlagt studentexamen med godkänt vitsord i provet i detta språk som modersmål,
- 3) har avlagt studentexamen med minst vitsordet magna cum laude approbatur i provet i finska eller svenska som andra språk, eller
- 4) har avlagt mogenhetsprov vid en högskola.

Språkexamen som visar god förmåga att använda finska eller svenska i tal och skrift fordras inte heller av den som

- 1) har fått minst vitsordet god i ett sådant språkprov eller i sådana språkstudier i detta språk som ingår i högskoleexamen och som gäller förmåga att använda det andra inhemska språket i tal och skrift,
- 2) vid en högskola har slutfört minst grund- och ämnesstudierna, 35 studieveckor eller avlagt vitsordet cum laude approbatur i språket i fråga eller i ett annat läroämne som enligt intyg av högskolan motsvarar detta.

5 §

Nöjaktig förmåga att använda språket i tal och skrift

Språkexamen som visar nöjaktig förmåga att använda finska eller svenska i tal och skrift fordras inte av den som

- 1) har fått vitsordet nöjaktig i ett sådant språkprov eller i sådana språkstudier i detta språk som ingår i högskoleexamen och som gäller förmåga att använda det andra inhemska språket i tal och skrift.
- 2) har slutfört minst grundstudierna, 15 studieveckor eller avlagt minst vitsordet approbatur i språket i fråga eller i ett annat läroämne som enligt intyg av högskolan motsvarar detta.

6 §

Förmåga att förstå språket

Språkexamen som visar god förmåga att förstå finska eller svenska fordras inte av den som har avlagt studentexamen med minst vitsordet *eximia cum laude approbatur* i den långa lärokursen i det andra inhemska språket (A-språk).

Språkexamen som visar nöjaktig förmåga att förstå finska eller svenska fordras inte av den som har avlagt studentexamen med minst vitsordet *cum laude approbatur* i den långa lärokursen i det andra inhemska språket (A-språk) eller minst vitsordet *eximia cum laude approbatur* i den medellånga lärokursen i det andra inhemska språket (B1-språk).

7 §

Språkkunskap som ska anges i betyg över högskoleexamen

På betyget över en grundexamen vid en högskola antecknas skolutbildningens språk och mogenhetsprovets språk samt det språk i vilket den studerande har avlagt ett språkprov eller fullgjort språkstudier som visar förmåga att i tal och skrift använda landets andra språk.

8 §

Skolutbildning

En person anses ha fått sin skolutbildning på det språk, finska eller svenska, som anges som modersmål på avgångsbetyget över studier enligt lagen om grundläggande utbildning (628/1998) eller gymnasielagen (629/1998) eller över studier enligt motsvarande tidigare skolformer, om han eller hon på avgångsbetyget fått godkänt vitsord i modersmålet.

Den som har avlagt studentexamen på ett annat språk än sitt skolutbildningsspråk enligt 1 mom., anses dock ha fått sin skolutbildning också på det språk på vilket han eller hon i studentexamen har avlagt godkänt prov i modersmålet eller fått minst vitsordet *magna cum laude approbatur* i provet i finska som andra språk respektive svenska som andra språk.

Denna förordning träder i kraft den 20 .